

การอภิปรายทางวิชาการ

“บุเช็กเทียน”

จัดโดย

โครงการจินศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

วันที่ 22 มกราคม 2536 ณ ตึกอเนกประสงค์ มธ. ชั้น 4 (ท่าพระจันทร์)

ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา :

ท่านอธิการบดี ท่านอาจารย์ ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ในนามของสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระผมขอต้อนรับทุกท่านที่ให้ความสนใจเข้าฟังการอภิปรายทางวิชาการในหัวข้อเรื่อง บุเช็กเทียน ซึ่งโครงการจินศึกษาจัดขึ้นในวันนี้ การจัดอภิปรายทางวิชาการของโครงการจินศึกษาเท่าที่ผ่านมา หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ได้พยายามจัดอภิปรายอย่างกว้างขวางทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ถึงแม้กระนั้นก็ยังไม่ตอบสนองความสนใจใคร่รู้ ของบรรดาท่านที่ต้องการแสวงหาความรู้ ในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะในด้านประวัติศาสตร์ การจัดปฐมนิเทศในวาระที่ผ่านมาได้ทำให้เกิดกระแสความตื่นตัวขึ้นในสังคม เป็นความตื่นตัวที่ต้องการให้สตรีได้มีสิทธิและบทบาทเท่าเทียมบุรุษ มีผู้พยายามค้นคว้าศึกษาสตรีในด้านต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และอดีต และนำเสนอผลงานค้นคว้าแก่มวลชนเป็นระยะโครงการจินศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงเห็นเป็นโอกาสที่จะนำเสนอ ช่วงตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์จีน อันเป็นช่วงตอนที่สตรีได้มีโอกาสก้าวขึ้นมามีบทบาทเป็นผู้ปกครองประเทศ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวครั้งนั้นได้เป็นที่ถูกกล่าวขวัญถึง เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมานานจนถึงปัจจุบัน เหตุการณ์ ซึ่งดูจะขัดแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณีของจีนในยุคเก่าอย่างยิ่ง เพราะสังคมจีนยุคเก่านั้น เป็นสังคมที่มีโดยยกย่องฐานะของสตรีแม้แต่น้อย โครงการจินศึกษา จึงจัดอภิปรายทางวิชาการเรื่องบุเช็กเทียนขึ้น

เพื่อให้ผู้สนใจได้รับฟังความรู้ ข้อมูล และข้อวิเคราะห์ต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัดนี้ได้เวลาอันเป็นมงคลแล้ว กระผมจึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านอธิการบดี กล่าวเปิดการอภิปรายในครั้งนี้

ท่านอธิการบดี :

ท่านผู้อำนวยการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ท่านอาจารย์และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเป็นผู้เปิดการอภิปรายในวันนี้ เท่าที่ผ่านมา การอภิปรายทางวิชาการแต่ละครั้งของโครงการจินศึกษา ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งทุกครั้ง ดูจากจำนวนผู้สนใจร่วมฟังการอภิปรายในแต่ละครั้งที่ผ่านมา และสิ่งที่เกิดจากการที่โครงการจินศึกษาได้พยายามจัดหัวข้อการอภิปรายให้กระจายไปในเรื่องต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเหมาะสมทันสมัยกับเหตุการณ์ และสำหรับในครั้งนี้ก็เช่นกัน คงจะเป็นเพราะเหมาะสมกับเวลา คือ เป็นวาระต้อนรับปีใหม่ของจีน เลยทำให้ประสบกับการหาผู้มาร่วมงานมากเหมือนอย่างเคยไม่ได้ การจัดอภิปรายเรื่องบุเช็กเทียนครั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าเกี่ยวเนื่องจากการจัดให้มีปฐมนิเทศของโลก แม้ในสังคมไทยกระแสการตื่นตัวของสตรีน้อยหากเปรียบเทียบกับสตรีของสังคมโลกตะวันตก แต่ก็สามารถกล่าวได้ว่า การตื่นตัวดังกล่าวได้บังเกิดขึ้นมาแล้วในระดับหนึ่ง แม้จะเป็นในลักษณะสุ่มรอบคอบและสงบ แสดงออกได้เพียงพยายามส่งเสริมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับฐานะและบทบาทของสตรีในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเท่านั้น การที่โครงการจินศึกษา สถา-

บันเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดอภิปรายทางวิชาการเรื่อง บุษิกเทียน ในครั้งนี้จึงเป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะนอกจากจะเป็นเรื่องที่เหมาะแก่กาลสมัยแล้ว ผู้เข้าร่วมการอภิปรายยังจะได้ความรู้เกี่ยวกับสตรีผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์จีน ทั้งยังจะได้รับข้อมูลและการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับบทบาทและฐานะสตรีของสังคมจีนยุคเก่าอย่างลึกซึ้งอีกด้วย อนึ่งการอภิปรายทางวิชาการนั้น ผมในฐานะผู้บริหารมหาวิทยาลัย ขอขอบคุณสถาบันเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้พยายามสนองตอบนโยบายของมหาวิทยาลัย ในการที่จะให้การศึกษา แก่สังคมนอกเหนือจากการให้การศึกษาแก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยอีกด้วย บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมงคลแล้ว ผมขอเปิดการอภิปรายในวันนี้ ผมหวังว่าท่านผู้มีเกียรติทุกท่านที่เข้าร่วมฟังการอภิปรายจะได้นำความรู้ ความคิดต่าง ๆ ที่ท่านได้รับฟังไปใช้ประโยชน์ต่อไป และคงได้รับความสนุกสนานไปด้วยกับการอภิปรายในวันนี้ เพราะนอกจากได้ความรู้แล้วจะได้รับความบันเทิงอีกด้วย ขอขอบคุณครับ

ประธานโครงการจีนศึกษา :

ในนามของโครงการจีนศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านอธิการบดี ที่สละเวลาให้เกียรติมาเปิดงานในวันนี้ ถ้าหากท่านมีเวลาขอเรียนเชิญฟังรายการของเรา แต่ดูท่าทางจะไม่มี “เพราะว่า 9 โมงครึ่ง ท่านรองวิชาการรอนด์เรื่อง คุชกุบัณฑิต ให้ประธานาธิบดียังการีอยู่ ต้องขออนุญาตขอตัวจากจีนไปยุโรป” ขอกราบขอบพระคุณค่ะ

เพื่อให้ไม่เสียเวลาดิฉันขอเชิญวิทยากรในช่วงเช้าทั้ง 3 ท่าน และเรียนเชิญท่านรองศาสตราจารย์ ศรีสุข ทวีธาประสิทธิ์ ผู้ดำเนินรายการในช่วงเช้านี้ค่ะ อาจารย์ศรีสุขเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านให้เกียรติมาดำเนินรายการให้กับงานอภิปรายของโครงการจีนศึกษา ท่านสอนวิชาประวัติศาสตร์จีน ญี่ปุ่น และเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ เรียนเชิญอาจารย์ศรีสุขค่ะ

ผู้ดำเนินรายการ :

ขอบคุณค่ะ สวัสดิ์ค่ะท่านอาจารย์ นักศึกษาและผู้มีเกียรติทั้งหลาย หัวข้อการอภิปรายในวันนี้เกี่ยวกับเรื่องพระนางบุษิกเทียน จักรพรรดิสตรีองค์แรกและพระองค์เดียวในประวัติศาสตร์จีน ที่ก้าวขึ้นมาครองราชบัลลังก์ พระนางเป็นจักรพรรดิที่มีความสามารถมาก แต่ภาพของพระนางที่ออกมาโดยนักเขียนประวัติศาสตร์ในยุคหลังและในวรรณกรรม มองภาพของพระนางในทางที่เลวร้าย และก็มีคนไทยเราไปเอาหนังสือเหล่านั้นมาแปลออกเป็นภาษาไทย ภาพของพระนางที่คนไทยรู้จักก็ออกมาในทางที่ไม่ดีเหมือนกัน แต่ในยุคปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลง มีความพยายามจะให้มองภาพของพระนางบุษิกเทียนในแง่ที่ดี เป็นจักรพรรดิที่มีความสามารถอย่างมาก ๆ ถึงกับเสนอว่าพระนางเป็นผู้ปูทางความเจริญให้กับราชวงศ์ถัง จึงเป็นข้อนำแปลผิดพลาดว่า ทำไม่ถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงการเขียนภาพของพระนางจากเลวร้ายกลายเป็นดีอย่างมาก ๆ ได้ เป็นเรื่องวิทยากรแต่ละท่านทั้ง 3 จะมาอภิปรายให้ท่านฟังว่า เหตุเป็นเพราะอย่างไร

ก่อนที่จะอภิปราย ดิฉันขอแนะนำวิทยากรแต่ละท่านให้ท่านผู้ฟังได้รู้จัก ท่านแรกที่ดิฉันจะแนะนำซึ่งอยู่ทางขวามือใกล้ดิฉันมากที่สุดคือ คุณทวีป วรดิลก สำหรับคุณทวีป ดิฉันแทบจะไม่ต้องแนะนำเลย เพราะชื่อเสียงของท่านเป็นที่รู้จัก ทั้งในแง่เป็นนักเขียน นักกวี นักแต่งเพลง นักต่อสู้เพื่อมวลชน ท่านทำมาแล้วทุกด้าน ในด้านการต่อสู้เพื่อมวลชนท่านก็ส่งเสริมสนับสนุนความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตย มีผลทำให้ท่านต้อง ถูกเชิญเข้าไปอยู่ในสถานที่กักกัน หลายต่อหลายครั้งในด้านของบทความท่านก็เขียนไว้มากมาย ในด้านของนักแต่งเพลง ท่านก็มีความสามารถ พวกเราชาวธรรมศาสตร์คงจะต้องรู้จักท่านเป็นอย่างดี เพราะท่านเป็นผู้แต่งเพลงมาร์ช ม.ธ.ก. และเพลงโดมในดวงใจ วิธีการเลือกถ้อยคำในบทกวีในการแต่งเพลงของท่านสละสลวยมาก เป็นที่รู้จักกันอย่างดี สำหรับงานปัจจุบันที่ท่านทำ ท่านเป็น

ทนายความ และนอกเหนือจากการเป็นทนายความ ท่านยังเป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับสำนักพิมพ์มติชน และเป็นที่ปรึกษาอีกหลายด้านหลายแห่งด้วย ในเรื่อง ที่เกี่ยวกับด้านจีนและวรรณกรรมจีนท่านก็เชี่ยวชาญมาก เพราะท่านเคยอยู่เมืองจีนมาหลายปี ศึกษาค้นคว้า มามากมาย ผลงานของอาจารย์ของท่านที่ทำในเรื่อง วรรณกรรมจีน ท่านก็เป็นผู้ตรวจตรามาแล้ว เพราะฉะนั้น เรื่องของพระนางบูเช็กเทียนอยู่ในสมองของท่านอย่าง เรียบร้อยลึกซึ้งละเอียด ที่ท่านจะมาอภิปรายให้พวกเรา ได้รับฟังกันในวันนี้เป็นเรื่องของพระนางบูเช็กเทียน ในมุมมองทางด้านประวัติศาสตร์

สำหรับท่านที่สอง ท่านวิทยากรทางขวามือสุด คือ คุณสุสสันต์ วิเวกเมธากการ คุณสุสสันต์ นีดิฉัน ก็แทบจะไม่ต้องแนะนำเหมือนกัน เพราะผลงานของท่านวางเรียงให้ท่านได้ชมอยู่ข้างนอก ท่านเป็นนักเขียนอิสระ ก่อนจะมาเป็นนักเขียน ท่านก็เคยรับราชการมาแล้วหลายตำแหน่ง ปลัดอำเภอท่านก็เป็นมาแล้ว งานในทำเนียบนายกท่านก็เคยเข้าไปทำเป็นหัวหน้าฝ่าย วิเทศสัมพันธ์ ในสมัยที่พลเอกเปรมฯ ท่านเป็นนายก พอพลเอกเปรมฯ ท่านหมดวาระ คุณสุสสันต์ก็เกษียณตัวเองออกตามมาด้วย เพราะขึ้นชมพลเอกเปรม เป็น พิเศษ พอท่านออกมาเป็นนักเขียนอิสระท่านก็เขียน หนังสือมากมายเกี่ยวกับเรื่องของจีน ท่านเป็นนักแปล ด้วยงานแปลท่านก็ทำหลายเรื่อง อย่างเรื่องสามก๊ก ท่านก็เอามาเขียนไปในแนวโน้ตสนุกสนาน ใช้นามปากกา “เล่าชวนหัว” ก็คงจะหมายความว่าเล่าแล้วชวน หัวเราะ นามปากกาอื่น ๆ ท่านก็มีเยอะแยะ ผลงานก็มากมาย ดิฉันไม่ต้องบอก เพราะว่าวางอยู่ข้างนอก เรียบร้อยแล้ว

สำหรับท่านที่สาม ซึ่งเป็นสตรี ผู้หญิงที่นั่งอยู่ ข้างซ้ายของดิฉัน คือ อาจารย์รสรุสคุณธ์ ชันธนะภา วิทยากรท่านนี้ปัจจุบันท่านเป็นอาจารย์สาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่สาขาเดียวกับดิฉัน ท่านเป็นนักเรียนทุนเล่าเรียนหลวงและ นักเรียนทุนรัฐบาลไปศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และก็จะจบปริญญาเอกอยู่แล้ว ท่านก็กลับมาเสีย

ก่อน วิชาที่ท่านเชี่ยวชาญมากคือด้านจีนศึกษา โดยเฉพาะประวัติศาสตร์จีน ในด้านบริหารท่านก็ทำมาแล้วหลายตำแหน่ง ท่านเป็นทั้งกรรมการสาขา ประธาน โครงการปริญญาโท ตรวจตราวิทยานิพนธ์ของนักศึกษามากมายหลายฉบับมาแล้ว ความรู้ของท่านในเรื่องประวัติศาสตร์จีน ท่านก็จะได้อเอามาใช้ในวันนี้ในเรื่องของพระนางบูเช็กเทียน ในฐานะที่ท่านอาจารย์ รสรุสคุณธ์เป็นนักประวัติศาสตร์ ดิฉันขอเรียนเชิญให้อาจารย์เป็นผู้พูดท่านแรก เพื่อปูพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ในสมัยของพระนางบูเช็กเทียนให้ท่านผู้ฟังได้รับฟัง

อ.รสรุสคุณธ์

ขอบคุณค่ะ ที่จริงดิฉันไม่ได้เรียนไม่ได้รู้อะไรมากนัก เป็นนักศึกษาประวัติศาสตร์มากกว่า โดยเฉพาะประวัติศาสตร์จีนมันยืดยาวเหลือเกิน 2,000 กว่าปีที่จะรู้อะไรในรายละเอียดมาก ๆ ทั้งชีวิตก็แทบจะ ทำไม่ไหว แต่มยังต้องอ่านภาษาจีนด้วย ซึ่งสำหรับกรณีนี้แล้วคงต้องยกให้กับท่านผู้รู้ที่สามารถอ่านเขียนภาษาจีนได้ดีคือ ท่านวิทยากรทั้ง 2 ที่จะต้องพูดต่อจากดิฉัน

การเตรียมประเด็นที่จะมาพูดในวันนี้ ไม่ได้ หมายจะลงลึกไปถึงประวัติศาสตร์ราชวงศ์ถัง เดียวจะ เหมือนกับนั่งบรรยายให้นักศึกษาฟังในชั้นเรียนไป สิ่งที่จะมาชี้ให้เห็นก็คือ ความเข้าใจของเราเกี่ยวกับจีน ซึ่ง มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการมองภาพของสังคมจีน และ เลยไปถึงการมองภาพของพระนางบูเช็กเทียนด้วย ซึ่ง ส่วนใหญ่จะมีการตีความไปว่าดีหรือไม่ดี เลวร้ายมาก หรือโหดร้ายมากหรือว่าเก่งมาก อย่างที่ท่านผู้ดำเนิน รายการเกริ่นนำไว้แล้ว ซึ่งเข้าใจว่าท่านวิทยากรทั้ง 2 ท่าน คงจะลงลึกไปถึงบทบาทการขึ้นมาเป็นฮ่องเต้สตรี รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในการตีความของบูเช็กเทียน ด้วย ประเด็นที่จะนำมาพูดก็คือ ภาพการมองประวัติศาสตร์จีน ทำไมเราถึงมองเห็นว่าบูเช็กเทียนซึ่งเป็นฮ่อง เต้สตรี ขึ้นมาเป็นฮ่องเต้ได้ เพราะโดยปกติแล้ว เราเข้าใจว่า สังคมจีนเป็นสังคมที่กดขี่ผู้หญิง เพราะว่าอิทธิพล ของลัทธิขงจื้อ ผู้หญิงถูกกำหนดให้เป็นผู้ถูกปกครอง ต้องอยู่ใต้อำนาจของบิดามารดาเมื่อยังเล็กอยู่ และอยู่

ได้อำนาจของสามิเมื่อแต่งงานไปแล้ว และเมื่อเป็นแม่ก็อาจจะมีอำนาจขึ้นมามีคหน้อย แต่ก็ยังอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกปกครองอยู่ดี เรียกว่าทั้ง 3 ระดับ ถูกกดอยู่ ดังนั้น ทำให้ผู้หญิงถึงขึ้นมาเป็นฮ่องเต้ได้

อันนี้จะชี้ให้เห็นชัดเจนได้หากเปรียบเทียบกับกรณีของพระนางซูสีไทเฮา เราคงรู้จักพระนางซูสีไทเฮาของราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายก่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นสาธารณรัฐ เมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นี้เอง พระนางซูสีไทเฮา ก็มีบทบาทเป็นผู้สำเร็จราชการ กุมอำนาจการปกครอง ตั้งจักรพรรดิ เปลี่ยนจักรพรรดิ ตามอารมณ์ได้เหมือนกัน แต่ก็ไม่เคยก้าวขึ้นมาหรือสามารถสถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดิได้ เช่น กรณีของพระนางบูเช็กเทียน อันนี้เป็นความต่างอันหนึ่ง ส่วนบูเช็กเทียนนั้นขึ้นมามีตำแหน่งของฮ่องเต้โดยแท้จริงโดยการสถาปนาราชวงศ์ขึ้นมาใหม่คือ ราชวงศ์โจวโดยการยินยอมของขุนนาง ข้าราชการ ปกครองอยู่ในฐานะฮ่องเต้เป็นเวลานาน ถ้านับจากการสถาปนา ก็ 15 ปี แต่ถ้านับตั้งแต่พระเจ้าถังเกาจง ซึ่งเป็นพระสวามี จักรพรรดิองค์ก่อน สวรรคตไปก็ 21 ปี คือขึ้นปกครองแทนลูกชายที่ขึ้นมาเป็นจักรพรรดิ ส่วนก่อนหน้านี้ในสมัยของพระสวามีก็อยู่เบื้องหลังการกุมอำนาจการปกครอง เริ่มด้วยว่าการอยู่หลังม่านแล้วก็ออกมาว่าการร่วมด้วยอย่างออกหน้าออกตาอีกรวมตั้ง 30 กว่าปี ดังนั้นจะเห็นว่าฐานะของพระนางบูเช็กเทียนแตกต่างกับพระนางซูสีไทเฮามาก และก็โดดเด่นด้วย

ทีนี้เรื่องความสามารถของพระนางบูเช็กเทียน คงไม่ต้องพูดถึงเลย เพราะว่าถ้าไม่สามารถก็คงทำอย่างนี้ไม่ได้ ฉะนั้นส่วนที่จะนำมาพูดในวันนี้ก็คือว่าทำไมสถานการณ์ของราชวงศ์ถึงกรณีของพระนางบูเช็กเทียน จึงเป็นไปได้ หรือในกรณีของพระนางซูสีไทเฮา ทำไมถึงไม่เป็นอย่างนั้น ถ้าจะให้ตอบอย่างชัดเจน จะต้องอธิบายพัฒนาการของสังคมจีนกันเลยทีเดียว ซึ่งไม่อาจทำได้ในเวลาเพียงเท่านี้ แต่ที่สามารถตอบได้และที่จะชี้ให้เห็นประการหนึ่งก็คือ มันขึ้นอยู่กับภาพที่เราเข้าใจจีน กล่าวคือ

เราจะมักจะรู้สึกว่าเป็นจีนมาตั้งแต่ไหนแต่ไร

2,000 ปี ก็เป็นอย่างนี้แล้ว อันที่จริงไม่ใช่ จีนก็เป็นเช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ที่มีพัฒนาการมาตลอดช่วงระยะเวลาของประวัติศาสตร์ ซึ่งจีนมีกว่า 2,000 ปี จีนในสมัยราชวงศ์ถึงกับสมัยราชวงศ์ชิง ต่างกันอยู่เป็นเวลาดังเกือบ 1,000 ปี มีความแตกต่างกันมาก จีนที่เราเข้าใจ ส่วนใหญ่จะเป็นจีนจากภาพของราชวงศ์ชิง ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 1644 จนกระทั่งสิ้นราชวงศ์เมื่อปี 1911 มีการสถาปนาเป็นสาธารณรัฐ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเลยทีเดียว จีนในสมัยชิงซึ่งที่แท้จริงเป็นชาวแมนจู เสียด้วยซ้ำ แต่เมื่อเข้ามาปกครองจีนก็ได้เอาระบบของจีนซึ่งได้พัฒนามาตลอด 1,000-2,000 กว่าปี นำมาใช้เพื่อปกครองจีน แล้วก็ประสบผลสำเร็จ จนอาจกล่าวได้ว่าทำให้จีนเป็นรัฐขงจื้อ เป็นสังคมขงจื้อ อยู่ในระเบียบแบบแผนตามระบอบของขงจื้ออย่างแท้จริง เหมือนอย่างที่เราเข้าใจ ซึ่งอันนี้รวมถึงฐานะของผู้หญิงที่ถูกกดให้ด้อยถอยลงไปด้วย

ทำนองเดียวกัน เราก็ต้องกลับมาพูดถึงราชวงศ์ถัง ซึ่งก็ได้หมายความว่าฐานะของผู้หญิงจีนสมัยราชวงศ์ถึงจะสูงส่ง ต่างกันอย่างหน้ามือเป็นหลังมือกับสมัยราชวงศ์ชิง เพียงแต่ว่ายังไม่ถูกกดให้ต่ำลงมากจากการที่ลัทธิขงจื้อได้เข้าครอบงำสังคมจีนอย่างสมัยราชวงศ์ชิง ที่จริงแล้วแนวคิดของขงจื้อเข้ามามีบทบาทในจีน ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น ซึ่งเริ่มตั้งแต่ 200 กว่า B.C. จนกระทั่งประมาณ 200 A.D. เกือบ 400 ปี ก่อนหน้านั้นในสมัยราชวงศ์โจว แนวความคิดของขงจื้อ รวมทั้งแนวความคิดอื่น ๆ ก็แข่งขันกันขึ้นมา เป็นรากฐานของการปกครอง ในช่วงเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม แม้เรายอมรับว่าแนวความคิดของขงจื้อได้รับการยอมรับให้เข้ามาเป็นรากฐานของการปกครอง เราเริ่มมองเห็นว่าจีนเริ่มพัฒนาขึ้นมาเป็นรัฐแบบขงจื้อขึ้นมาแล้ว แต่จากราชวงศ์ฮั่นมาถึงราชวงศ์ถังเป็นระยะเวลาประมาณถึง 400 ปี เราต้องมองคักราชานิดหน่อย ราชวงศ์ถังอยู่ในระหว่างคริสต์ศักราช 618-907 สมัยของพระนางบูเช็กเทียนก็คือ ปี 690 ปีที่สถาปนาตนเองเป็นฮ่องเต้สตรีจนถึงปี 705 เมื่อต้องสละราชสมบัติยกให้โอรสขึ้นมาเป็นจักรพรรดิแทน ฉะนั้น 400 ปี

ก่อนที่จะเป็นยุคสมัยของราชวงศ์ถังที่ขึ้นมาปกครองจีน ก็มีราชวงศ์อื่น ๆ อีกหลายราชวงศ์ รวมทั้งที่เป็นชนต่างชาติเข้ามาปกครองจีน เป็นยุคที่จีนแตกแยก จนถึงสมัยของราชวงศ์สุย ซึ่งมีช่วงเวลาเพียงประมาณ 50 ปีเศษ ก่อนหน้าราชวงศ์ถัง แต่เป็นยุคสมัยที่มีการปราบปรามจีน ซึ่งแตกแยกและอยู่ใต้การปกครองของชนต่างชาติ เป็นเวลายาว ให้อำนาจกลับเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกภายใต้การปกครองของคนจีน ที่นำมากล่าวให้ฟังก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า จีนไม่ได้เป็นจีนอย่างที่เรามองภาพว่าเป็นจีนมาโดยตลอด 2,000 ปี แต่ว่าได้รับเอาอิทธิพลของชนเผ่าเร่ร่อน รวมทั้งอิทธิพลศาสนาของต่างชาติ ที่สำคัญคือ ศาสนาพุทธเข้าไปด้วย โดยเฉพาะในยุคสมัยที่แผ่นดินจีนแตกแยกอ่อนแอ สมัยนั้นเป็นยุคแรกที่บ้านเมืองเป็นปึกเป็นแผ่น รวมกันเป็นจักรวรรดิ จนกระทั่งคนจีนเรียกตัวเองว่า “คนฮั่น” เริ่มมีการวางรากฐานของระเบียบแบบแผนซึ่งเป็นแบบขงจื๊อ แต่หลังจากนั้นแผ่นดินจีนทางตอนเหนือถูกรุกรานโดยชนเผ่าเร่ร่อนหลายเผ่า ต่างกัน แย่งกันเข้ามาเป็นผู้ปกครองจีน ส่วนทางตอนใต้คนจีนก็อพยพย้ายลงไปตั้งเป็นบ้านเป็นเมืองขึ้นมา เพราะฉะนั้นในระยะนี้อิทธิพล ของต่างชาติ พุทธศาสนา หรืออะไรหลาย ๆ อย่างก็เข้ามาในจีน ทำให้ระบบขงจื๊อซึ่งอันพัฒนาขึ้นมาในยุคนั้นหยุดชะงักลงไป เมื่อถึงขึ้นมาปกครองก็เป็นผู้สานต่อจากสุยที่พยายามจะดึงเอาข้อดีของลัทธิขงจื๊อเข้ามาเป็นรากฐานในการปกครอง แผ่นดินขึ้นอีกครั้งหนึ่ง สมัยถึงเป็นอีกครั้งหนึ่งที่จีนอยู่ภายใต้ราชวงศ์ที่เป็นปึกแผ่นมั่นคง แล้วก็สืบทอดต่อเนื่องกันยืดยาวมาอีกประมาณเกือบ 300 ปี ก่อนที่จะมีการแตกแยก แล้วก็รวมกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในสมัยของซ่งแล้วก็หมิง แล้วก็ในที่สุดก็มาถึงราชวงศ์ชิง ไม่นับราชวงศ์มองโกลที่เข้ามาปกครองอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ก็เกือบ 100 ปี ซึ่งก็ทำให้ลัทธิขงจื๊อเสื่อมลงไปบ้างเล็กน้อย แล้วก็ฟื้นกลับขึ้นมาอีกในสมัยราชวงศ์หมิง

ที่พูดไปแล้วไม่ได้เอ่ยถึงศักราชมากมายนัก แต่จะทำให้เข้มนึกมากเกินไป ประเด็นที่อยากจะอธิบายก็คือว่า รัชสมัยของบูเช็คเทียนเป็นสมัยก่อร่างสร้างตัวของราชวงศ์ถัง มีการรื้อฟื้นเอาความคิดแบบขงจื๊อ

ขึ้นมา แล้วตัวพระนางเองดูเหมือนจะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดด้วยซ้ำไป ที่รื้อฟื้นและนำเอาระบบการสอบเข้ารับราชการเข้ามาใช้ และระบบการสอบนี้เป็นรากฐานที่สำคัญของระบบขงจื๊อที่จะปกครองประเทศปกครอง จักรวรรดิจีนมาโดยตลอด ระบบการสอบเข้ารับราชการของจีน เป็นระบบที่นำทั้งอันหนึ่ง เพราะว่าแม้แต่ในโลกตะวันตกก็ยังไม่มียุคสมัยในช่วงสมัยนั้น เพราะฉะนั้นจีนจึงนับว่าก้าวหน้ามาก ระบบการสอบเข้ารับราชการมีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องของการศึกษาเรื่องของการยอมรับฐานะของฮ่องเต้ เพราะฉะนั้นการที่พระนางเป็นผู้ที่บุกเบิกหรือพยายามทำให้มันพัฒนาขึ้น ก็เป็นเหตุอันหนึ่งที่ทำให้ขุนนาง ข้าราชการในสมัยนั้นยอมรับพระนางขึ้นมา ทำให้พระนางโดดเด่นขึ้นมาในฐานะผู้ปกครองจนถึงขั้นได้รับการสถาปนาเป็นฮ่องเต้ นี่เป็นอีกจุดหนึ่งที่จะต้องย้ำว่า กรณีของพระนางบูเช็คเทียนเป็นการยอมรับให้ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นฮ่องเต้ ไม่ใช่เป็นการแย่งชิงราชสมบัติกันอย่างง่าย ๆ ไม่ใช่เป็นแค่ court intrigue เท่านั้นเอง ไม่ใช่ลักษณะนั้น

ทีนี้จะต้องกล่าวถึงระบบการสอบเข้ารับราชการเพิ่มเติมอีกนิดหนึ่ง ที่จริงแนวความคิดอันนี้ก็มาจากขงจื๊อนั่นเอง คือต้องการเอาผู้มีคุณธรรม ความดี ผู้มีความรู้ความสามารถขึ้นมาเป็นผู้ปกครอง ไม่ใช่เพียงแต่ว่าสืบทอดมาจากผู้ปกครองเท่านั้นเอง อันนี้เนื่องมาจากความสนใจหรือความเห็นที่ว่าการศึกษาเป็นส่วนสำคัญ ต้องการคนที่มีคุณธรรมความดี ผ่านการศึกษาเข้ามาเป็นผู้ปกครอง เข้ามาเป็นผู้ช่วยจักรพรรดิในการปกครอง แนวความคิดอันนี้ได้สอดแทรกเข้ามาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น เกิดสถาบันที่เรียกว่า Han Academy หรือ สำนักฮั่นหลิน ในพระราชวังขึ้นมา ในสมัยของฮั่นอู่ตี้ จักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่องค์หนึ่งของราชวงศ์ฮั่น เริ่มมีการให้ส่งคนเข้ามาเรียน เรียนขึ้นมาเพื่อที่จะเป็นข้าราชการ ในช่วงนั้นยังไม่มีถึงขั้นที่จะมีระบบการสอบ แต่มีระบบแนะนำ โดยข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้วตามมณฑลต่าง ๆ ส่งคนที่คิดว่ามีความรู้มีความสามารถ มีคุณธรรมความดีเข้ามาเรียน เรียนแล้วก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการกลับไปปกครองตามที่ต่าง ๆ จีนมี

ระบบรวบศูนย์อำนาจมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์จิ้น แล้วอันมาสืบต่อ แต่ระบบการสอบที่ให้ผู้คนต้องผ่านการสอบถึงจะได้รับตำแหน่ง และมีการจัดการสอบให้เป็นระเบียบแบบแผนขึ้นมา นี่ มาทำขึ้นเมื่อสมัยราชวงศ์สุย แล้วถึงก็เป็นคนทำให้เป็นหลักฐานเป็นระบบระเบียบมั่นคง จนกระทั่งราชวงศ์จิ้นต่อ ๆ มา นำเอาไปใช้ แล้วชิงซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้าย ถึงแม้จะเป็นแมนจูต่างชาติ ก็รับเอามาเป็นแบบแผนของตัวเองจริง ๆ จึงทำให้แผ่นดินเป็นปึกแผ่นมาก ฉะนั้นระบบการสอบอันนี้ที่เราเข้าใจกันที่เรียกว่า จอหงวน จอหงวนนั้น หมายถึง ผู้ที่ได้เป็นที่หนึ่งในการสอบขั้นสุดท้ายได้รับการเสนอตัวต่อหน้าจักรพรรดิ จะได้ตำแหน่งที่สูงถ้าตำแหน่งนั้นเหลืออยู่ ระบบการสอบนี้มีหลายระดับตั้งแต่ในจังหวัดก่อน 3 ปี ครั้ง และพวกที่สอบผ่านก็จะเข้าไปสู่ระดับของมณฑล และผู้ที่ผ่านระดับมณฑลก็จะเข้าไปสอบในเมืองหลวง เมื่อผ่านเมืองหลวงถึงจะได้รับการเสนอชื่อให้เข้าเฝ้าจักรพรรดิ แล้วจากนั้นก็จะมีสิทธิ์ได้รับการดำรงตำแหน่งในฐานะที่สำคัญต่าง ๆ ระบบนี้พัฒนาขึ้นมาในยุคสมัยของราชวงศ์ถัง แล้วคนที่มีส่วนสำคัญอย่างมากก็คือพระนางบูเช็กเทียนนั่นเอง อันนี้ทำให้เห็นว่า ทำไมในกรณีของพระนางบูเช็กเทียนถึงเป็นไปได้ที่พระนางได้รับการยอมรับจากบรรดาขุนนางข้าราชการ เพราะว่าประการที่หนึ่ง แนวความคิดของขงจื้อจริง ๆ ว่าจีนต้องเป็นขงจื้อต้องกตัญญูยังไม่ได้เกิดขึ้นในยุคสมัยของถังแต่กำลังค่อย ๆ เริ่มพัฒนาขึ้นมาในสมัยนั้นต่างหาก แล้วพัฒนาขึ้นมาจนถึงขั้นสูงสุด จริง ๆ ในสมัยราชวงศ์ชิง ที่บอกแล้วว่าภาพที่เราเห็นว่าจีนต้องเป็นขงจื้อต้องกตัญญูนี้มาจากภาพของราชวงศ์ชิง

อีกประการหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นก็คือ ในสมัยของถังเอง ถ้าเราได้อ่านประวัติของพระนางบูเช็กเทียนและจักรพรรดิองค์ก่อน ๆ ด้วย ตัวจักรพรรดิจะต้องแข็งแรงแกร่งมาก ๆ ถึงจะขึ้นมาปกครองได้ เพราะว่ามันมีแรงที่จะทำให้เกิดกบฏบ้าง ทำให้มีการแย่งชิงราชสมบัติกันบ้าง เนื่องจากระเบียบแบบแผนที่จะกำหนดตัวผู้ที่สืบทอดเป็นจักรพรรดิองค์ต่อไป ยังไม่ได้มีการกำหนดอย่างตายตัว ถ้าเทียบกับสมัยราชวงศ์ชิง ซึ่งพัฒนานั้นนาน

ต่อมาจากราชวงศ์อื่น ๆ ที่มีมาก่อน ทำให้เกิดเป็นแบบแผนตายตัว ทำให้ในสมัยหลัง ๆ เราจะเห็นว่าฮ่องเต้ราชวงศ์ชิงขึ้นมาได้โดยอัตโนมัติ โดยปราศจากผู้ที่แย่งชิงราชสมบัติไม่เหมือนในยุคแรก ๆ ที่ยังมีการแย่งชิงอำนาจกันอยู่ ตลอดเวลา แต่พอสมัยหลัง ราชวงศ์แมนจูก็สามารถแก้ปัญหาการแย่งชิงสมบัติในบรรดาพี่น้องผู้ชาย ซึ่งต่างคนต่างมีสิทธิ์ขึ้นมาเป็นฮ่องเต้ หรือว่ามีการแบ่งอำนาจของขุนนางไม่ให้แข่งอำนาจของฮ่องเต้ได้ มีการลดรอนอำนาจ พยายามที่จะไม่ให้เพิ่มอำนาจของขุนนางที่ส่งไปเป็นผู้ปกครองตามหัวเมือง รวมทั้งพยายามที่จะดึงอำนาจของทหาร เพื่อจะไม่ให้ก่อการกบฏขึ้นมาได้ ฉะนั้นสิ่งที่เหลือก็คือ องค์จักรพรรดิเท่านั้นที่จะเป็นผู้ระบุว่า โอรสองค์ไหนจะเป็นผู้ขึ้นมาสืบทอดอำนาจ สิ่งที่ยังพยายามพัฒนาขึ้นมา ก็เลยทำให้การสืบทอดอำนาจราบเรียบมาก ๆ ในสมัยหลัง ๆ จนกระทั่งนำมาซึ่งจักรพรรดิที่อ่อนแอ ไม่มีโอกาสที่จะได้แสดงความสามารถเพราะว่าเหมือนถูกกำหนดขึ้นมาแล้วเรียบร้อย จนเมื่อถึงสมัยพระนางซูสีไทเฮา การที่พระนางมีโอกาสมีอำนาจได้ ก็เพราะจักรพรรดิมีพระราชโอรสเพียงองค์เดียวและยังเป็นเด็ก ฉะนั้นจึงทำให้พระนางซูสีไทเฮาขึ้นมาดำรงตำแหน่งของผู้สำเร็จราชการ แล้วก็เลยขึ้นมามีอำนาจถึงขั้นที่จะบงการอะไรทั้งหลายแหล่ อยู่เบื้องหลังฮ่องเต้ที่ยังอายุน้อยเพียง 5 ปี จนกระทั่งฮ่องเต้มีโอกาสดำรงปกครองเองก็เกิดความขัดแย้ง ฮ่องเต้องค์นี้ก็สิ้นพระชนม์เสียก่อน เปิดช่องให้พระนางซูสีไทเฮา กำหนดบุคคลที่จะเป็นจักรพรรดิองค์ต่อไปได้อีก ก็เลือกเอาเด็กเล็กลงมาอีก อายุ 3 ขวบ เป็นจักรพรรดิ พระนางก็เลยมีสิทธิ์ที่จะเป็นผู้สำเร็จราชการปกครองจีนอยู่เบื้องหลังจักรพรรดิเป็นเวลานาน นับว่าปกครองอยู่ 15 ปีได้พอ ๆ กับพระนางบูเช็กเทียน แต่ในกรณีของพระนางบูเช็กเทียนแล้วปกครองโดยตรง ได้นั่งบัลลังก์ในฐานะจักรพรรดิ

ดังนั้น จะเห็นว่าสถานการณ์ทั้ง 2 สมัยต่างกันมาก สมัยของราชวงศ์ถังจีนยังไม่ได้เป็นจักรวรรดิ แบบขงจื้อ ระบบการปกครองที่อาศัยลัทธิขงจื้อเป็นรากฐาน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการสอบคัดเลือกคนเข้ารับราชการได้พัฒนาขึ้นมาในยุคของถังโดยแท้ และแนวความคิดที่เป็นขงจื๊อมาก ๆ ก็มาพัฒนามัธยมปลายถึงเสียด้วยซ้ำที่เรียกว่า Neo-Confucianism หรือ ลัทธิขงจื๊อใหม่ ก็ขึ้นมาในสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งต่อจากราชวงศ์ถังลงมา ในสมัยถึงนั้น รับฟังแต่รับฟังพุทธมากมายทีเดียว ถึงขนาดที่ว่าพุทธศาสนารุ่งเรืองที่สุดในยุคนี้ กลายเป็นศาสนาที่ราชสำนักสนับสนุน จนกระทั่งถึงปลายราชวงศ์ถัง พุทธศาสนารุ่งเรืองมากถึงกับจำเป็นต้องกำราบให้เล็กลงไป เนื่องจากว่าแย่งความรุ่งเรืองจากราชสำนักฯ ไปสู่วัดมากมาย มีวัดถึง 4,000 มีทำนองเป็นศาลหรือมีลักษณะเป็นกึ่งวัดมีพระอยู่ มีฉะนั้น ก็เป็นอุปสรรคประดิษฐานพระพุทธรูปถึง 40,000 กว่า ซึ่งถูกยึดถูกปราบลง พระและภิกษุณีถึง 200,000 คน ถูกบังคับให้สึก แสดงให้เห็นถึงความเจริญของพระพุทธศาสนาว่ามากมายแค่ไหนในราชวงศ์ถัง เมื่อถึงปลายยุคถังจึงเกิดการกวาดล้าง เพื่อลดอิทธิพลของพุทธศาสนาลง เนื่องจากพวกนิยมนัทธิขงจื๊อใหม่ ที่เริ่มก่อตัวในสมัยปลายถัง และพัฒนาขึ้นมาในสมัยราชวงศ์ซ่ง เพื่อพยายามนำขงจื๊อที่ถือว่าเป็นจีนเข้ามาต่อสู้ เพื่อขจัดอิทธิพลของพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นของต่างชาติออกไป

กล่าวโดยสรุปจีนในสมัยดังยังมิได้เป็นขงจื้อ
อย่างที่เราเข้าใจ ดังเป็นยุคสมัยที่มีอิทธิพลของต่าง
ชาติเข้ามาเจือปนอย่างมาก โดยเฉพาะพุทธศาสนารุ่ง
เรืองถึงที่สุด ผู้หญิงยังมิได้ถูกกดขี่มากมายดังสมัยต่อ ๆ
มา เมื่อลัทธิขงจื้อถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานของระบบการ
ปกครองมากขึ้น ๆ เพราะฉะนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่
ผู้หญิงจะขึ้นมาเป็นผู้ปกครอง โดยเฉพาะผู้หญิงที่เก่ง
แกร่งและฉลาดเฉลียวอย่างพระนางบูเช็กเทียน ซึ่งมี
ประสบการณ์ในการปกครองมาอย่างช่ำชองในสมัย
ของพระเจ้าถังเกาจงพระสวามี และโดยเฉพาะเมื่อตัว
พระนางเองเป็นผู้บัญชาและพัฒนาให้มีระบบการสอบเพื่อ
คัดเลือกคนเข้ารับราชการ อันทำให้ได้ขุนนางเหล่านี้
ขึ้นมา จึงเป็นไปได้ที่พระนางสามารถสถาปนาตนเอง
ขึ้นเป็นฮ่องเต้ ด้วยการสนับสนุนของขุนนางใหม่ที่ขึ้น

มาจากการสอบนั่นเอง

ผู้ดำเนินรายการ :

ขอบคุณค่ะ อาจารย์รสสุคนธ์ ก็ให้บริบททางประวัติศาสตร์ว่า ทำไมสตรีถึงก้าวขึ้นมาเป็นจักรพรรดิได้ ที่มีคตินัยอยากจะขอเรียนวิทยากรท่านที่ 2 คือ คุณทวีป วรดิolk เบญญะ

คุณทวีป :

ผมขอเรียนชี้แจงก่อนสักนิดนะครับ ตามที่
อาจารย์แนะนำผมเมื่อสักครู่ว่า ผมเคยอยู่เมืองจินมา
หลายปีนั่น ไม่ใช่ะครับ เป็นแต่ว่าผมเคยไปเมืองจิน
มาหลายครั้ง สัก 6-7 ครั้งเห็นจะได้ ส่วนภาษาจีนนั้น
ผมได้ความรู้มาจากผู้ใกล้ชิด ส่วนวนจินเขาเรียกว่า
“ลมหมอน” คือ ภาระยาของผม ซึ่งไปเรียนทางอักษร
ศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยปักกิ่งมา เป็นผู้ให้ความรู้ทาง
ภาษาจีนแก่ผม และเป็นสามให้กับผมด้วย เวลาไปเมือง
จินด้วยกัน ผมมักจะเที่ยวถามภณฑารักษ์ประจำพิธ-
ภณฑ์ และเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่สำคัญทางประวัติ-
ศาสตร์ต่าง ๆ คุณกานดาภรรยาของผมจะเป็นสาม
ภาษาจีนให้ผม ทั้ง ๆ ที่ตัวเขาเองไม่สนใจทางประวัติ-
ศาสตร์เลย ขอเรียนให้ทราบไว้ก่อนเลย

เรื่องบูเช็กเทียน ผมคุ้นกับชื่อนี้ตั้งแต่เด็ก คือเมื่ออายุสัก 8-9-10 ขวบ เริ่มอ่านเรื่องจีนมา สมัยนั้นหนังสือพิมพ์รายวันลงเรื่องจีนประจำ เป็นเรื่องยาวติดต่อกันทุกวัน ซึ่งเป็นเรื่องแปลที่เราเข้าใจไปว่าเป็นพงศาวดาร แต่ความจริงเป็นเรื่องอ่านเล่น แต่ว่ามีหลักฐานข้อเท็จจริง ตรงตามประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่ง แล้วก็มีการต่อเติมเสริมแต่ง พอจะเรียกได้ว่า historical novel หรือนวนิยายเชิงประวัติศาสตร์

สมัยผมเด็ก ๆ ชื่อบูเช็กเทียนเป็นชื่อที่มีความหมายไม่ใคร่ดีสำหรับผู้หญิง ท่านองค์ค่าผู้หญิงที่มีความประพฤติไม่ดีกับผู้ชาย พุดง่าย ๆ ว่ามีความสำส่อนทางเพศ แล้วก็มีมีความโหดร้ายทารุณต่าง ๆ แต่ไว้ในภายหลัง เมื่อความนิยมเรื่องจีนเหล่านี้นลดน้อยลงไปมาก ก็ไม่มีใครโปรดถึงบูเช็กเทียนกัน ก็คงจะ

ไม่มีใครทราบกัน ส่วนอย่างที่ว่าอาจารย์รสสุคนธ์ พูดเมื่อตะกี้ นี่ คือว่า ตอนหลังบทบาทในประวัติศาสตร์บูเช็กเทียนก็ได้ มีการประเมินกันใหม่ ข้อสรุปจากที่วินิจฉัยกันมา ผู้เชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์จีนแต่ละท่านก็มีความเห็นแตกต่างกันและก็ไม่เฉพาะนักประวัติศาสตร์จีนหรอกครับ แม้แต่ชาวต่างประเทศที่ได้ชื่อว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์จีนของอังกฤษ และก็เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมจีนด้วย อย่างฟิตซเจอรัลด์ (C.P. Fitzgerald) ก็ให้ความเห็นถึงบทบาทของความสำคัญของบูเช็กเทียน แตกต่างไปจาก ดร.หลินยู่ถิง ซึ่งเป็นคนจีนแท้ ๆ ฟิตซเจอรัลด์ยกย่องว่า เมื่อสิ้นรัชกาลของบูเช็กเทียนอาณาจักรจีนก็เข้มแข็งยิ่งขึ้น มีเอกภาพยิ่งกว่าเดิมและมั่นคงยิ่งกว่าสมัยก่อนหน้านี้ แสดงว่านโยบายของบูเช็กเทียน ในฐานะเป็นผู้ปกครองอาณาจักรจีน ทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัย เป็นเวลาร่วมครึ่งศตวรรษประสบความสำเร็จในหลาย ๆ ประการ แม้ว่าจะมีผู้วิพากษ์วิจารณ์พระนางในแง่ศีลธรรมเพียงไรก็ตาม ข้างฝ่าย ดร.หลินยู่ถิง พิจารณาพระนางบูเช็กเทียนในทรรศนะของของจื้อเหินว่า พระนางใช้อำนาจฆ่าคนบริสุทธิ์อย่างโหดร้ายทารุณ ฆ่าคนในตระกูลของตนเองคือ ตระกูลอู่หรือตระกูลบู 23 คน เจ้าในราชวงศ์ถัง 50 องค์ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ 36 คน

ทรรศนะที่ต่างกันนี้ ก็แล้วแต่ทรรศนะนั้น ๆ มาจากมุมมองของใคร แต่ผมคิดว่า เราน่าพิจารณาบูเช็กเทียนจากความเป็นจริงที่แท้ ซึ่งเมื่อเราพิจารณาอย่างนี้ เราก็ต้องพิจารณาบูเช็กเทียนในบริบทของประวัติศาสตร์จีน ในยุคนั้นสมัยนั้น

ตามประวัติ บูเช็กเทียนเป็นลูกสาวของพ่อค้าชื่อ อู่ซือฮ่วย เดิมเป็นพ่อค้าธรรมดา แต่ภายหลังร่ำรวยขึ้น เป็นคนมีความทะเยอทะยานพยายามศึกษาหาความรู้ สามารถทำความรู้จัก จนถึงมีความสนิทสนมกับหลี่เยียนขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารประจำไท่หยวน เมืองสำคัญทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีนโดยตำแหน่ง หลี่เยียนมีอำนาจมาก เพราะมีฐานะเท่ากับเป็นแม่ทัพทำหน้าที่ต่อต้านพวกเร่ร่อนเผ่าต่าง ๆ ที่ชาวจีนเรียกว่า คนป่า ที่มักยกกำลังเข้ามา

รุกรานอาณาจักรจีนเป็นประจำ นี่เป็นประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งหลี่เยียนมีความสัมพันธ์ คือเป็นญาติกับหยางตี้ฮ่องเต้องค์สุดท้ายของราชวงศ์สุย ซึ่งนับว่าหลี่เยียนเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่มีความสำคัญมากในสมัยนั้น โดยที่พ่อค้าจีนนั้น มีฐานะต่ำต้อยในสังคม แตกต่างกันไปกับขุนนาง เพราะฉะนั้น การที่อู่ซือฮ่วย พ่อของบูเช็กเทียนพยายามทำความรู้จักจนถึงสนิทสนมกับหลี่เยียน แล้วต่อมาก็ได้เป็นขุนนางโดยความสนับสนุนของหลี่เยียน ก็เป็นการแสดงอยู่ว่า อู่ซือฮ่วยมีความทะเยอทะยานต้องการที่จะยกฐานะตนเองจากพ่อค้าให้ขึ้นไปเป็นขุนนาง ซึ่งความทะเยอทะยานของอู่ซือฮ่วยเช่นนี้ก็พอจะสันนิษฐานได้ว่า เป็นนิสัยที่ติดมาถึง ลูกสาวคือบูเช็กเทียนด้วยเหมือนกัน

คราวนี้ เมื่อพิจารณาถึงบูเช็กเทียน คุณสมบัติต่าง ๆ ของพระนางที่มีอยู่จนพอจะเรียกได้ว่า เหนือคนธรรมดา ข้อแรก บูเช็กเทียน เป็นผู้หญิงที่สวย ข้อนี้ไม่มีปัญหา เพราะเมื่อเป็นสาวมีฉายาว่า “เม่เยเหนียง” ซึ่งแปลตรงตัวได้ว่า สาวทรงเสน่ห์ ข้อต่อไปก็คือ บูเช็กเทียนเป็นผู้หญิงสาวที่ไม่เพียงสวยเท่านั้น หากแต่มีสติปัญญาเป็นเลิศ แทบจะถึงขั้นเป็นอัจฉริยะคนหนึ่ง คุณสมบัติ 2 ข้อนี้ บูเช็กเทียนมีอยู่ภายในตัวแล้ว เมื่ออายุ 14 ปี พ่อก็ยกให้ถึงไท่จงฮ่องเต้หรือหลี่ซือหมิน ซึ่งเป็น strong man ของจีนในยุคนั้น เพราะเป็นผู้มีความสามารถมาก ทั้งในฐานะนักการทหารและนักปกครอง จนเป็นที่ยกย่องว่าเป็นฮ่องเต้ที่ใหญ่ยิ่งที่สุดของจีน คราวนี้เมื่อบูเช็กเทียนมาถวายตัวกับหลี่ซือหมินในฐานะจักรพรรดิ บูเช็กเทียนในตอนนั้นก็ยังไม่มีความสำคัญอะไร ถึงจะเป็นผู้หญิงที่สวย เป็นสาวทรงเสน่ห์ มีสติปัญญาเยี่ยมยอด แต่บูเช็กเทียนเข้ามาเป็นสนมในตำแหน่งไฉเหียน ซึ่งเป็นสนมชั้นรองมาก รองลงมาจากสนมเอก สนมรอง ฯลฯ ต่าง ๆ หลาย ๆ ชั้น ระหว่างเป็นสนมในวังในขั้นแรกนี้ บูเช็กเทียนไม่มีความสำคัญอะไร ตลอดเวลา 10 ปี ตั้งแต่ อายุ 14 จนอายุ 24 แต่ผมสันนิษฐานว่า เนื่องจากบูเช็กเทียนเป็นผู้มีสติปัญญาสูง คงจะพยายามศึกษาพูดง่าย ๆ ว่า เรียนรู้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จนมีความเข้าใจในเรื่องการเมืองใน

ราชสำนักวุ่นวุ่นเช่นไร สำหรับ politics ในราชสำนักนี้เข้าใจว่า บุษเช็กเทียนคงจะมีความเข้าใจดีพอสมควร

ที่นี้ พอบุษเช็กเทียนมีอายุ 24 ปี ก็จัดว่าเป็นสาวใหญ่ มีความเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ข้างฮ่องเต้คือ หลี่ซื่อหมินหรือถังไท่จง แก่กว่าบุษเช็กเทียน 2 รอบ 24 ปี ต่อมาถึงถังจงก็ป่วยหนัก ไ้จื้อหรือมองกุฎราชกุมารก็ได้เข้าไปเฝ้าถวายการดูแล ไ้จื้อองค์นี้ พอดีมีอายุ 22 ปี จัดว่าหนุ่มแน่น แต่น้อยกว่าบุษเช็กเทียน 2 หรือ 3 ปี คงจะได้พบปะ รู้จักสนิทสนมกันในระยะนั้นเอง ตามประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่า ไ้จื้อองค์นี้เป็นคนอ่อนแอ และก็เจ้าชู้ ผักเฝ่ในเรื่องสตรีเพศมาก ๆ คราวนี้ในเมื่อฮ่องเต้ประชวรหนัก ไ้จื้อซึ่งจะต้องเป็นฮ่องเต้ในอนาคต ก็เป็นหนุ่มที่เจ้าชู้ คงจะชอบพอและรักใคร่บุษเช็กเทียน และก็อาจจะหลงใหลมาก ๆ ด้วย พูดง่าย ๆ ว่า ระหว่างสาวใหญ่วัย 24-25 กับ ไ้จื้อวัย 22 สาวใหญ่คือ บุษเช็กเทียนคงจะจับหรือมัดไ้จื้อหนุ่มไว้ ทั้งสองคนจึงรักกัน ทั้ง ๆ ที่ ไ้จื้อมีเมียแล้ว 2-3 คน ต่อมาถึงไ้จื้อฮ่องเต้สิ้นพระชนม์ บุษเช็กเทียนต้องไปบวชติดตามประเพณีในฐานะที่เป็นสนมของฮ่องเต้ ที่วัดก้านเย่สื่อความจริงเมื่อบุษเช็กเทียนต้องไปโกนผมบวชชื่อนั้น ตามประเพณีปฏิบัติก็ต้องเป็นชีไปตลอดชีวิต อนาคตในทางโลกเป็นอันว่าจบสิ้นแล้ว แต่ตอนหนึ่งที่มีปัญหาสำคัญเผชิญของนางของฮ่องเต้องค์ใหม่อยู่ เนื่องจากฮ่องเต้องค์นี้ เมื่อได้ครองราชย์แล้ว จะคิดถึงบุษเช็กเทียนสนมของพระราชบิดาที่ตนเคยมีความสัมพันธ์สวาทด้วยหรือไม่ก็แล้วแต่ แต่ที่แน่ ๆ ก็คือ ทรงหลงใหลสนมเอกชื่อเซียวซูเฟย ซึ่งมีโอรสด้วยกัน หยางของนาง ทรงวิตกมากเกรงว่าเซียวซูเฟย จะแย่งตำแหน่งของนางไปจากพระนาง จึงคิดวางแผนที่จะกำจัดเซียวซูเฟย เมื่อทรงทราบว่ายฮ่องเต้เคยรักใคร่หลงใหลในบุษเช็กเทียนมาก่อน เมื่อครั้งเป็นไ้จื้อ นางจึงคิดที่จะใช้บุษเช็กเทียนกำจัดเซียวซูเฟยศัตรูเฉพาะหน้า หยางของนางจึงทรงยุยงให้ฮ่องเต้รับสั่งให้บุษเช็กเทียนลักขี้ออกมาเป็นสนมของพระองค์ในวังหลวงใหม่ เป็นอันว่า บุษเช็กเทียนได้กลับมาเป็นสนมอีกครั้งหนึ่ง แต่คราวนี้เป็นสนมของฮ่องเต้องค์ลูก ต่างกับครั้งที่แล้วที่นางเป็นสนมของ ฮ่องเต้

องค์พ่อ

บุษเช็กเทียนนอกจากวัดมาอยู่วังครั้งนี้ มีอายุได้ 27-28 ปี ตำแหน่งสนมของนางสูงกว่าเดิมชั้นหนึ่งแต่บุษเช็กเทียนรู้จักและเข้าใจการเมืองในราชสำนักดีกว่าก่อนมาก นางพยายามทำตนจนหยางของนางไว้วางใจสมรongs ๆ ตลอดผู้น้อยก็รักใคร่เชื่อถือ เพราะบุษเช็กเทียนรู้จักและเข้าใจในจิตใจของผู้น้อยเป็นอย่างดี เนื่องจากนางเคยเป็นผู้ใหญ่มาก่อน จากการปฏิบัติตนวางตัวของบุษเช็กเทียนทำให้นางมีความสำคัญยิ่งขึ้นทุกทีไม่ว่าของนางรับสั่งอะไร นางจะรู้หมด และไม่ว่าฮ่องเต้จะรับสั่งอะไร นางจะรู้ได้ไม่นานเลย ยิ่งได้มีโอรสกับฮ่องเต้ บุษเช็กเทียนก็ยิ่งมีความสำคัญเต็มที่ นอกจากจะสามารถกำจัดเซียวซูเฟยให้หยางของนางได้แล้ว บุษเช็กเทียนยังสามารถกำจัดหยางของนางเพื่อที่ตนจะได้เป็นสองนางแทนที่เสียอีก ตามประวัติศาสตร์เล่าว่าเพื่อที่จะกำจัดหยางของนางให้ได้แน่ ๆ โดยฮ่องเต้เชื่ออย่างสนิทพระทัย บุษเช็กเทียนถึงกับลงทูลฆ่าธิดาของนางเองที่เกิดกับฮ่องเต้ โดยใส่ร้ายว่า หยางของนางเป็นคนฆ่า ผลก็คือหยางของนางต้องถูกถอดออกจากตำแหน่งมเหสี แต่วิถีทางที่บุษเช็กเทียนจะก้าวขึ้นไปสู่ตำแหน่งของนางอันเป็นตำแหน่งสูงสุดของสตรีเพศในอาณาจักรจีนนั้น ยังมีอุปสรรคอยู่อีก

โดยที่ถึงแก่วง ฮ่องเต้องค์นี้ที่รักใคร่และหลงใหลในบุษเช็กเทียนถึงกับจะแต่งตั้งให้เป็นของนางแต่พระองค์ถูกขุนนางผู้ใหญ่ที่ดททานคัดค้านกันมาก โดยที่พระราชบิดาของพระองค์คือ หลี่ซื่อหมินหรือถังไท่จงทรงขึ้นมาเป็นใหญ่ในฐานะแม่ทัพปราบกบฏ และก็เป็นนักปกครองชั้นยอด เนื่องจากได้ใช้กลยุทธ์บาย ด้วยการผูกมิตรก่อนแล้วใช้กำลังทหารทีหลัง กล่าวคือ หัวหน้านกบฏคนไหนยินยอมร่วมมือกับตนก็จะชักจูงมาเป็นพวกถึงขนาดสาบานเป็นพี่น้องกัน หัวหน้านกบฏเหล่านี้จึงมีฐานะสูงเท่ากับเป็นเสาหลักในการสร้างอาณาจักรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและก็เป็นเสาหลักค้ำราชบัลลังก์ของถังไท่จงมาโดยตลอดด้วย ขุนนางเหล่านี้ที่ยกย่องกันว่า เป็นขุนพลชั้นยอด พร้อมทั้งจะตายแทนหลี่ซื่อหมินหรือถังไท่จงมีจำนวนทั้งสิ้น 24 คน และก็ทรงอิทธิพล

สูงสุด นับตั้งแต่หลี่ซื่อหมินเป็นฮ่องเต้ แม้จนกระทั่งถึงไท่จงฮ่องเต้สิ้นพระชนม์แล้ว และถึงเกาจงเป็นฮ่องเต้สืบต่อมา ขุนนางพวกนี้ส่วนใหญ่คัดค้านการที่ถึงเกาจงจะทรงแต่งตั้งให้บูเช็กเทียนเป็นฮ่องเต้ และก็อยู่ในฐานะชนชั้นปกครอง มีความสำคัญถึงขนาดเป็นสถาบันชนชั้นปกครองหรือ the establishment ของอาณาจักรทีเดียว ขุนนางพวกนี้ ซึ่งมีทั้งพวก aristocracy คือ สิบตระกูลขุนนางมาแต่ดั้งเดิม กับพวกขุนนางที่มีความดีความชอบในสมัยหลี่ซื่อหมินสร้างตัวจนขึ้นมาเป็นฮ่องเต้ เพราะฉะนั้นการคัดค้านกีดกันของขุนนางที่เป็นสถาบันชนชั้นปกครองที่ว่านี้ จึงมีน้ำหนักมาก และถึงเกาจงฮ่องเต้ก็เป็นคนอ่อนแออยู่แล้ว อย่างที่ทราบกันดี รวมทั้งบูเช็กเทียนเอง เหตุผลของพวกเขาก็ในการคัดค้านไม่ให้ฮ่องเต้ทรงแต่งตั้งบูเช็กเทียนเป็นฮ่องเต้ก็มีความถูกต้อง ยากที่จะหาเหตุผลอื่นมาหักล้าง ในข้อ 1 บูเช็กเทียนเคย เป็นสนมของฮ่องเต้องค์พ่อก่อน พุดง่าย ๆ ว่าศักดิ์เป็นแม่เลี้ยงของโอรสฮ่องเต้ทุกคน แล้วข้อ 2 บูเช็กเทียนจะมาเป็นเมียของลูก จากความเป็นแม่เลี้ยง กลายมาเป็นเมีย ประเพณีจีนรับไม่ได้แน่และผมว่าประเพณีที่โหด ๆ ก็เห็นจะรับไม่ได้ทั้งนั้น

ในเมื่อบูเช็กเทียนเป็นคนทะเยอทะยาน เมื่อต้องการเป็นฮ่องเต้ ซึ่งแม้แต่ฮ่องเต้ก็ทรงเห็นดีเห็นงามด้วยแล้ว แล้วมีคนที่ยังอาจมาแสดงตนว่า ฮ่องเต้ทำไม่ถูกไม่ยอมให้บูเช็กเทียนเป็นฮ่องเต้ ก็เป็นธรรมดาที่บูเช็กเทียนจะต้องโกรธแค้น และก็จะต้องมีความพยายามด้วย แต่บูเช็กเทียนเป็นผู้หญิงที่มีสติปัญญาสูงมาก จึงเก็บความแค้นนี้ไว้ และโดยที่บูเช็กเทียนมีความรู้จักและเข้าใจในการเมืองของราชสำนักเป็นอย่างดีแล้ว จึงสามารถอดทนรอคอยจังหวะของตนได้ ไม่ทำอะไรผลิผลาม บูเช็กเทียนจะรอเวลา ในเมื่อตนยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ พุดง่าย ๆ ว่า ไตไม่เต็มก็ ก็จะกลักรลนความแค้นเอาไว้ก่อน จนเวลาล่วง ๆ ไป 5-6 ปี พอได้จังหวะ บูเช็กเทียนก็จะกวาดล้างจนหมดสิ้นอย่างเป้าหมายแรกของบูเช็กเทียนคือ 1. หยางฮ่องเต้ 2. สนมเอกเขียวชู่เฟย แล้วจึงมาถึงขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่เป็นเสมือนมือขวามือซ้ายของถึงไท่จง ซึ่งถือกันว่า เป็นเสาหลักของการ

ปกครองอาณาจักรจีน อย่างฉางซุนอู่จี้ และอู๋ซู่เหลียง บูเช็กเทียนจะรอเวลา จนได้โอกาสจึงกวาดล้างจนหมดจะโดยข้อหากบฏหรืออะไรต่าง ๆ ที่ร้ายแรง จนกระทั่งบูเช็กเทียนนอกจากจะได้ดำรงตำแหน่งฮ่องเต้แล้วยังไม่ยอมเป็นเพียงฮ่องเต้เฉย ๆ หากพยายามก้าวขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ ที่แรก นั้หลังพระวิสูตร ออกความเห็นให้ฮ่องเต้ พอนานเข้าก็เลยออกมาตั้งคู่กับผัวคือ ถึงเกาจงฮ่องเต้ คราวนี้ไม่ใช่จะเป็นแค่ฮ่องเต้เสียแล้ว ภาษาจีนเขาเรียกว่า “แอ่เอ๋” หรือสองสมเด็จพระปกครองอาณาจักร และในทางปฏิบัติ บูเช็กเทียนก็แสดงบทบาทเป็นฮ่องเต้ยิ่งกว่าผัว คือ ยิ่งกว่าถึงเกาจงฮ่องเต้เสียอีก

ตามที่เป็นมาดังนี้ ความจริงก็เป็นธรรมดาของคนที่มีความทะเยอทะยาน ตอนแรกอยากเป็นฮ่องเต้ ครั้นพอได้เป็นฮ่องเต้แล้ว ก็อยากเป็นฮ่องเต้ ครั้นเมื่อเป็นฮ่องเต้แล้ว ก็อยากจะเป็นฮ่องเต้ผู้มีบุญญาธิการยิ่งขึ้นไปอีก จึงต้องใช้เวลา ต้องสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้คนทั้งหลายในอาณาจักรยินยอมพร้อมใจกันสนับสนุนให้ตนเป็นฮ่องเต้ผู้มีบุญ ซึ่งบูเช็กเทียนก็ทำได้หมด ถึงขนาดมีการพบหยกวิเศษ ซึ่งความจริงก็ให้หลานหรือคนของตัวคิดประดิษฐ์ขึ้น ให้คนเข้าใจไปว่าเป็นนิมิตที่เทพดาฟ้าดินดลบันดาล มีปรากฏการณ์ต่าง ๆ จนในที่สุดมวลชนก็เรียกร้อง เราลงมาคิดกันดูเถอะครั้น สมัยเมื่อ 1,300 ปีก่อน บูเช็กเทียนก็รู้จักใช้พลังมวลชนโดยเอาประโยชน์จากมวลชน ถึงขนาดมวลชนเข้าชื่อกันเป็นจำนวนหลายร้อยหลายพันคน บางทีถึงหมื่น ขอให้เป็นฮ่องเต้ ขณะเดียวกันบูเช็กเทียนก็ยังใช้วิธีฆ่าไก่สอนลิงไปด้วย ถ้าความเป็นฮ่องเต้ของบูเช็กเทียน พวกเจ้าราชวงศ์ถึง คือพวกแซ่หลี่ ยังมีผู้ที่ไม่อาจยอมรับ พระนางก็ยังมียอปราบไว้คอยกำราบปราบปรามด้วย ผลสุดท้าย ในปี ค.ศ. 690 บูเช็กเทียนก็ได้เป็นฮ่องเต้ พระนางตั้งตัวเป็นฮ่องเต้หญิง โดยสถาปนาราชวงศ์โจวของพระนางขึ้นเองเสียอีก

การสถาปนาราชวงศ์โจวของพระนางนี้ ผมสันนิษฐานว่า ราชวงศ์โจวที่บูเช็กเทียนเอามาใช้ประโยชน์นั้น เป็นราชวงศ์กษัตริย์จีนสมัยโบราณ ซึ่งเป็นสังคมอุดมคติของขงจื้อ ตามที่บูเช็กเทียนเอาชื่อราชวงศ์

สมัยโบราณมาใช้ ก็แสดงให้เห็นถึงความทะเยอทะยานของพระองค์เอง เพราะต้องการจะแสดงให้เห็นกันว่า ในยุคสมัยที่พระนางปกครอง อาณาจักรจีนมีความสุข ความเจริญ เหมือนสังคมในอุดมคติของขงจื๊อที่ยกย่องไว้ อาณาจักรจีนในยุคที่บูเช็กเทียนปกครองจึงถือได้ว่าเป็นยุคทอง เพราะฉะนั้น บูเช็กเทียนจึงเป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยานไม่สิ้นสุด เมื่อเป็นสนมก็อยากเป็นของเสา เมื่อเป็นของเสาแล้ว ก็อยากเป็นฮ่องเต้ต่อไปอีก ครั้นเป็นฮ่องเต้แล้ว ก็อยากจะเป็นฮ่องเต้ผู้ยิ่งใหญ่ด้วย และยุคที่ยิ่งใหญ่ของปกครองจีนก็เป็นยุคทองด้วย

พฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของบูเช็กเทียนตามที่เป็นมา ถ้าจะพูดตามทฤษฎีของการเมืองฝรั่งแล้ว นักการเมืองทั้งหลายมักจะถือว่า the end justifies the means คือ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายแล้ว วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ย่อมเป็นความชอบธรรมทั้งสิ้น ซึ่งความจริง ก็ไม่ใช่เฉพาะนักการเมืองฝรั่งเท่านั้น นักการเมืองชาติไหน ภาษาใดก็ดูจะเหมือน ๆ กันทั้งสิ้น ยิ่งจีนยิ่งมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้เห็นได้ชัดเจน หลี่ซื่อหมินนั้นกว่าจะขึ้นมาเป็นถึงไท่โจ่งฮ่องเต้ผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ก็ต้องฝ่าดงเลือดขึ้นมา ต้องฆ่าพี่ชาย ฆ่าน้องชาย แล้วจึงมาเบียดพ่อ จนพ่อยอมสละราชสมบัติให้ตน ก่อนราชวงศ์ถังยังมีตัวอย่างที่เลวร้ายยิ่งกว่านี้เสียอีกคือ ฮองเต้ราชวงศ์สุยองค์สุดท้าย พระเจ้าสุยหยางตี้ นั้น เดิมเป็นน้องชายของไท่โจ้วหรือมกุฎราชกุมาร พยายามใช้เล่ห์กลต่าง ๆ ทำให้พ่อแม่เข้าใจผิด จนถึงกับประหารไท่โจ้วซึ่งเป็นพี่ชายแท้ ๆ ของตน ภายหลังพ่อคือ พระเจ้าสุยเหวินตี้ รู้ความจริงขณะประจวบ จะถอดออกจากตำแหน่งไท่โจ้วที่ตนขึ้นแทนพี่ชาย หยางตี้ก็ชิงฆ่าพ่อของตนเสียก่อน จึงได้เป็นฮ่องเต้สมใจ

พฤติกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง ผมคิดว่าบูเช็กเทียนก็คงจะรู้ดี the end justifies the means เพราะฉะนั้น ถ้าพิจารณาในแง่ของนักการเมืองแล้ว ก็น่าจะเป็นความถูกต้อง ตามประวัติบูเช็กเทียนในแง่ของการครองราชบัลลังก์แล้วการฆ่ากันเป็นเรื่องธรรมดา และถ้าจะพูดถึงการหาเหตุจับผิดอย่างที่ผมเรียนให้ทราบ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่แต่เดิมเคยกอดคอร่วมเป็นร่วมตาย

กับหลี่ซื่อหมินมา จนเมื่อหลี่ซื่อหมินได้เป็นถึงไท่โจ่งฮ่องเต้ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ดังกล่าวของหลี่ซื่อหมินก็ได้กลายมาเป็นสถาบันของชนชั้นปกครอง ในเมื่อพวกเขาเคยต่อสู้ฝ่าฟันมา มีความดีความชอบถึงขนาดเป็นพี่น้องร่วมสาบานกับหลี่ซื่อหมิน บ้างก็เป็นไท่โปรดปรานของหลี่ซื่อหมิน ถึงขนาดให้มีสิทธิใช้แซ่หลี่ซึ่งเป็นแซ่เดียวกับไท่โจ่งฮ่องเต้ ขุนนางกลุ่มนี้จึงรับบูเช็กเทียนไม่ได้เป็นธรรมดา แต่บูเช็กเทียนก็สู้ แล้วก็สร้างขุนนางรุ่นใหม่ของตนขึ้น การสร้างของบูเช็กเทียนจึงถือกันว่า เป็นประโยชน์ต่อการปกครองอาณาจักรจีนต่อมา คือสร้างระบบสอบไล่ขึ้นมาใหม่ ระบบสอบไล่นี้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการและเป็นระบบในสมัยราชวงศ์สุย แต่สมัยบูเช็กเทียนมีการปรับปรุง เรียกได้ว่า ปฏิรูป คือ ให้มีการสอบไล่การเขียนเรียงความ และแต่งกวีนิพนธ์ ทดง่าย ๆ ว่าให้รู้จักใช้ความคิด ไม่ใช่ท่องจำตำราโบราณอย่างเดียว สำหรับบูเช็กเทียนซึ่งเป็นผู้หญิงสมัยเก่า การมีความคิดริเริ่มเช่นนี้ นับว่ามีความสามารถมากและกล้าหาญมากทีเดียว ในเมื่อพยายามให้คนรู้จักใช้ความคิดในการสอบ ถือได้ว่าเป็นการริเริ่มอันดับแรก ถ้าพูดง่ายตามสำนวนสมัยใหม่ ก็พอจะเรียกได้ว่า พยายามใช้ระบบคุณธรรมหรือ merit system โดยพยายามให้ใคร่ครวญที่มีความรู้ความสามารถ มีความคิดเป็นของตัวเอง สอบไล่ได้ด้วยความสามารถของตน ไม่ใช่เพราะชาติตระกูล เพราะถ้าถือเอาชาติตระกูลเป็นหลักก็ไม่แน่ว่าจะได้คนที่มีความสามารถเสมอไป ยิ่งกว่านี้ บูเช็กเทียนก็รู้ตัวอยู่ด้วยว่าพวกตระกูลขุนนางเก่าชิงชิงรังเกียจตน เพราะฉะนั้นบูเช็กเทียนจึงได้สร้างกำลังคนใหม่ขึ้นมาอย่างที่เราเรียกว่า new blood อัดฉีดเข้าไปในระบบราชการของอาณาจักร เพราะฉะนั้นระบบราชการของบูเช็กเทียน จึงมีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ไม่ว่าเจ้านายราชวงศ์ดังกับพวกขุนนางเก่า มีความคิดเก่า ที่สืบเชื้อสายมาคำทอวิพากษ์วิจารณ์ อย่างไรก็ตาม คือ คำลับหลัง คำได้กัคำไป แต่จะมาคำออกเสียงไม่ได้เป็นอันตราย ถ้าขึ้นคำให้พวกบริวาร บูเช็กเทียนได้ยืนเข้าก็ต้องตาย บูเช็กเทียนใช้อำนาจพระราช แต่ก็ทำให้อาณาจักรจีน สมัยนั้นมีเสถียรภาพ

ความจริงข้อนี้พิสูจน์ได้ คือในรัชกาลบูเช็กเทียน มีการก่อการกบฏ 2 ครั้ง เป็นการจับอาวุธขึ้นเพื่อโค่นรัฐบาลกันเลย ครั้งแรกโดยหลานปู่ของหลี่จี้ คือพวกแม่ทัพนายกองของหลี่ซื่อหมินเหมือนกัน แต่เป็นคนรุ่นหลังชั้นหลานปู่ คนนี้คิดกบฏโดยล่องลุ่มผู้คนที่หยางโจว ยกทัพแล้วออกแถลงการณ์ด่าบูเช็กเทียน พยายามเตรียมโค่นล้มอย่างเปิดเผย กวีจีนคนหนึ่งเขียนไว้ตามคำแปลของคุณบุญศักดิ์ แสงระวี ดังนี้ “ในปัจจุบัน (หมายถึง สมัยบูเช็กเทียน) ราษฎรประสบสันติสุขมาช้านานแล้ว จึงเกิดกบฏที่หยางโจว กินเวลาเพียง 50 วันทั่วทั้งแผ่นดินก็มีความสงบเงียบ ผงคลิดินหาได้ลอยคละคลุ้งแม้แต่ณ้อยลัคนิดไม่” ผู้เขียนคือ เจินจือหยิง กวีจีนสมัยบูเช็กเทียน นี่เป็นกบฏครั้งแรก กบฏครั้งที่ 2 เกิดขึ้นที่ซานตงเป็นพวกเจ้าราชวงศ์ถัง แซ่หลี่ ก็มีอายุเพียง 7 วัน

ที่นี่ เรามาพิจารณากันดู ตลอดรัชกาลของบูเช็กเทียนที่ครองอำนาจมาหลายสิบปีมีกบฏเพียง 2 ครั้งที่พยายามใช้กำลังอาวุธ ถ้าเราเทียบกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์ต่าง ๆ ราชวงศ์ฮั่นก็ดี ราชวงศ์ซ่งก็ดี กบฏส่วนมากจะไม่เป็นแบบนี้ การก่อการกบฏจะมีการลุกฮือขึ้น เมื่อเกิดภัยพิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ครั้งเมื่อผู้คนเป็นกบฏลุกฮือขึ้น มันจะลุกลามไปจากจำนวนพันเป็นหมื่นเป็นแสน ตลอดเวลาที่เป็นมา เมื่อเกิดกบฏร้ายแรงขึ้นนี้ก็หมายความว่า ระบบการปกครองกลไกการปกครองของรัฐเสื่อมจนหมดสิ้นแล้ว ขุนนางคอร์รัปชั่นกดขี่ข่มเหงราษฎร คือว่า ราษฎรพร้อมอยู่แล้วที่จะลุกฮือขึ้นมา แต่กบฏสมัยบูเช็กเทียนไม่ถึงขั้นที่ว่านี้ เพราะไม่เคยที่ร้ายแรงจนถึงลุกลามออกไป โดยมีราษฎรจำนวนมาก ๆ เข้าร่วมด้วย อย่างมากก็กบฏอยู่ได้เพียง 50 วัน เท่านั้น ครั้งหลังยิ่งแล้วใหญ่ เพราะอยู่ได้เพียง 7 วันเท่านั้น ทางฝ่ายรัฐบาลปราบได้หมด ซึ่งเป็นการแสดงอยู่ในตัวแล้วว่า สังคมจีนสมัยบูเช็กเทียนมีเสถียรภาพ

คราวนี้ เรามาพิจารณาคณะสมบัติของนักปกครองชั้นยอด ซึ่งผมเห็นว่า บูเช็กเทียนสมควรได้รับคำยกย่องยิ่งกว่านักปกครองชายมากหลายในประวัติ-

ศาสตร์จีนทีเดียว ตามประวัติศาสตร์มีเรื่องว่า เมื่อครั้งกบฏหลี่เจิ้งเย่ หลานชายของหลี่จี้ ซึ่งก็เป็นธรรมดาของผู้ก่อการกบฏหรือพยายามทำรัฐประหารโค่นรัฐบาล มักจะมีการออกแถลงการณ์แบบด่าหรือประณามรัฐบาลกันว่าเลวอย่างนั้น เลวอย่างนี้ บูเช็กเทียนในฐานะเป้าหมายที่พวกก่อการกบฏต้องการโค่นล้ม ก็ต้องถูกด่าเป็นธรรมดา โดยผู้เขียนฝ่ายกบฏ พยายามสรรหาถ้อยคำและเรื่องราวมาด่าให้เจ็บแสบที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างที่ว่า มีความประพฤติชั่วช้า แย่งราชสมบัติ เป็นหญิงแพศยา ทำให้ฮ่องเต้มัวเมาการมรณ์ เลวทรามอย่างอสรพิษร้าย ฯลฯ คำด่าว่าบูเช็กเทียนมีมากมาย และแถลงการณ์ที่ว่านี้ก็ปลิวว่อน แพร่หลายจนไปถึงเมืองหลวง ที่นี้ บูเช็กเทียนเกิดอยากจะอ่านขึ้นมา ขุนนางทั้งหลายก็ถือหลักถือหลัก เพราะในสังคมจีนนั้น คำด่าผู้หญิงไม่มีอะไรจะเจ็บแสบเท่าคำว่ามีความประพฤติสำส่อนด้วยเรื่องผู้ชายเป็นไม่มี เมื่อบูเช็กเทียนคาดคั้นว่าอยากอ่านแถลงการณ์ที่ว่านี้มาก ขุนนางทั้งหลายก็สนใจ ในที่สุดที่ประชุมคณะเสนาบดีก็เอาแถลงการณ์ที่ว่ามาถวายบูเช็กเทียนให้อ่านเอาเองตามอัธยาศัย แต่เมื่อบูเช็กเทียนอ่านจบแล้ว กลับหัวเราะด้วยความพอพระทัย ไม่ได้แสดงความโกรธซึ่งเลยแม้แต่ณ้อย โทษเสนาบดีของตนเองว่าใช้การไม่ได้เอาเลยถึงกับมองข้ามคนที่มัสติปัญญาความสามารถสูงส่งขนาดนี้ไปเสียได้ ทำให้ราชการต้องขาดคนดีมีความสามารถไปแท้

การแสดงออกมาต่อหน้าพวกขุนนางที่รับใช้เช่นนี้นับว่าหาได้ยากมากสำหรับผู้มีอำนาจปกครองสูงสุดของอาณาจักร เพราะคำด่าอย่างเจ็บแสบเช่นนี้ ย่อว่าแต่ผู้หญิงเลย ผู้ชายเองก็อาจจะทนไม่ได้เหมือนกันย้อนไปดูอย่างจีนซื่อซ่งเต้ผู้สร้างกำแพงใหญ่ เพียงคำติฉินนินทาถึงจับนักศึกษางานจ้อฝ่งทั้งเป็นเสียเลย

นอกจากนี้บูเช็กเทียนยังมีความสามารถในการเอาประโยชน์จากคนนานาชนิด โดยเฉพาะพวกขุนนางมือปราบ ทั้ง ๆ ที่ใช้อำนาจในทางที่ผิด ทำให้ผู้คนรวมตลอดจนขุนนางที่มีความซื่อสัตย์ต้องเดือดร้อน พวกมือปราบเช่นนี้ บูเช็กเทียนจะใช้อยู่ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อมีกิตติศัพท์อื้อฉาวว่ามีความประพฤติเลวทรามชั่วร้าย

จนขุนนางดี ๆ ถูกจับและเนรเทศ บุษเช็กเทียนจะเรียกขุนนางที่ดิถีกลับมาใช้งานอีก และปล่อยให้ผู้กระทำการชั่วร้ายต่าง ๆ ต้องรับกรรมอย่างสาสมกับความผิดอย่างเต็มที่ เจริญ ขุนนางผู้ใหญ่ที่บุเช็กเทียนถือว่าเป็นเสาหลักในรัชกาลของตน ทั้ง ๆ ที่เคยถูกจับกุมมาแล้ว ภายหลังสามารถพิสูจน์ตนเองว่าบริสุทธิ์ด้วยสติปัญญาความสามารถของตน บุษเช็กเทียนก็ยกย่อง นำมาใช้อีก และก็ให้เกียรติอย่างสูง แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับพวกประจบสอพลอโดยเฉพาะซึ่งบุเช็กเทียนก็มีความเชื่อถือบ้างบางคนในบางครั้ง บ้างก็ถึงกับหลงใหลเอาทีเดียว ขุนนางพวกนี้เข้ามารับราชการไม่ใช่เพราะมีความสามารถ หากแต่เป็นเพราะปรนนิบัติเป็นที่ถูกใจบุเช็กเทียนโดยเฉพาะในตอนปลายชีวิต ซึ่งบุเช็กเทียนมีอายุถึง 70 กว่าแล้ว ก็เป็นแบบพระนางแคธรินมหาราชินีของรัสเซีย คือ ชอบผู้ชายหนุ่ม ๆ รูปสวย ขุนนางพวกนี้เมื่อบุเช็กเทียนโปรดปรานมาก ๆ ก็มักกำเริบ พยายามหาทางกำจัดขุนนางที่มีความสามารถและซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งบุเช็กเทียนก็มักจะรู้เท่าทัน หากแต่ในตอนหลัง เมื่ออายุมาก ชรามากแล้ว เกิดหลงพวกหนุ่ม ๆ ที่ว่า เรียกกันว่า สองพี่น้อง แซ่จาง ซึ่งขึ้นชื่อลือชายุในประวัติศาสตร์ เนื่องจากสองพี่น้องแซ่จางกำเริบเลิกลาสนามาก กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน ใช้อำนาจข่มเหงราษฎรให้ได้รับความเดือดร้อนมากมาย ถึงขนาดโกงที่ดินของชาวบ้าน เมื่อมีคนเดือดร้อนร้องเรียนกันอื้อฉาวมากขึ้น ในขั้นแรกบุเช็กเทียนก็พยายามป้องกัน มีโครงการไปว่าอย่าเพิ่งดำเนินคดี ให้ออผลการสอบสวนก่อน ผลสุดท้าย เมื่อบุเช็กเทียนป่วยหนัก การสอบสวนยังไม่ทันเสร็จสิ้น บุษเช็กเทียนก็ชิงให้อภัยโทษสองพี่น้องแซ่จางเสียก่อน ซึ่งเมื่อถึงขั้นนี้พวกขุนนางที่ซื่อสัตย์สุจริตเองก็เห็นจะทนรอต่อไปไม่ได้เสียแล้ว เพราะถ้าสองพี่น้องแซ่จางกำเริบเลิกลาสนายิ่งกว่านี้ ถึงขนาดปลอมพระบรมราชโองการของบุเช็กเทียนเอง จะว่าอย่างไร

ในที่สุดพวกขุนนางคนสำคัญ ๆ ที่จงรักภักดีต่อแผ่นดินอย่างแท้จริง มีจางเจียนจือและคนอื่น ๆ ก็บคิดกันกับหลี่ต๋องเสียนขุนพลรักษาวัง พร้อมด้วยกองทหารรักษาพระองค์ เข้าทำการยึดอำนาจเสียเลย แล้ว

ให้อิสรของบุเช็กเทียน ซึ่งบุเช็กเทียนให้ครองราชย์แต่ในนามกลับขึ้นมาเป็นฮ่องเต้ตัวจริง บังคับให้บุเช็กเทียนยอมสละราชบัลลังก์ไปเลย แต่เหตุการณ์รัฐประหารในพระราชวังครั้งนี้ก็แสดงให้เห็นด้วยว่า บุษเช็กเทียนยังคงมีคุณสมบัติพิเศษอยู่ในตัวยากที่จะหาผู้ที่อยู่ในฐานะฮ่องเต้คนใดเสมอเหมือน เพราะมาถึงตอนนี้บุเช็กเทียนมีอายุถึง 80 เศษแล้ว แล้วก็ป่วยหนักด้วย แม้กระนั้นราชโอรสแท้ ๆ ของบุเช็กเทียนเองยังไม่กล้าเลย แม้จนเมื่อยึดอำนาจจากบุเช็กเทียนมาได้เรียบร้อยแล้ว บุษเช็กเทียนก็ยังมีชีวิตต่อไปได้อีกร่วมปีเศษ ในตอนปลายปี ค.ศ. 705 ถึงได้สิ้นใจ

เพราะฉะนั้นกล่าวโดยสรุปแล้ว ผมคิดว่าถ้าเราจะประเมินบุเช็กเทียนกันอย่างจริงจัง ก็ต้องยกย่องในหลาย ๆ ด้าน ในแง่การเมืองต้องยกย่อง ในแง่การปกครองต้องยกย่อง และในแง่การปกครองอาณาจักรจีนยังต้องยกย่องใหญ่ แม้ว่าในตอนต้นที่บุเช็กเทียนครองราชย์ร่วมกับฮ่องเต้ เราอาจมองได้ว่า บุษเช็กเทียนสามารถปกครองมาได้โดยสะดวกราบรื่นก็เพราะหลี่ซือหมินหรือถึงไท่จงทรงสร้างพื้นฐานไว้ดีมาก แต่ขณะเดียวกัน เราก็จะเห็นได้ว่า บุษเช็กเทียนเองก็มีความสามารถของตนอยู่เหมือนกัน อย่างสงครามในเกาหลี ซึ่งถือกันว่าเป็นสงครามที่ถึงไท่จงไม่อาจพิชิตได้ สงครามแรก เมื่อยกทัพกลับมาจีนก็ประชวรจนถึงสิ้นพระชนม์แต่ในสมัยบุเช็กเทียน กองทัพจีนสามารถเอาชนะเกาหลีได้ แม้ว่าจะเกิดแตกแยกกันเองในเกาหลี ทำให้กองทัพจีนได้เปรียบก็ตาม นี่เป็นการแสดงว่าอาณาจักรที่ถึงไท่จงทรงสร้างไว้ให้เข้มแข็งนั้น บุษเช็กเทียนในฐานะผู้สืบทอดก็สามารถรักษาความเข้มแข็งไว้ถึงขนาดมีแสนยานุภาพยิ่งกว่าเดิมเสียอีก แต่ข้อบกพร่องในชีวิตส่วนตัวของบุเช็กเทียนก็มีเป็นธรรมดา อย่างพระนางแคธรินมหาราชินีแห่งรัสเซียยังมีชายหนุ่มไว้ปรนเปรอ จนนักประวัติศาสตร์รัสเซียเองเล่าว่า พระนางแคธรินถึงกับมีฮaremของพระนาง ล้วนแล้วด้วยคนหนุ่ม ๆ หนึ่งตาสะสวยและพระนางแคธรินก็ปรนเปรอผู้ชายหนุ่ม ๆ ที่พระนางโปรดปรานยิ่งกว่าพระนางบุเช็กเทียนมากนัก ถึงขนาดเบื่อแล้วปลด

เกษียณ ยังพระราชทานบำนาญถึงปีละ 150,000 รูเบิล ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากทีเดียว

ในอีกแห่งหนึ่ง บุษเช็กเทียนในตอนหลังมีความศรัทธาเลื่อมใสในศาสนาพุทธมาก ความจริงการนับถือและเลื่อมใสศาสนาพุทธมีมากขึ้นตั้งแต่ปลายสมัยถึงไท่จงแล้ว แม้ว่าราชวงศ์ถังนี้แช่หลี่ จึงถือด้วยว่าเหลาจื๊อ ปรมจารย์ลัทธิเต๋าแช่เดียวกับตน จึงแสดงความเลื่อมใสศรัทธาและสนับสนุนในลัทธิเต๋าเป็นพื้นฐานมาเดิม เพราะฉะนั้น ทั้งศาสนาพุทธและลัทธิเต๋า ย่อมได้ราชวงศ์ถังดังมักจะสนับสนุนพร้อมกันไป แต่ถึงไท่จงในตอนปลายพระชนม์ชีพยังยกย่องศาสนาพุทธยิ่งกว่าเต๋า ถึงขนาดรับสั่งไว้ว่าในการประกอบพิธีทางศาสนา

พระภิกษุในพุทธศาสนาจะต้องอยู่ในอันดับก่อนนักพรตในลัทธิเต๋า อย่างไรก็ดี ถึงไท่จงกับบุเช็กเทียน ในฐานะฮ่องเต้ล้วนเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธยิ่งในตอนปลายชีวิต บุษเช็กเทียนก็ยิ่งแสดงตนว่า สนับสนุนศาสนาพุทธอย่างเต็มที่

สุดท้ายนี้ ผมขอยกเอาคำสรุปที่ว่าบุเช็กเทียนของคุณเลียง เสถียรสุด นักศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีนผู้อาวุโส ท่านเขียนยกย่องพระนางบุเช็กเทียนไว้ในหนังสือประวัติวัฒนธรรมจีน สำนักพิมพ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์แห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2516 ว่า

ทั้งที่กษัตริย์ไท่จงทรงมีพระปรีชาอย่างยิ่งยอด
บุเช็กเทียนก็เป็นที่เกรงกลัวของบรรดาแม่ทัพขุนนาง
ครั้นมาอยู่ในตำแหน่งมเหสีของกษัตริย์เกาจงก็กำอำนาจปกครองไว้ได้หมด
ครั้นเสวยราชย์ก็สามารถปกครองดีเยี่ยม
รวมทั้งการปกครองเมืองขึ้นซึ่งเป็นชนเผ่าต่าง ๆ มากมาย
ทรงมีลักษณะความเป็นมหาบุรุษอย่างน่าพิศวง
ทรงสร้างอักษรใหม่ 20 กว่าคำ ซึ่งไม่มีใครกล้าทำ
ทรงสั่งเนรเทศออกไปตั้งนอกรจากเมืองหลวงหมด
เพราะไม่ยอมตามรับสั่ง...

อันนี้ วิทยาการท่านที่ 3 คุณเล่าชวนหัว คงจะมาแล้ว ผมเองอาศัยหลัก biographer ของนักเขียนประวัติบุคคลสำคัญอย่าง ดร. หลินยู่ถึงที่บอกไว้ว่า เรื่องราว

จากตำนานเก่าจะไม่ยอมเอามาใช้เขียนเป็นหลัก ก็เลยไม่พูดถึงเรื่องนี้ ข้อเขียนของคุณเลียงกล่าวต่อไปว่า

บุเช็กเทียนทรงให้แปลพระสูตรพุทธวงศ์สมหาไพบลูสูตร ซึ่งถือว่าเป็นราชานแห่งพระสูตรมหายานและแปลได้ไพเราะที่สุด ทรงแต่ง “คาถาเริ่มพระสูตร” ซึ่งเป็นคาถาใช้สวดนำพระสูตรมาถึงปัจจุบัน มีข้อความว่า “ธรรมอันเป็นอุตรระลึกซึ่งแยบยลจะพบได้ยากยิ่งแม้จะเป็นร้อยพันหมื่นกัปป์” บัดนี้ ข้าพเจ้าได้เห็นได้ฟังและได้ปฏิบัติแล้ว ข้าพเจ้าจะเข้าถึงพระธรรมอันเป็นปรมัตถ์ของพระตถาคตเจ้า

ผู้ดำเนินรายการ : ขอเชิญวิทยากรท่านที่ 3
คุณสุขสันต์ วิเวกเมธากรค่ะ

คุณสุขสันต์ :

ผู้หญิงที่ท่านเห็นอยู่ไม่ใช่เป็นคนธรรมดา ความจริงก็คือคนธรรมดาที่ไม่ธรรมดาเรารู้จักเขาว่าบูเช็กเทียน ซึ่งหลายท่านยังไม่ทราบว่าคุณบูเช็กเทียนแปลว่าอะไร บางคนก็เรียกเพี้ยนเป็นบูเช็กส์เทียน ท่านจะออกไปทางเช็กส์มากกว่า ความจริงคำว่า บูเช็กเทียนถ้าออกเสียงเป็นภาษาจีน ออกเสียงว่า หู่เจ้อเทียน ฝรั่งเศสเขียนอย่างนี้ Wuzetian ตัว "z" ในฝรั่งเศสไทยออกเสียงเป็นเสียง "ซ" ความจริงต้องออกเสียงเป็น "จ" คำว่า "หู่" แปลว่า ฤทธิเดช "เจ้อ" แปลว่า เทพ "เทียน" แปลว่า สวรรค์ หรือฟ้า แปลง่าย ๆ ว่า "พระนางเดชเทียบฟ้า" จะแค่นี้พออย่างไรขอให้ดูสตรีที่เป็นหนึ่งเดียวผู้นี้ว่า เธอแน่แท้ไหนจึงใช้พระนามของตนเองเช่นนั้น เรามาดูประวัติโดยย่อ ๆ หลายท่านยังไม่ทราบประวัติของ บูเช็กเทียน ผมเองยังไม่ทราบเพราะเราเรียนประวัติศาสตร์แบบว่าตามกันมา บางคนก็เรียนแบบนกแก้วกขุนทอง บางคนก็ไม่รู้เขาสอนกันมาอย่างไร ก็จำกันไว้อย่างนั้น ถ้าไม่เขียนตามที่อาจารย์สอนมา เขียนคำนอกเหนืออาจารย์ก็ให้สอบตก ผมเป็นคนเพี้ยน อาจารย์สอนมาอย่างไรผมเถียงอยู่เรื่อย ก็เลยไม่ค่อยได้ดี

ชื่อของบูเช็กเทียนที่ปรากฏตามประวัติศาสตร์ เท่าที่ผมพอจะหาได้ทั้งในประวัติศาสตร์ วรรณคดี พงศาวดาร เดิมทีชื่อแรกตอนเด็ก ๆ ชื่อว่า "ซูยิ๋ง" หรือแปลว่า "อีเอี้ยง" ต่อมาก็ "เหมยเหมยง" เหมยเหมยง ถ้าจะแปลให้สละสลวยหน่อยก็แปลว่า "หญิงที่มีเสน่ห์" ฝรั่งเศสเรียกว่า The Charming Girl หลังจากที่ท่านได้เป็นใหญ่ในแผ่นดินเหนือกว่าทุกคน บนแผ่นดินจีนไม่ว่าจะเป็นบุรุษ สตรี หรือฮั่นที พระนางเหนือกว่าทุกคนหมด จึงเรียกตนเองว่า "จ้าว" เขียนเป็นอักษรจีน แปลว่า "ความสว่างไสวเหมือนอากาศ"

พอท่านเข้าวังประมาณอายุ 14-15 ปี พุดถึงอายุของบูเช็กเทียนนั้นคล้ายคลึงหลายอย่าง ที่ลือไว้ในประวัติศาสตร์ หนึ่งเกิดเมื่อ ค.ศ. 624 อีกอันหนึ่งเกิด

เมื่อ ค.ศ. 627 และ ค.ศ. 628 จะเป็นวันไหนนั้น ผมจะวิเคราะห์เราอยากจะเชื่อกันไหน ผมอยากให้เราเรียนประวัติศาสตร์แบบนักวิเคราะห์ไม่ใช่เรียนประวัติศาสตร์แบบนกแก้วกขุนทอง นั้นไม่ใช่ นักประวัติศาสตร์ที่ดี แต่เป็นนักท่องจำที่ดีเท่านั้น

พอเข้าวังมาประวัติศาสตร์ว่าไว้ หรือตำนานหรือวรรณคดีว่าไว้ บูเช็กเทียนอายุ 14 ก็อยู่แบบหญิงสาววัง ในสมัยราชวงศ์ถังมีหญิงสาววังหลายพันคน สมัยพระเจ้าถังไท่จงฮ่องเต้ ซึ่งถือว่ามันน้อยมีหญิงสาววังประมาณ 3 พันคน ใน 3 พันกว่า นั้นมีตำแหน่งที่เป็นราชินีเอกที่เรารู้จักกันภาษาจีนเรียกว่า "หวงไฮ่ว" มีอยู่คนเดียว ถ้าเทียบ ซี ก็เป็นชั้นพิเศษ สมัยจีนกับเราต่างกัน จีนของเขามี 9 ซี ของเราซี 1 เป็นชั้นต่ำต้อยที่สุด แต่ของจีน ซี 1 เป็นชั้นสูงสุดไล่กลับหัวกลับหางกัน "หวงไฮ่ว" สูงสุดเป็นซูเปอร์ซีไม่มีชั้นระดับรอง มามีพระสนมเอก 4 คน พวกนี้ถือว่าเป็นชั้นเอก ระดับ 1 รองมากก็เป็นสนมโท เป็นซี 2 อีก 9 คน รองมาเป็นสนมตรีอีก 9 เหมยเหยสนมจัตวาอีก 9 ไฉเหยอีก 9 เมียทั้งหมดของจีนไม่มีแบ่งแยกถือเป็นเมียหลวงเป็นเมียเอกอย่างพวกเราคิดกัน ถือว่าเป็นเมียพระเจ้าแผ่นดิน รองลงมาอีก 81 คน รวมหมู่เขาเรียกว่า เป้าหลิน 27 ชื่อหนึ่ง 27 แล้วก็ไม่มีหนึ่ง 27 ทั้งหมดนี้รวม 122 คน คือเมียที่เป็นทางการ ทุกคนมีเงินเดือนกัน ถ้าท่านอยากทราบว่าจะแต่ละคนมีเงินเดือนเท่าไร ผมมีหนังสือที่จะออกเร็วๆ นี้ หนังสือ "เปิดอกบูเช็กเทียน" สนใจอ่านดูได้

บูเช็กเทียนก้าวมาเป็นสนมชั้นปัจจา ระดับที่ 5 เรียกว่า ไฉเหย จากไฉเหยก็ปรากฏว่าช่วงนั้นมารับใช้ถังไท่จงเกือบ 10 ปีในตำแหน่งไฉเหย ทั้งที่บูเช็กเทียนเข้าวังมาเมื่ออายุ 14 แต่ไม่ใช่เข้าวังปุบมีโอกาสผาดองกระโปรงเข้าไปสู่ถังไท่จงได้ เพราะต้องฝ่าเมียที่ไม่มีอันดับอีก 3,000 กว่า และเมียที่มีอันดับอีก 122 ลองคิดดูเก่งหรือไม่เก่งก็คิดดู จากนั้นก็ไปเป็นแม่ช้อยู่พักหนึ่ง ประมาณ 3 ปี แล้วกลับมาในตำแหน่งไฉเหยก่อนในสมัยถังเกาจง ซึ่งเป็นลูกของถังไท่จง คำว่า "เกา" ในภาษาจีนแปลว่า สูงส่ง ถังเกาจงเป็นลูกของ

ถึงไท่จง พ่อของถึงไท่จงคือ ถึงเกาจู่ จาก โจเหินกัมา เป็นเจาหยี ก็คือ เลื่อนจากชั้น 5 มาเป็นสนมชั้นโท (ชั้น 2) กว่าจะแทรกกระโปรงแต่ละคนขึ้นมาเป็นของเขาได้ ก็ใช้ความสามารถหลาย ๆ อย่าง จากนั้นตอนเป็นของเขา ก็ว่าการอยู่หลังม่าน ต้องข้ามชั้นเป็นว่าพระเจ้า ถึงเกาจู่ทำงานไม่ได้ปกครองแผ่นดินไม่ไหว จึงต้องออก หน้ามาเป็นเทียนโฮ่ว หมายถึง “พระนางเจ้าสวรรค์” คู่กับถึงเกาจู่ ซึ่งแต่งตั้งตนเป็น “เทียนหวาง” จากนั้น เมื่อถึงเกาจู่สวรรคต ก็ขึ้นมาเป็นไท่เฮา คือสมเด็จพระราชชนนี เป็นพระราชชนนีอย่างเดียวยังไม่พอ ไม่สะใจ ฝ่ฝ่นในอารมณ ที่ว่าการอยู่หลังม่าน ก็มาว่าการอยู่ หน้าม่าน ปลดฮ่องเต้ 2 องค์ ซึ่งเป็นลูกชายของตนเอง ออก แล้วตัวเองก็ขึ้นว่าการเอง เป็นหลายท่านกล่าวว่า เป็นจักรพรรดิสตรี

ผมอยากให้เปลี่ยนความเข้าใจว่าเป็นสตรีคนเดียว ในโลกที่เป็นพระเจ้าแผ่นดิน สามารถตั้งราชวงศ์ของตนเอง อย่างแคทเธอรีน อลิซเบท ก็เป็นแค่มหาราชินี แต่นั่นเป็นจอมจักรพรรดิที่เป็นผู้หญิงไม่ใช่จักรพรรดินี แต่เป็นจักรพรรดิที่เป็นผู้หญิง และไม่ยอมรับตนเอง เป็นผู้หญิงด้วย เขาถือว่าผู้หญิง หรือผู้ชาย ไม่มีความหมายเหมือนกัน สภาพเดียวกัน ต่างกันทางเพศเท่านั้น แต่ความสามารถต้องวัดดวงกันหน่อย แต่ตอนสุดท้าย ค.ศ. 705 ถูกปฏิวัติ บูเช็คเทียน ล้มความไว้ก่อนตาย ให้บันทึกในประวัติศาสตร์ว่าเป็นของเขา ยอดที่สุด สำหรับผู้หญิงคนนี้ก็ถือว่า คนอื่น ๆ ก่อนจะตายให้ อาลักษณ์ นักเขียนประวัติศาสตร์เขียนสดุดีตัวเอง ยอ ยศยอพระเกียรติเป็นมหาราช แต่บูเช็คเทียนกล่าวว่า “ข้าพเจ้าจะตายอย่างคนที่เกิดมาในโลกนี้ และพร้อม จะตายอย่างไม่มีอะไร สู่สานปกติของคนจีนจะมีป้าย จารึกวีรกรรมต่าง ๆ เพื่อบรรยายความดีต่าง ๆ ข้าพเจ้า ทำดีทำชั่วท่านรู้อยู่แล้ว”

การฟังเรื่องประวัติศาสตร์ต้องศึกษาจากสิ่งที่เขา กระทำไว้ เมื่อเราสามารถเห็นบูเช็คเทียนที่เกิดเมื่อ ค.ศ. 624 หรือ ค.ศ. 627 หรือ ค.ศ. 628 แต่อย่างนั้นนัก ประวัติศาสตร์ยังไม่สามารถเจาะจงได้ว่าท่านเกิดปีอะไร แต่มาเขียนเป็นคุเป็นตะ บูเช็คเทียนเป็นคนเช็กส์จัด

เป็นนางกากก็เป็นหญิงแพศยา เป็นอย่างนั้นจริงหรือไม่ เราต้องวิเคราะห์ คนอย่างบูเช็คเทียนสมควรที่จะใช้ ฉายาว่าอย่างไร เป็นหู่เหมยเหมยยังผู้มีเสน่ห์ช่วยวนใจ ชายหรือจะเป็นอะไรต่ออะไรเรามาดูสิ่งที่บูเช็คเทียนสร้าง ไว้มิใช่เฉพาะกับชาวจีนเท่านั้นแต่ให้กับชาวโลก

ปีนี้เป็นปีสตรีสากลวันสุดท้าย หมายถึงของจีน ผลิตใจที่ทำนสภาพสตรีมานักมาก ๆ ในที่นี้ผมอยาก ให้บูเช็คเทียนเกิดขึ้นมาอีกคนหนึ่ง ในแง่ของผมท่าน เป็นยอดหญิงนักปกครองในความคิดที่ผมเรียนรัฐศาสตร์ มาและจบจากที่นี้ด้วยและผ่านงานปกครองมาบ้างนิด ๆ หน่อย ผมเชื่อว่าบูเช็คเทียนเป็นยอดนักปกครองที่ยิ่งใหญ่ ที่สุดคนหนึ่งของโลก ไม่ใช่ของจีนเท่านั้น บูเช็คเทียนใน ประวัติศาสตร์ที่ดูจากภาพเขียนหรือภาพในผนังถ้ำ กับ บูเช็คเทียนที่ผมนำมาให้ดู อันไหนน่าสัมผัสกว่ากัน ผม อยากให้ท่านสัมผัสบูเช็คเทียนไม่ใช่ที่ความสวยไม่ใช่ที่ ความเช็กส์ซี แต่สัมผัสบูเช็คเทียนที่ความเก่ง

เราอาจจะเข้าใจผิดว่าจีนนั้นมักษัตริย์หญิง หรือ ย่องแต่หญิง เพียงองค์เดียวความจริงก่อนบูเช็คเทียนมี มาแล้ว คนหนึ่งชื่อ เฉินซั่วจิน แต่เป็นได้เพียง 1 เดือน เป็น ชื่อเจี เป็นแม่ชีรุ่นพี่ของบูเช็คเทียน บวชวัดเดียวกัน วัดก่านเยี่ยชื่อ ผู้หญิงคนนี้จะครบถ้านัยปัจจุบัน เขา เรียกกันว่า ผู้หญิงทอม เป็นคนที่ให้ความรู้สึกประทับใจ แก่บูเช็คเทียนว่า หญิงก็เก่งไม่แพ้ชาย ไม่ใช่ไปฟังคำชม ว่าไว้ “ผู้หญิงคนนี้เก่งกาจสามารถเหมือนผู้ชาย” ไม่ จำเป็นครับ ผู้หญิงเก่งกว่าผู้ชายก็มีเยอะแยะไป ผมเชื่อ ว่าในท้องนี้ก็มีผู้หญิงเก่งกว่าผู้ชายหลายท่าน

นี่คือบูเช็คเทียนในสายตานักประวัติศาสตร์คน หนึ่ง ในสายตานักประวัติศาสตร์จีน ซึ่งเป็นจีนแผ่นดิน ใหญ่ นี่อีกคนหนึ่งในสายตาจีนฮ่องกง และยังมีสายตา ของชาวญี่ปุ่นและอะไรต่ออะไร กว่าผมจะเขียนหนังสือ เล่มนี้ผมต้องตามรอยบูเช็คเทียนหลาย ๆ แห่ง ที่อเมริกา ที่แคนาดา และที่ญี่ปุ่น ต้องสืบเสาะไปหาความเป็นมา ของบูเช็คเทียนในสายตาของคนต่าง ๆ นี้ เราจะไม่ ชอบบูเช็คเทียนเท่าไรเพราะเราดูแต่ บูเช็คเทียนในทีวี. ซึ่งภาพยนตร์เป็นเรื่องยาว แต่ชาวญี่ปุ่นเป็นชาติมหา อำนาจหนึ่งในโลก ชาวญี่ปุ่นยกย่องและรักใคร่บูเช็ค-

เทียนมาก

บูเช็กเทียนเข้าวังตั้งแต่อายุ 14 ปี และตายเมื่อประมาณ 80-81 หรือ 82 ปี เพราะว่า ค.ศ. มั่นคลาดเคลื่อน ในระยะเวลา 46 ปี ที่ชื่อของบูเช็กเทียนปรากฏอยู่ในแผ่นดินจีน หรือในประวัติศาสตร์โลกนั้น บูเช็กเทียนสร้างอะไรไว้หลาย ๆ อย่าง ชาวญี่ปุ่นสมัยก่อนคนจีนเรียกว่าโอรุ หรือ ไ้หนุ แปลว่า บ่าวทาสที่ต่ำต้อย แต่บูเช็กเทียนนี่ละครับเป็นสตรีที่ชาวญี่ปุ่นยกย่องนับถืออย่างมาก ในยุคที่บูเช็กเทียนออกว่าการทั้งหน้าม่าน หลังม่าน จนกระทั่งมาเป็นพระเจ้าแผ่นดินมากกว่า 15 ปี บูเช็กเทียนเป็นพระเจ้าแผ่นดินเมื่อ ค.ศ. 690 แล้วมา สวรรคตเมื่อ ค.ศ. 705 ก่อนหน้านั้นชาวญี่ปุ่นได้ส่งบรรณาการมาให้บูเช็กเทียน 5 ครั้ง บูเช็กเทียนนี่ละครับ เป็นคนทำให้ชื่อประเทศญี่ปุ่นเกิดขึ้นมาในโลกนี้ จากโอรุมาเป็นญี่ปุ่น ฉะนั้นถ้าท่านเป็นญี่ปุ่นจะรักบูเช็กเทียนหรือเปล่า

เรามาดูเส้นทางเดินของบูเช็กเทียน เกิดเมื่อไหร่ เรื่องชาติกำเนิดบูเช็กเทียนนี้หลายอย่าง ผมอ่านมาหลายตำรา ตำราที่ผมอ่านตำราหนึ่งว่าบูเช็กเทียน เกิดในห้องส้วมด้วยซ้ำตำราหนึ่งบอกว่าบูเช็กเทียน เกิดที่นครหลวงฉางอาน พอเกิดได้ประมาณ 1 เดือน พ่อก็ถูกลดชั้นย้ายจากอธิบดีกรมโยธาธิการไปเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดลี้โจว ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่เสฉวน ก็ถือว่าเป็นเคราะห์กรรมของบูเช็กเทียน มาก่อนหน้านั้นก็มีพี่สาวมาแล้วคนหนึ่งผู้หญิงในวังคนจีนถูกกดขี่แม้กระทั่งในปัจจุบันมีนโยบายให้แต่ละครอบครัว มีลูกได้เพียงคนเดียว ครอบครัวไหนมีลูกสาวอาจเอาชื้อไถ่ยัดปากให้ตายตั้งแต่เด็ก หากไม่รู้ว่ามีปีที่คัดเลือกเอาชื้อดนักก็พาเงิน ผู้ชายกระจอกมากติดอยู่คนเดียว นอกนั้นผู้หญิงทั้งหมด แต่ผู้หญิงจีนที่ลืมนิดปากได้ก็เพราะใครครับ เพราะคน ๆ นั้นละครับ บูเช็กเทียนหนึ่งเดียวคนนี้ เส้นทางเข้าสู่วังครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 641 กว่าจะแหวกกระป๋องของคนทั้งหลาย มาให้ฮ่องเต้สนพระพักตร์เป็นใจเหียนใช้เวลา 3 ปี

ผมจึงสมัครใจเชื่อว่า บูเช็กเทียนเกิด ค.ศ. 627 ไม่ใช่ชื่ออย่างเดียวเพราะมีหลักฐาน จากการที่เซียว

ซูเฟย ซึ่งเป็นคู่ชิงตำแหน่งของเฮาคนหนึ่งถูกบูเช็กเทียนจับไปขังและทรมาน ก่อนจะตายได้กล่าวอาฆาตบูเช็กเทียนไว้ว่า “กูเกิดมาชาติหน้ากูจะเป็นแมวฆ่าหนูมึงให้ตายหมด” เขาจึงสันนิษฐานว่าบูเช็กเทียนเกิดปีชวด เมื่อเกิดปีชวดตรงกับ ค.ศ. 627 นี่คือที่มาของ 627 ก็รับใช้ถึงไท่จงอยู่ 9 ปี อันนี้นักประวัติศาสตร์นักเขียนผู้ชายที่สู้ผู้หญิงไม่ได้ก็ไปเขียนผู้หญิงเสียหาย เวลาเขาอยู่ไม่กล้าเขียนเวลาเขาตายเอามาเขียนบู๊บูย่า อยู่กับถึงไท่จงประมาณ 9 ปี ตอนที่ได้กับบูเช็กเทียนถึงไท่จงอายุ 42 ปี ตายอายุ 52 ปี รับใช้เกือบ 10 ปี ผมคิดว่า ถึงไท่จงตอนได้กับบูเช็กเทียน บูเช็กเทียนอายุ 14,15,16,17 เป็นสาววัยชบเผาะพร้อมที่จะให้กำเนิดบุตรได้ดี แต่ท่านไม่ได้กำเนิดบุตรกับถึงไท่จงเลย อันนี้เป็นเรื่องแปลก ความจริงถึงไท่จงไม่ได้เป็นหมัน มีโอรส 23 ลูกสาว 30 กว่า รวม ๆ แล้วก็มีลูกที่นับได้กว่า 50 แต่ทำไม่อยู่กับบูเช็กเทียน 9 ปี ไม่มีลูก

บางทีบอกว่าบูเช็กเทียนมีสัมพันธ์สาวทหรือเป็นเมียน้อยถึงไท่จงมาก่อน แล้วต่อมาเป็นเมียของถึงเถาจงอีกที ผมว่าบางทีเป็นความไม่แฟร์ของนักประวัติศาสตร์ที่ไปยึดยึดข้อหานี้ให้ ผมอยากเชิญชวนให้เราค้นคว้าประวัติศาสตร์อย่างคนมีวิจารณญาณ อย่างคนมีสติ คนมีปัญญา ไม่ใช่มีใครมาสอนเราก็เชื่อ ๆ ขัดแย้งกับครูไม่เป็นไรครับ ขัดแย้งกับครูได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ถ้าเราไม่ขัดแย้งกับครูเลยก็มีความรู้อยู่แค่นั้นแหละครับ ปี 649 เป็นปีที่บูเช็กเทียนต้องออกบวชชีและเป็นปีที่ถึงไท่จง “เปิง” คำว่า เปิง แปลว่า สวรรคต ในภาษาราชศัพท์ของจีน อยู่วัด 2-3 ปี ก็กลับเข้ามาในวังเป็นโอรุเหียนอย่างที่ว่า ปี 652 ก็ให้กำเนิดเห็นไหมครับกลับมาบิเดียวอยู่กับถึงเถาจงก็ได้หล่หงเป็นทายาทเป็นลูกชายคนแรก พอได้หล่หงก็เลื่อนชั้นจากโอรุเหียนมาเป็น เจาหยี พอปี 654 ก็ให้ลูกสาวอีกคน ลูกสาวคนนี้จะทำให้แม่ไม่ได้ดี ตามประวัติศาสตร์ว่าไว้ อานตั้งกงจูเกิดมาได้ 2 เดือน หวางของเฮาตวงไม่ตีไปหยอกอานตั้งกงจู หลังจากหวางของเฮาออกมา อานตั้งกงจูเกิดตายในเปล บูเช็กเทียนตามประวัติศาสตร์ว่าไว้ ได้ช่องจะปรักปรำไล่ร้ายหวางของเฮา ซึ่งหลังจากนั้นก็ถูกปลดออกจากพระราชินี บูเช็กเทียนก้าวขึ้นมาเป็น

พระราชินีใน ปี ค.ศ. 655 แต่ปรากฏว่าประวัติศาสตร์เขียนไว้ว่าบูเช็กเทียนกลัวผี กลัวว่าวิญญาณอดีตราชินี อดีตสมเือกทั้งหลายมาตามหลอกหลอน ก็ขอย้ายไปเมืองลั่วหยาง ซึ่งเป็นเมืองหลวงอีกเมืองหนึ่ง คนอย่างบูเช็กเทียนจะไปกลัวอะไร คนยังไม่กลัวเลย จะกลัวอะไรกับผี การย้ายเมืองหลวงเป็นการย้ายศูนย์อำนาจ เป็นการวัดดวงระหว่างฮ่องเต้ที่เป็นผู้ชายกับเทพเจ้าซึ่งเป็นผู้หญิง จะพึ่งใคร ก็เลยย้ายไปอยู่เมืองลั่วหยางว่าเสนาบดีจะไปหาใคร เป็นการวัดบารมีระหว่างพระราชากับพระราชินี

เราต้องมองย้อนหลังประวัติศาสตร์ กั๊วราชวงศ์มาก็มีการปฏิวัติกันทั้งนั้น พุทธศาสนาเจ้าว่าปราบดาภิเษก ราชวงศ์ดั่งเหมือนกัน ตัวถังไท่จงซึ่งถือว่าเป็นยอดมหาราชองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์จีน ก่อนจะก้าวขึ้นมาเป็นถังไท่จงฮ่องเต้ ก็ต้องเล่นงานหลี่เจี้ยนเฉิงรัชทายาทคือ พี่ชายของตัวเอง หลังจากนั้นก็บีบบังคับให้ถังเกาจู่ฟอของตัวเองเลื่อนขึ้นขึ้นบันไดแก้วบันไดเลื่อนเป็นไท่ซวงอ้วงหรือสมเด็จพระบรมราชชนก ท่านก็ต้องจำเป็นต้องขึ้นบันไดเลื่อน มิฉะนั้นอาจจะขึ้นสวรรค์ ต้องยกตำแหน่งให้ลูกชาย ก็เป็นประวัติศาสตร์จีนอีกรูปแบบหนึ่งที่พระเจ้าแผ่นดิน ต้องยอมสละราชบัลลังก์ให้กับลูกชายของตัวเองขณะมีชีวิตอยู่ นี่คือประวัติศาสตร์จีนอันยุ่งเหยิง บูเช็กเทียนก็เกิดมาในสภาพสังคมจีนเช่นนั้น ท่านลองคิดดู บูมันเดินยังงั้นลูกบูมันก็เดินตามแม่ของมัน แล้วจะมาว่าบูเช็กเทียนโหดร้ายได้อย่างไร การก้าวขึ้นสู่อำนาจของบูเช็กเทียน ฮ่องเต้ก็องค์ก็องค์ก็ก้าวขึ้นมาเช่นนั้น ดังเกาจู่กับวิถีในราชวงศ์สุย ความจริงก็เป็นญาติกันเกี่ยวดองกันในทางพระญาติ ไม่ทราบว่ามีฝ่ายไหนเป็นฝ่ายไหน ยุ่งกันไปหมด

ค.ศ. 659 มีเหตุสำคัญ เป็นเรื่องการเมืองที่สาหัสสากรรจ์มากในเมืองจีนเป็นปีที่บูเช็กเทียนกำจัดจางซุนหวู่จี้ ซึ่งเป็นคนที่ควมตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและ ผ.บ. สูงสุด และเป็นพระพี่เมียของถังไท่จงน้องสาวของจางซุนหวู่จี้ คือ จางซุนหวู่ไช่ว์ ซึ่งเป็นพระราชินีของถังไท่จง สมัยนั้นเขามีระบบน้องเขยพี่เมียไม่ใช่ของใหม่มันเป็นเรื่องธรรมดา

ค.ศ. 666 บูเช็กเทียนทำปรากฏการณ์ที่ไม่มีผู้หญิงคนใดกล้าทำมาก่อน ภูเขาไท่ซาน เป็นที่สิงสถิตของบรรดาเทพทั้งหลายที่มาปกป้องรักษาแผ่นดินจีน ในประวัติศาสตร์มีจักรพรรดิเพียงไม่กี่องค์ที่ไปบวงสรวงเทวดาฟ้าดินที่ยอดภูเขาไท่ซาน องค์แรกคือ จินซีฮ่องเต้ตามมาด้วยพระเจ้าอ๋านหวู่ตี้ พระเจ้าอ๋านกวงหวู่ตี้แล้วจนมาถึงสมัยบูเช็กเทียน เป็นผู้หญิงคนเดียวที่ขึ้นไปเหยียบบนยอดภูเขาไท่ซานอย่างอหังการ ใหญ่ไม่ใหญ่ก็ตรองดู ขณะนั้นถังเกาจู่ยังอยู่ บูเช็กเทียนเป็นคนว่าการสั่งการ เป็น “เทียนฮวงเทียนฮว่” ในยุคนั้นเรียกว่า “เอ๋อเซิ่ง” หรือสองเทพ หรือสองสมเด็จพระแทกันเลย ท่านไม่อยากจะเป็นสองเฮาแล้ว เป็นเทียนฮวงเทียนฮว่เป็นพระราชินีสวรรค์ มิใช่ราชินีของฮ่องเต้ อีก 10 ปีต่อมารัชทายาทหลี่หงเตย ประวัติศาสตร์เขียนว่าบูเช็กเทียนเป็นคนฆ่าลูกตัวเองให้กินยาพิษอะไรต่ออะไรสารพัดยกเรื่องร้ายให้กับบูเช็กเทียนหมด

ผมอยากถามจริงว่าผู้หญิงตัวคนเดียวซึ่งมาจากคนสามัญ ผู้ต่ำต้อยสามารถขึ้นมาเหยียบขุนนางศักดิ์นาทั้งหลาย นี่เป็นความผิดของผู้หญิงคนนั้นด้วยหรือ เราต้องยกย่องว่านั่นเป็นความเก่งของเขา ทำไมปล่อยให้ผู้หญิงคนนี้อะละวาดอยู่ในวังได้ ทางราชสำนักก็ว่าการได้ ว่าการทำเนียบรัฐบาลได้ ผมว่าคนนี้ไม่ใช่คนธรรมดา และยังแหวกประเพณีอีก ฮ่องเต้มีองคมนตรี บูเช็กเทียนตั้งที่ปรึกษาประจำองค์ราชินี ในสมัยนั้นข้าราชการทั้งหลายการจะเข้าเฝ้าในวังต้องเข้าทางประตูทิศใต้แต่บูเช็กเทียนบอกว่าพวกเจ้าไม่ต้องไปยุ่งเรามาเข้าทางประตูทิศเหนือ ทิศเหนือด้านหลังวัง ก็เป็นเสนาบดวิงหลัง ที่นี้เขาเรียก “เป่ย์เหมิน เสวียซือ” พวกที่ปรึกษาทางประตูด้านเหนือ พวกนี้แหละคือพวกบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ได้เป็นเสนาบดี ไม่ได้เป็นรัฐมนตรีอยู่ใน ค.ร.ม. แต่พวกคนเหล่านี้เป็นคนที่สำคัญมาก หลังจากหลี่หงเตย ก็ตั้งหลี่เสียนลูกคนต่อมา เป็น ทำให้ผมต้องย้อนกลับมา พูดเรื่องเกี่ยวกับการอยู่กับถังไท่จง 9 ปี เป็นใจเหินเป็นคนโปรด แต่ไม่มีลูกกับถังไท่จง ทั้งที่บูเช็กเทียนอยู่ในวัยพร้อมที่จะให้กำเนิดลูก พอกลับมาในวังอยู่กับถังเกาจู่ได้ปีเดียว

ก็มีลูกกับถึงเกาจง ต่อมาอีกหลายคน ลูกสาว 1 ลูกชาย 4 ปลดลูกชายคนโตออก ตั้งลูกคนที่ 2 หลี่เสียน พงปี 683 ถึงเกาจงก็สวรรคต ในสำนวนจีน เขาว่า “บนฟ้าไม่มี 2 ราชา บนพาราไม่มี 2 ราชน” หมายความว่า บนแผ่นดินไม่มีกษัตริย์ 2 องค์บนฟ้า ก็ไม่มีกษัตริย์ 2 องค์ ถึงเกาจงก็ไปอยู่ไม่ได้ ลูกชายขึ้นเป็นฮ่องเต้ บูเช็คเทียนก็ปลดลูกชายของตนออก ลูกชายคนนี้เป็นฮ่องเต้อยู่ได้สักประมาณเดือนกว่า ๆ เพราะว่าปากไม่ดีไปเที่ยวสัณญา แล้วทำไม่ได้ตามสัญญา บูเช็คเทียนจึงปลดออก แล้วจึงตั้งหลี่ต๋านเป็นฮ่องเต้อยู่ได้ไม่นาน บูเช็คเทียนก็ปลดหลี่ต๋าน ไม่ทราบว่ามีเหตุอันใดอย่างบูเช็คเทียนทำไม จึงมีลูกไม่เอาไหน เมื่อวิเคราะห์หาเหตุผลทำไมลูก ๆ บูเช็คเทียนไม่เอาไหน ก็เพราะถึงเกาจงซึ่งเป็นพ่อไม่เอาไหน บูเช็คเทียนเป็นยอดหญิงประวัติศาสตร์ ปลดฮ่องเต้ซึ่งเป็นลูกชายของตนเองออกจากตำแหน่งต่อหน้าเสนาบดีขุนศึก แผ่นดินเป็นของคนที่มีฝีมือมีความสามารถ ไม่ใช่เอาผู้ไม่มีฝีมือเข้ามาเป็นพระเจ้าแผ่นดิน

ก่อนที่บูเช็คเทียนจะก้าวเข้ามาสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ว่ากันว่าใช้ฝีมือ ใช้มารยาททางเช็กส์ขึ้นมว่าการเหนือแผ่นดิน บูเช็คเทียนเก่งมาก ผู้ชายเสียเพราะเช็กส์ เช็กส์ก็เป็นเรื่องที่มีอิทธิพลอยู่ในวังจิ้น ก็ตั้งองค์การสืบราชการลับ C.I.A. ไม่ใช่ของอเมริกา แต่เป็นของ China International Agency บูเช็คเทียนใช้เช็กส์ในการปกครองอย่างไร ค.ศ. 686 ก็สร้างหมิงถานเป็นประสาทที่ใหญ่มาก โดยมีผู้อำนวยการสร้างชื่อ ซิหวายยี่ หรือ ผิงเสี่ยวเป่า คนเดียวกันแต่ชื่อ 2 ชื่อ มีประวัติเชื่อง่าเป็นพระในศาสนาพุทธ เมื่อพฤติกรรมท่านออกมาอย่างนั้นก็ไม่อยากเรียกว่า พระ ขอเรียกว่า ซิหวายยี่ดาบส ให้สอดคล้องกับพฤติกรรม เป็นดาบสไม่ใช่พระ ไม่รู้หน้าตาเป็นอย่างไร บูเช็คเทียนจึงติดอกติดใจนัก ก็ปรากฏว่าในปีนี้เกิดกบฏจนบูเช็คเทียนต้องขอคู่ตัวผู้เขียนแถลงการปฏิบัติโดยออดเยี่ยม

ค.ศ. 689 ก็มีการหยั่งเชิงก่อนเป็นพระเจ้าแผ่นดิน โดยเปลี่ยนปฏิทินจันแบบจันทรคติเรียกว่า เชียลิ ใช้มาตั้งแต่สมัยราชวงศ์เซี่ยสมัยโบราณ ราชวงศ์

นี้พวกฝรั่งไม่แน่ใจว่ามีจริงหรือเปล่าในประวัติศาสตร์ แต่ผมเชื่อว่า มีจริง บูเช็คเทียนสั่งให้เลิกใช้เซียลิ แล้วมาใช้โจวลิ ปฏิทินแบบของราชวงศ์โจว บูเช็คเทียนถือว่าตนสืบมาจากราชวงศ์โจว จึงใช้โจวลิเป็นการหยั่งเชิง ก็ไม่มีใครคัดค้าน บูเช็คเทียนจึงประกาศตั้ง ราชวงศ์โจวของตนเอง บูเช็คเทียนเป็นผู้หญิงคนเดียวที่ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน แต่มีบางคนเถียงว่าของฝรั่งก็มีควินอลิซาเบท ควินแคทเธอรีน แต่คนเหล่านั้นไม่สามารถตั้งราชวงศ์ของตนเอง คงใช้ราชวงศ์ของสามี แต่บูเช็คเทียนสามารถตั้งราชวงศ์โจวของตนเอง และเปลี่ยนชื่อลูก ๆ ที่ แซ่หลี่ตามราชวงศ์ถัง มาใช้แซ่หวู่ตามแม่ บุคคลในอดีตกว่า 1,300 ปี มาแล้ว สามารถสั่งให้ผู้ชายซึ่งเป็นลูกหลานกษัตริย์ เปลี่ยนมาใช้แซ่ตามแบบของแม่

มีเพียงแค่นั้นยังสร้างอักษรของบูเช็คเทียนขึ้นมา แต่ประวัติศาสตร์ไม่ได้ระบุว่ามีกี่ตัว แต่ที่ยังหลงเหลืออยู่ยังมี คำนี้ “เทียน” แปลว่า “ฟ้า”, “ตี้” แปลว่า “แผ่นดิน” นอกจากนี้ยังมี คำว่า พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว แล้วคำว่า “จ้าว” ที่บูเช็คเทียน ตั้งให้ตนเอง “จ้าว” แปลว่า ความสดใส ความรุ่งโรจน์ อยู่เหนือฟ้า บูเช็คเทียนเป็นผู้วางรากฐานการสอบจอหงวน ภาษาจีนว่า จ้วงหยวน จอหงวนคือผู้สอบเข้าราชการได้เป็นที่ 1 ของแผ่นดิน ในสมัยบูเช็คเทียนเป็นการสร้างประวัติศาสตร์ที่ไม่มีมาก่อนในประวัติศาสตร์จีนคือ การสอบจอหงวน โดยพระเจ้าแผ่นดินมาเป็นประธานสอบด้วยตนเอง บูเช็คเทียนเป็นผู้ออกข้อสอบแต่เพียงผู้เดียว คนที่จะผ่านการตรวจสอบของบูเช็คเทียนได้ต้องเก่ง จึงเรียกระบบนี้ว่า เตียนซือ “ซือ” แปลว่าสอบ “เตียน” แปลว่า พระตำหนักหรือท้องพระโรง การสอบที่พระเจ้าแผ่นดินออกมานั่งเป็นประธานสอบในท้องพระโรง ระบบการสอบจอหงวนมีมาตั้งแต่ราชวงศ์สุย

บูเช็คเทียนนอกจากให้มีการสอบจอหงวนประเภทบุ๋น ซึ่งเป็นประเภทนักคิด นักเขียนแล้ว ยังให้มีการสอบจอหงวนประเภทบู๊ ในยุคสมัยนี้จึงเกิดขุนศึกคนหนึ่งคือ “ซียันกั๋ว” ซึ่งมาโด่งดังในสมัยบูเช็คเทียน สมัยถึงไ้จ่งเป็นมหาราชย์ไม่สามารถปราบปรามเกาหลิได้ราบคาบ แต่ในสมัยที่บูเช็คเทียนว่าการ ซันยั๋งกั๋ว

สามารถไปปราบปรามคาบสมุทรเกาหลีได้ราบคาบ

ชียินกัยเป็นข้าหลวงจีนคนแรกที่ไปปกครองเกาหลี คนเกาหลีปัจจุบันที่ชอบไล่เลื้อยสาว เพราะเป็นอิทธิพลของชียินกัยที่ชอบไล่เลื้อยสาวซึ่งมีชาว เกรีด ประวัติเกี่ยวกับชียินกัยในสมัยบูเช็กเทียน มีอยู่คราวหนึ่งพวกอนารยชนเผ่าหูต่าง ๆ มารบกับชียินกัย พวกเผ่าหูเป็นพวกข้าศึกนอกด่าน เก่งขี่ม้ายิงธนู ชียินกัยยิงธนู 3 ครั้ง จากระยะไกล แม่ทัพเผ่าหูตายไป 3 คน พวกข้าศึกเห็นแม่ทัพตาย 3 คน ก็ยกทัพกลับ ประวัติศาสตร์จีนจึงมีคำร้องเกรี้ยวกราวมากเกี่ยวกับชียินกัยว่า “ธนูสามศรสยบแผ่นดิน ขุนพลสามศรสยบศึกทหารหาญ อีกเข้าด่านจีน” นี่คือการยิ่งใหญ่ในสมัยที่จีนมีผู้หญิงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เกาหลีก็มาขึ้นกับจีน ญี่ปุ่นก็มาขึ้นกับจีน คนจีนสมัยนั้นเรียกตนเองว่า ตังนังหรือถังเหยียน ยกผลประโยชน์ให้แก่ราชวงศ์ถัง ความจริงควรยกผลประโยชน์นี้ให้กับใคร ราชวงศ์ถัง อายุ 300 ปี บูเช็กเทียนเป็นพระเจ้าแผ่นดินว่าการคนเดียว 15 ปี และอยู่ในราชสำนัก รวมทั้งหมด 46 ปี ถือว่า 1 ใน 6 ของราชวงศ์ถัง นี่คือการประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์ไม่กล้าเขียนไว้ เพราะอิจฉาผู้หญิง ท่านเป็นสุภาพสตรีต้องเรียกร้องผมเรียกร้องในฐานะ ผมมีแม่เป็นสตรี

คนไทยโชคดีที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่จีนเป็นชาติไม่มีศาสนาประจำชาติ ศาสนาประจำรัชกาลหรือแผ่นดินขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ครองอำนาจสูงสุด ในสมัยบูเช็กเทียน ไม่อยากให้ท่านเอาอย่างบูเช็กเทียนในจุดนี้ ท่านกล่าวว่า “อันน้ำใจหญิงเหมือนน้ำกรอกกลิ้งบนใบบอน” บูเช็กเทียนเป็นคนหนึ่งซึ่งมีอารมณ์ผันผวนค่อนข้างมาก ในยุคที่บูเช็กเทียนมีอำนาจเหนือแผ่นดินนั้น เปลี่ยนนับถือศาสนา 3 อย่าง ลัทธิของขงหรือขงจื้อ นับถือลัทธิศาสนาพุทธ นับถือลัทธิเต๋าของเหลาจื้อ แต่ปี 691 พระนางบูเช็กเทียนหรือพระนางเตยเทียมฟ้า มีพระสติสมบูรณ์ ท่านได้ยกย่องให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาเอกประจำชาติจีน มีการสร้างพระพุทธรูปวัดวาอารามอย่างมาก บางท่านให้ร้ายศาสนาพุทธว่าบูเช็กเทียนมีผู้เป็นพระ

ผู้ชายเขียนประวัติศาสตร์เข้าข้างตนเองเหลือเกิน

ไม่ละอายใจ บูเช็กเทียนจึงพิสูจน์ให้เห็นว่านับถือเชิดชูศาสนาพุทธไม่ใช่เพราะมีผู้เป็นพระ ปี 695 ก็เลยประหารชีวิต ชีหวายยี่คาบสซึ่งถือเป็นผู้รักคนหนึ่ง นี่คือการกล้าแกร่งของบูเช็กเทียน ปี 699 ก็เปลี่ยนจากนับถือศาสนาพุทธเป็นลัทธิเต๋า

ปี 700 เป็นปีแห่งการเลิกลาใหญ่หลวงของแผ่นดินจีน เต๋เหียนเจี๋ยซึ่งเป็นยอดนายกรัชมณฑลคนหนึ่งของประเทศจีนถึงแก่กรรม สมัยบูเช็กเทียนจะว่าวสานหรือความเก่งกล้าของท่าน ได้คนดี 2 คน ชียินกัยเป็นยอดแม่ทัพ เป็นยอดทหารทางฝ่ายบู เต๋เหียนเจี๋ยเป็นยอดฝ่ายพลเรือน ทั้ง 2 คน เป็นเสาเอกค่าแผ่นดิน 2 คนเก่งนี้ ทำไมจึงยอมให้แก่บูเช็กเทียน ต้องคิดตรงนี้ บูเช็กเทียนยอมเก่งกว่าเพราะคุมผู้ชายที่เป็นยอดฝ่ายบูนั และฝ่ายบูไว้วางใจได้กำมือได้ทั้งคู่

พอเต๋เหียนเจี๋ยตายปี 700 บูเช็กเทียนในวัยชราแก่แล้วแต่ยังมีไฟอยู่ ไฟที่สำคัญคือไฟราคะ อันนี้ว่าไม่ได้เพราะฮ่องเต้ที่เป็นผู้ชายมีสนม 3,000 ยังว่าไม่พอ เต๋เหียนเจี๋ยพูดไว้ก่อนตายมีบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์จีนว่า “พวกฮ่องเต้ที่เป็นผู้ชายมีสนม 3,000 ยังว่ามีเมียน้อยไป แต่คนอย่างบูเช็กเทียนมีสัก 7 หรือ 10 คนหว่า่มาก นี่หรือคือความยุติธรรม”

บูเช็กเทียนเป็นฮ่องเต้ไม่ใช่ราชินี เป็นพระเจ้าแผ่นดินมิใช่จักรพรรดินี เรียก ตัวเองว่า จักรพรรดิซึ่งเป็นตำแหน่งที่ผู้ชายก็เป็นได้ผู้หญิงก็เป็นได้ ปี 700 จึงได้แต่งตั้งหนุ่ม 2 คนมาเป็นผู้รัก 2 คนนี้ที่ว่าเป็นผู้ทำลายบูเช็กเทียนจนเสียชื่อ บูเช็กเทียนก็ป่วย ปี 705 บูเช็กเทียนก็จากแผ่นดินนี้ไป นี่คือการวัดยอ ๆ ของบูเช็กเทียน ในยุคสมัยที่บูเช็กเทียนมีอำนาจ ค.ศ. 661-701 ท่านเปลี่ยนชื่อรัชกาลทั้งหมด 33 ชื่อ ประมาณ 40 ปี เปลี่ยนชื่อรัชกาล 33 ครั้ง ประมาณปีละครั้ง บางทีปีหนึ่งเปลี่ยน 3 ครั้ง นอกจากได้ยอดคนอย่างเต๋เหียนเจี๋ยมาเป็นนายกรัชมณฑลแล้วยังได้ยอดคนอย่างจางเจี้ยนจือเป็นนายกรัชมณฑลอีกคนหนึ่ง หลังจากที่ได้จางเจี้ยนจือมาสอบเป็นจอหงวนเมื่ออายุ 70 ปี

ในสมัยผู้ครองแผ่นดินเป็นทรราชคนใด ๆ มักจะหนีหายหน้ายวราชการลาออกบ้าง ไม่ยอมกลับเข้า

ราชการบ้าง ทำไมยุคลสมัยถึงไทจง ถึงเกาจง จางเจียนจือ จึงไม่มารับราชการ แต่สมัยบูเช็กเทียนจางเจียนจืออายุ 70 ปีกว่า มาสอบแล้วได้จอหงวนที่ 1 ของแผ่นดิน คน ๆ นี้ บูเช็กเทียนมีทั้งรักทั้งชัง เพราะคน ๆ นี้เป็นหัวหน้า ปฏิวัติปลดบูเช็กเทียนออกจากตำแหน่ง บูเช็กเทียนพูดอย่างน้อยใจ “ถ้าไม่มีฉันคนอย่างเธอจะมีโอกาสมาเธอ” จางเจียนจือก็เป็นคนกล้าหาญพอสมควรพูดตามตรง “ถ้าไม่มีฉันอย่างบูเช็กเทียน ก็ไม่มีฉันอย่างจางเจียนจือ มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุข ของแผ่นดินข้าพเจ้าจำเป็นที่จะต้องปฏิวัติ” นี่คือความสามารถของบูเช็กเทียนเอาคนที่เคยเบื่อหน่าย ราชการเข้าป่าไป แล้วกลับออกมาสอบจอหงวน

เรามองข้ามสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เรามองด้านเช็กส์ มากไปหน่อย หนังสือที่ผมมีประมาณ 20 เล่ม เกิน 50% ที่เขียนบูเช็กเทียนในแง่บูเช็กส์เทียน นอกจากได้นายกรัฐมนตรีชั้นยอด 2 คน แล้ว เปลี่ยนชื่อส่วนราชการ สมัยก่อนที่มีมาเป็นพัน ๆ ปี บูเช็กเทียนกล้าหาญเปลี่ยนทุกอย่างอย่างที่ไม่มีความกลัว ลดตำแหน่งนางสนม 122 คน เหลือ 10-20 คน ในสมัยถึงเกาจงไม่กล้าตั้ง ตำแหน่งนางสนมขึ้นมาอีก ถึงเกาจงนอกจากเป็นฮ่องเต้แล้วยังมีอีกตำแหน่งหนึ่งเป็นนายกสมาคมคนกลัวเมีย ในสมัยราชวงศ์ถังมีฮ่องเต้หลายคนที่มีความประพฤติเช่นนี้ มีอย่างหนึ่งที่ผมไม่ชอบ ไม่รู้จริงหรือเปล่า บูเช็กเทียนไม่ชอบหน้าใครจะเปลี่ยนชื่อเปลี่ยนแซ่ที่ไม่มีใคร ใช้มีแต่ผี แต่ปีศาจ ถือว่าเป็นความร้ายกาจ แต่ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องจริงหรือเปล่า

เปิดตัวพระเอกซึ่งความจริงเป็นผู้ร้ายในประวัติศาสตร์ ในยุคลสมัยของบูเช็กเทียน ถึงไทจงมีเมียที่มีตำแหน่งทีเดียว 122 คน และยังมีนางสนมอีก 3,000 กว่าคน แต่บูเช็กเทียนที่ประวัติศาสตร์ว่าเป็นหญิงกาก็แพศยาสารพัดคำ พอที่จะสืบทอดคนที่เป็นคนรักคนโปรดของบูเช็กเทียน ภาษาอังกฤษที่ควีนแคทเธอรีน เรียกว่า favorite หรือคนโปรด บูเช็กเทียนเรียก คนเหล่านี้เป็นสนม บูเช็กเทียนเป็นพระเจ้าแผ่นดินมิใช่ราชินี มีสนมเหมือนกัน ผิงเสี่ยวเป่า มีประวัติเชื่อนาง เป็นคู่กันตั้งแต่สมัยบูเช็กเทียนถูกบีบบังคับให้ไปบวชชี แล้ว

กลับมาเป็นขั้วรอบ 2 หลังจากเธอกลับมาเป็นพระราชินี แล้ว ระหว่างนั้นก็ได้หลาย ๆ คน ทั้งหมดมี 7 คน แต่ท่านเชื้อโหม ถ้าเราวิเคราะห์ตาม ค.ศ. บูเช็กเทียนรักเดียวใจเดียว มีคู่แต่ละครั้งเพียงคนเดียว แต่ขณะที่ผู้ชายไม่ว่าเป็นยอดมหาราชมีเมียทีเดียว 122 ครั้งเดียว มี 3,000 รายกย่องเป็นมหาราชเป็นยอดนักรัก แต่บูเช็กเทียนมีครั้งละคนแต่ถูกหาว่าเป็นหญิงมากในกามคุณ นี่คือ ความไม่เป็นธรรม ผมเสนอในแง่มุมมิใช่ให้ทำแบบ บูเช็กเทียน แต่ให้ท่านดูความไม่ยุติธรรม

ผู้ดำเนินรายการ :

คุณสุสันต์ก็ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพของพระนาง บูเช็กเทียนทั้งในแง่ลบและแง่บวก แต่ส่วนใหญ่เป็นในแง่บวกมากกว่า เท่าที่เราฟังวิทยากรทั้ง 3 ท่าน อภิปรายมาในช่วงเช้า เราก็ได้ข้อสรุปที่ว่า การจะมองข้อบกพร่องของพระนางบูเช็กเทียนในแง่ดีหรือไม่ดีขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง อรสสุคนธ์ ท่านก็บอกว่าเราต้องดูบริบททางประวัติศาสตร์ในสมัยนั้นที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงขึ้นเป็นจักรพรรดิเป็นใหญ่อยู่ในสังคมได้เพราะชนบทรบ-เรียมของชงจื้อยังไม่เห็นเน้นระบบระเบียบเคร่งครัดมากนัก ท่านที่ 2 สำหรับคุณทวีป ประเมินในแง่ของการเมือง การปกครองของพระนางก็จะออกมาดี ถ้าเราอย่าไปใช้มาตรการในแง่ของกุลสตรีในแง่ของคุณธรรม เราจะได้ภาพในแง่ไม่ดี สำหรับคุณสุสันต์อธิบายข้อมูลเรื่องรายละเอียดลึกซึ้งลงไปให้มองได้ในด้านต่าง ๆ หลายด้าน เวลาที่เหลืออยู่ยากจะเปิดโอกาสให้ท่านผู้ฟังได้ซักถามปัญหา วิทยากรทั้ง 3 ท่าน จะได้ตอบและให้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติม โดยเฉพาะคุณสุสันต์ ยังมีข้อมูลที่จะต้องอธิบายอีกมากยังสไลด์อยู่หลายแผ่นที่ยังไม่ได้แสดงให้ดู ขอเชิญซักถามได้มีข้อสงสัยอะไรจะ มีผู้ใดถามไหมคะ ถ้าไม่มีจะให้คุณสุสันต์อภิปรายต่อไป

คุณสุสันต์ :

ผมอยากให้เราศึกษาประวัติศาสตร์กันอย่างละเอียด ถือว่าจำเป็นต้องมีการซักไซ้ไล่เรียงข้อสำคัญ ลูก ๆ ทั้งหลายอาจจะเป็นลูกขี้ได้ เพราะถึงเกาจงมีเมียตั้ง

เยอะแยะ นอกเหนือจากบูเช็กเทียนคนเดียว บูเช็กเทียนอาจมีเวลาปรนนิบัติถึงเก้าจ้งไม่มากนัก ผมอยากจะให้มองลึกซึ่งว่าบูเช็กเทียนไม่ได้เป็นควนร้านสวาทอย่างที่เราคิดกัน ผมอยากให้มองในแง่นี้ ท่านไม่ใช่คนที่ยุ่งกับใครจนเปโระไปหมด ท่านเป็นคนทีเลือกคนเป็น คนทีมักใหญ่ใฝ่สูงไม่ใช่เป็นคนที่อะไรก็ได้มะครับ ผมอยากให้มองตรงจุดนั้น

สมัยโน้นผมไม่ทราบว่าจะมีการคุมกำเนิดกันแค่ไหน คุณมีชัยฯ ก็ยังไม่เกิด สมัยนั้นเป็นราชวงศ์ถัง ผมคิดว่าบูเช็กเทียนคงไม่ได้ใช้อะไร แต่คิดว่าคนฉลาดอย่างบูเช็กเทียนคงจะให้ตัวเองมีจุดด้อยน้อยทีสุด เพื่อทีจะให้คนอื่นมาหาเป็นข้อโจมตีได้น้อย เพราะฉะนั้นท่านคงยึดถึงเก้าจ้งเป็นหลัก เพื่อทีจะให้ได้บุตรทีแท้จริง แต่มีอยู่อย่างหนึ่ง อย่างหล่เสีย เขาว่าไม่ใช่ลูกของบูเช็กเทียน และถึงเก้าจ้งด้วยกัน เป็นลูกทีสาวของบูเช็กเทียนทีบูเช็กเทียนเอามาให้เป็นลูกของตนแล้วกัตั้งเป็นรัชทายาทคนหนึ่ง เพราะฉะนั้นเรื่องในราชสำนักจีนมีหลายอย่าง เป็นเรื่องทียุ่งเหยิงปกปิดมากผมอยากให้มองว่าแล้วทำไมเรื่องของความลับบนทีนอนของบูเช็กเทียนจึงกลายเป็นเรื่องราวคุยกัันแพร่หลาย จนเป็นทีฮือฮาตลอดแม้กระทั่งเด็ก ๆ ก็ยังรู้ว่าบูเช็กเทียนเป็นคนมากู้หลายตัวมันเป็นไปได้หรือครับ

เรื่องในราชสำนักจีนเมื่อ 1,000 กว่าปีมาแล้ว ไม่ใช่ออกโทรทัศน์ได้ทุกคืนนะครับ ไม่มีวิดีโอ อะไรต่ออะไรนะครับ อันนี้มีเชื่อนจ่า เรื่องเล่าว่า มีนักโทษคนหนึ่ง ธรรมเนียมจีนเขาจะต้องเอานักโทษประหาร แห่งประจานรอบเมือง ระหว่างทีแห่งประจานรอบเมืองนี้ละครับนักโทษคนนีละครับ เป็นคนเปิดเผยทั้งหมดถึงควนร้านสวาทของบูเช็กเทียน ผมก็ไม่ว่าว่านักโทษคนนีใหญ่แค่ไหนถึงไปแอบดูบูเช็กเทียนได้ทุกอย่างทุกอิริยาบถ แล้วมาเล่าเป็นตู่เป็นตะ แล้วผู้คุมทีคุมนักโทษคนนีไปฆ่าไม่รู้ชื่อบ่อย่างใด ถึงได้ปล่อยให้นักโทษร้องตะโกนปาว ๆ ไปตลอดทางทีคนรู้ว่าบูเช็กเทียนมีชู้กัคนมีอะไรกัคน เพราะฉะนั้นผมก็อยากให้อ่านประวัติศาสตร์อย่างวิเคราะห์ว่ามันเป็นไปได้หรือทีทหารทั้งหลายปล่อยให้นักโทษคนนีกล่าวประจานบูเช็กเทียนกลางเมืองขนาดนั้น

ถึงนักโทษประหารคนนีไม่กลัวตาย ทหารเขาก็กักลัวตายนะครับ การปล่อยให้มีคนมาละเมิดพระบรมเดชานุภาพของบูเช็กเทียนไม่ใช่เรื่องธรรมดาจนะครับ ถึงคอขาดทีเดียวจนะครับ ผมถึงไม่เชื่อเกร็ดประวัติศาสตร์ในจุดนี้ว่านักโทษประหารคนนีนั้นมีโอกาสทีจะมาตระเวนรอบเมือง 3รอบแล้วจะมากล่าวถึงควนลับบนทีนอนของบูเช็กเทียนให้คนอื่นรู้กัประวัติศาสตร์ทีอ้างว่ารู้เรื่องของบูเช็กเทียนทั้งหลายนั้นเป็นเพราะได้ถ้อยคำจากนักโทษประหารคนนีเรื่องทีเกี่ยวกับเช็ลส์ของบูเช็กเทียนถ้าท่านอ่านดี ๆ ถ้าท่านอ่านภาษาจีนออก ผมอยากกราบเรียนให้ท่านไปอ่าน คนเขียนนีเลวร้ายมากจนะครับทีเขียนออกมาอย่างนั้นจริง ๆ นะครับทีเกี่ยวไปบอกสัต์ส่วนของบูเช็กเทียน บูเช็กเทียนไม่เคยขึ้นประกวดเวทึ อะไรรู้หมด รายละเอียดเยอะจ้ง บ้า ๆ จริง ๆ นะครับ นีคือความไม่ชอบมาพากล ความเลวร้ายของผู้ชายทีเห็นผู้หญิงดีกว่าไม่ได้ผมบอกตรง ๆ ผู้หญิงอย่างบูเช็กเทียนผมมองในแง่ดีทั้งหมดละครับ แต่มีผิดอยู่อย่างเดียวคือ บูเช็กเทียนเกิดมาเป็นผู้หญิง ผู้หญิงอะไรครับ ผู้หญิงทีเก่งกว่าผู้ชาย นีคือความผิดของบูเช็กเทียนเท่านั้นเอง นอกนั้นไม่มีความผิด

คุณทวีป :

ทีถามเมื่อกันี้ เรื่องทีว่าจะแน่ใจได้หรือไม่ว่า ลูกของบูเช็กเทียนเป็นลูกของชู้หรือไม่นั้น ในบรรดาชู้นับตั้งแต่เซี่ยไหวอึ เท้าทีจำได้เซี่ยไหวอึเป็นผู้ทีบูเช็กเทียนเคยโปรดปรานและเชื่อถือมาก ถึงขนาดตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดไปห่ม่าลือหรือวัดแป๊ะเปี้ยหรือวัดม้าขาว ไม่ทราบว้า เซี่ยไหวอึคนนีเป็นพระภิกษุจริง หรือปลอม แต่เมื่อได้กับบูเช็กเทียนนั้น ตามหนังสือชีวะประวัติบูเช็กเทียนที ดร.เตอร์หลินยู่ถึงเขียน กับอกว่าตอนทีได้กับเซี่ยไหวอึนั้นบูเช็กเทียนมีอายุถึง 72 ปีแล้ว เพราะฉะนั้นเรื่องมีลูกกันชู้ทีน่าจะเป็นไปได้สำหรับบูเช็กเทียน ก็ควรจะเป็นในวัยทีอายุต่ำกว่าหกสิบมากกว่า ซึ่งในวัยนั้นหรือก่อนหน้านั้น ปัญหาเรื่องชู้ยังไม่อ้อจาว โดยเฉพาะเมื่อถึงเก้าจ้งยังมีชีวิตอยู่ ก็ไม่เคยปรากฏเรื่องชู้เลย ยังมีอีกข้อหนึ่งก็คือ ลูกของพี่สาวทีบูเช็กเทียนระแวงว้า เป็นลูก

ที่ได้กับถึงเงาของพระสวามีของนางเอง เรื่องที่ว่า บุษเช็กเทียนจะมีลูกกับบู๊จิ้งไม่มีหลักฐานปรากฏ อาจเป็นไปได้หรือเป็นไปได้เท่า ๆ กัน

และผมขอเติมอีกนิดหนึ่งครับ พุดถึงปิสตริ สากลที่คุณสุสันต์บอกว่าจะถึงสิ้นปีนี้บุษเช็กเทียนก็มีผลงานที่เป็นกาให้เกียรติและความสำคัญแก่ผู้หญิง โดยยกย่องให้มีฐานะเท่าเทียมกับผู้ชายมาตั้งแต่เมื่อ 1,300 ปีก่อน อันนี้มีอยู่ในหลักการปกครองแผ่นดิน 12 ประการ ที่บุษเช็กเทียนเขียนไว้เอง แล้วเอามาเผยแพร่ในรัชกาลถังหยวน (ค.ศ. 674-676)

ข้อ 1. เสริมสร้างและสนับสนุนเกษตรกรรมและการปลูกต้นหม่อนเลี้ยงไหม

ข้อ 2. ยกเลิกภาษีสำหรับมณฑลต่าง ๆ ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของฉางอัน

ข้อ 3. ลดการสร้างกำลังอาวุธ สร้างสันติภาพ โดยรื้อฟื้นคุณธรรมและจริยธรรมขึ้นมาใหม่

ข้อ 4. ห้ามการใช้จ่ายสุรุษสุร่ายฟุ่มเฟือย

ข้อ 5. พยายามให้มีการเกณฑ์ทหารน้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้

ข้อ 6. ข้อนี้สำคัญมากให้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ที่ว่าสำคัญมากนั้นเราต้องไม่ลืมว่าข้อนี้บุษเช็กเทียนพูดไว้ตั้งแต่เมื่อพันปีก่อน

ข้อ 7. พยายามกำจัด และปราบปรามทุจริตตลอดจนประจบสอพลอ

ข้อ 8. เจ้านายทั้งหลายและขุนนางทั้งปวงตั้งแต่ชั้นกลางลงไปจะต้องศึกษาคัมภีร์เต๋าเต๋อจิง ซึ่งเป็นคัมภีร์ลัทธิเต๋า

ข้อ 9. ระยะเวลาของการไว้ทุกข์ให้มีการไว้ทุกข์แม้ที่ตายด้วย ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยมี ตอนหลังรู้สึกว่ามีด้วยโชโหมครับ คุณสุสันต์? (ครับ) คือ เดิมให้มีการไว้ทุกข์เฉพาะพ่อคนเดียวเป็นเวลาสามปี บุษเช็กเทียนกำหนดขึ้นใหม่ว่าให้มีการไว้ทุกข์แก่แม่ที่ตายไป มีกำหนดสามปี แม้ว่าพ่อจะยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม การที่บุษเช็กเทียนบัญญัติเรื่องไว้ทุกข์ให้แม่นี้แม่แต่หลินยู่กัที่ดาบุษเช็กเทียนไว้มาก ก็ยังบอกว่า อันนี้เป็นหลักการของความเสมอภาคทางเพศจริง ๆ

ข้อ 10. ขุนนางที่เกษียณราชการแล้ว ให้คงมียศตำแหน่งขุนนางตามเดิม

ข้อ 11. สมควรเพิ่มเงินเดือนให้แก่ข้าราชการเมืองหลวงตั้งแต่ชั้นแปดขึ้นไป

ข้อ 12. ให้พิจารณาขุนนางที่อยู่ในแดนไกลที่ไม่เป็นที่รู้จัก โดยถือเอาระยะเวลาที่รับราชการ ให้มีการเสนอแต่งตั้งให้สูงขึ้น ตามแต่ความดีความชอบจากผลงาน

สำหรับข้อ 9. ที่ว่าด้วยเรื่องระยะเวลาไว้ทุกข์ให้แม่เท่ากับพ่อที่ตาย และข้อ 6. ที่ให้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ผมเห็นว่าสองข้อนี้มีความก้าวหน้ามากถ้าจะเทียบกับของตะวันตก

คุณสุสันต์ :

อันนี้เป็นการเพิ่มเติมนะครับสำหรับที่ว่าให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเสรี ท่านต้องไม่ลืมคิดว่ากระทั่งปัจจุบันนี้ พวกเราก้าวหน้าขนาดไหนให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ยังมีคนกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีน้อยมาก ในสมัยนั้นบุษเช็กเทียนจึงมีคนกล้าแสดงความคิดเห็นยิ่งน้อยไปกว่านั้นอีก ท่านก็รู้คนนี่ครับ ท่านรู้มากเลยรู้ว่าคนไม่กล้าแสดงตนอย่างเปิดเผย ก็ให้มีการส่งข่าวถึงทางราชสำนักได้โดยมีการใช้กล่องตั้งไว้ที่หน้าวัง ทุกคนสามารถที่จะมา ไม่ใช่เป็นการเขียนบัตรสนเท่ห์นะครับ นั่นเป็นถวายนายงาน ไม่ใช่ส่งไปรษณียบัตร บาทเดียวล่อเสียดกกระป๋องไปเลยไม่ใช่ครับ

บุษเช็กเทียนตั้งหน่วยราชการลับตระเวนสอดแล้วก็นายกรัฐมนตรีอย่างดีเหียนเจีย ไปตระเวนเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตระเวนสอดคดีต่างๆ เป็นหนังสือที่น่าสนใจมาก เป็นคดีเกี่ยวกับบุษเช็กเทียน โดยมีดีเหียนเจีย เป็นพระเอกบู๊โรง เป็นต้น แบบของเปาปุ่นจีน เปาปุ่นจีนเดินตามรอยของดีเหียนเจีย นำเสียดายของเราไม่รู้จักดีเหียนเจียเท่ากับเปาปุ่นจีน เพราะเปาปุ่นจีนไปบุกถึงในครัว ชักให้สะอาดได้ ดูชีวิตราชการหลังเกษียณของจีนน่าสงสารครับ จากผู้พิพากษาใหญ่มากกลายเป็นฟรีเซ็นเตอร์ของผงซั๊กฟอก

คราวนี้มาดูบุเช็กเทียนปกครองพวก "Big" ทั้งหลายได้อย่างไร ไม่มีอะไรมาก ตอนสมัยที่ท่านยังเป็น Miss บู ยังเด็ก ๆ อยู่ ก่อนที่ถึงไท่จงจะได้ Miss บูมาครอบครองนั้น การที่บุเช็กเทียนสามารถแหวกผู้หญิงทั้งหมดมาให้ถึงไท่จงเหล่มองเห็นได้นิดหน่อย เป็นเพราะว่า มันมีอยู่คราวหนึ่งเจ้าทางอาหรับ ได้ถวายม้าตัวหนึ่งให้กับถึงไท่จง ถึงไท่จงเป็นมหาราชที่โปรดปรานม้ามากนะครับ มีม้าประจำพระองค์ 8 ตัว ส่วนมากเป็นม้าชั้นยอด มีอยู่ตัวหนึ่งเป็นม้าอาหรับชื่อว่าชื่อจื่อซ่ง แปลเป็นภาษาไทยว่า สิงห์คะนอง ม้าตัวนี้นะครับไม่มีใครจะได้แม้แต่ถึงไท่จงก็ยังขี่ไม่ได้ ยอดขุนศึกอีกหลายคนอย่างหลี่สือฉี หรือ ยู่ฉีจื่อจิ้งเตี๋ยก็ไม่มีทางที่จะขี่ม้าตัวนี้ได้ บุเช็กเทียนเห็นเข้าบอกว่า ม้าตัวนี้ยากกระทำให้ข้าพเจ้าจัดการเอง ถึงไท่จงสงสัย เอ๊ะ Miss บู ตัวน้อยจะสามารถปราบม้าพยศนี้ได้อย่างไร ขนาดขุนศึกคู่พระทัยหลาย ๆ คน ไม่สามารถปราบได้ บุเช็กเทียนบอกขอ 3 อย่าง อันที่ 1 แขนเหล็ก อันที่ 2 มือนเหล็ก อันที่ 3 กริช ทำให้ถึงไท่จงเกิดความสงสัย ถามว่า "ฉันจะให้เธอขี่ม้าพยศ เธอจะขอของเหล่านี้ไปทำอะไร" บุเช็กเทียนว่าเป็นจาก ๆ ผมไม่ได้ฟังมานะครับ เกิดไม่ทันผมเลยจำลองภาพเหตุการณ์ บุเช็กเทียนพูดว่า "อย่างนี้ซิเพคะ มอบแขนเหล็กมาให้ก่อน ขี่ม้าต้องใช้แขน เมียนมันด้วยแขนก่อน ถ้ามันยังไม่ทำตามก็เอามือนทุบหัวมัน ถ้าขนาดทุบหัวแล้ว มันยังไม่ยอมให้ขี่โดยดี ก็เอามันไว้ทำไม ม้ามันซะ เอากริชแทงคอมันเสียให้ตาย" ถึงไท่จงก็ชักยั้ง "ฉันจะให้เธอปราบม้าพยศ เธอจะมาฆ่าม้าของฉัน" บุเช็กเทียนตอบอย่างจะฉาน "ที่หม่อมฉันเสนออย่างนี้ก็เป็นเพราะอย่างนี้ ม้าก็ต้องขี่ได้ ม้าร้ายต้องฆ่าทิ้ง จริงไหมเพคะ มันจะเก่งแค่ไหนก็ตาม ถ้าขี่มันไม่ได้จะมีประโยชน์อย่างไร" นี่คือการตอบที่จะฉานให้ข้อคิดมาก คนจะเก่งอย่างไรก็ตามเป็นข้าราชการชั้นยอดก็ตาม เป็นนายกที่ดีมากแค่ไหนก็ตาม ถ้าสั่งแต่สั่งการไม่ได้ นายกรัฐมนตรีคนนี้มีประโยชน์ไหมครับ บุเช็กเทียนนี้มีวิธีการมาก ถ้ามองอย่างผู้หญิงที่มีอายุ 10 กว่าปี สามารถพูดอย่างนี้กับฮ่องเต้ได้อย่างนี้ไม่ธรรมดาแล้ว นะครับ เพราะฉะนั้นบุเช็กเทียนจะเรียนการเมือง

การปกครอง อย่างว่าเกิดในยุคสมัยที่มีการแย่งชิงอะไรต่ออะไร อย่างสมัยถึงไท่จงที่ว่า เป็นยอดคน ตัวเองก็ปลดรัชทายาท ตนเองออกไปตั้ง 3 คน ลูกชายตัวเองแท้ ๆ ซึ่งเกิดจากราชินีจางซุนของเฮา ลูกชายของตนเกิดพัดกัน ศึกลายเลือดเป็นกีฬาแห่งชาติที่เดียววันครับ

เพราะฉะนั้นสุดยอดศิลปะของการปกครองของบุเช็กเทียนอยากดูไหมครับฝรั่งเขามีแบ่งแยกและปกครองที่ Machiavelli เขียนไว้ในเรื่อง *The Prince* ว่า "divide" แบ่งแยก และ "rule" ปกครอง แต่บุเช็กเทียนยอดจริง ๆ จะแบ่งแยกทำไม แยกเขาทำไมเอามากอดมากแล้วคุมให้อยู่มือ ให้นั้นชูกอยู่ได้กระโปรงของเราไม่ต้องไปไหน แล้วก็สั่งงานไปได้อย่างชิวหายยี่ ซึ่งเป็นผู้รอบสอง มีข้อสงสัยครับว่า คน ๆ นี้มีจริงหรือเปล่า หรือว่าเป็นการใส่ร้ายของนักประวัติศาสตร์จีนตามเคย แต่ความจริงเป็นคนมีฝีมือนะครับ ที่ว่าบวชเป็นพระแล้วก็มาเป็นผู้รักเรียกว่า ชิวหายยี่ดาบส เพราะพฤติกรรมไม่น่านับถือ รอบแรกที่ว่า เป็นผู้ตอนสมัยเป็นอีกระหว่าง 652-653 บุเช็กเทียนเป็นชื่ออยู่ที่วัดกานเยีเยชื่อ แต่ภายหลังจากที่ถึงไท่จงตายไป เมื่อ 683 ถึงเถาเจงเป็นคู่ครองของ บุเช็กเทียนตั้งแต่ 651-683 เห็นไหมครับความจริง บุเช็กเทียนอยู่กับถึงเถาเจงตั้ง 30-32 ปี หลังจากถึงเถาเจงตาย จึงได้มาสมรสสมานสามัคคีกับชิวหายยี่ 685-695 ลองคิดดูซิครับ ผูกพันอยู่กับผู้คนเดียวถึง 10 ปีนะครับ แสดงว่า บุเช็กเทียนก็ดีพอสมควรนะครับในความไม่ติ ยังมีเกร็ดอีกเยอะ แต่เวลานี้น้อยบุเช็กเทียน เป็นบุคคล 2 ลักษณะ 2 นิสัย เมื่อคนไหนหมดสมรรถภาพหรือหมดความสามารถหรือหมดอะไรก็ตาม ใช้งาน ต่อไปก็ไม่มีประโยชน์ บุเช็กเทียนก็จะมีสุดยอดตำราการปกครองอีกอย่างหนึ่ง "งานเสร็จแล้วเด็ดหัว" อย่างที่ชิวหายยี่ที่เป็นผู้รัก คนโปรดคนหนึ่งที่ว่าบุเช็กเทียนโปรดมาก ๆ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อก็เรียนให้ท่านทราบแล้วว่า บุเช็กเทียนตั้งที่ปรึกษาของท่านให้เข้าออกทางประตูด้านทิศเหนือ ถือว่าเป็นที่ปรึกษาทางด้านการบ้านการเมืองส่วนตัว แต่พวกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ Big ทั้งหลายจะต้องเข้าประตูทางด้านทิศใต้ ชิวหายยี่คนนี้ทำท่าจะสั่งตั้งตั้ง วันหนึ่งก็ไปเข้าทางประตู

ทักได้ ชูเหลียงชื่อ ซึ่งเป็นเสนาบดีที่มีฝีมือคนหนึ่งไม่ยอมลงให้ด้วย ก็จับชีหาวยี่บุกรกระโหลกหัก 7-8 โปก ก็หัวโนไปหาบูเช็คเทียน ชีมาสามศอกกลับมา แทนที่ชีหาวยี่เป็นคนโปรดที่บูเช็คเทียนจะต้องมาไถ่ “กลับบอกสมน้ำหน้า” ที่นั่นเป็นที่เข้าออกของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ วันหลังอย่าไป ถ้าหัวโนกลับมาอีกจะโดนตีซ้ำ เห็นไหมครับว่า ยังโดนบูเช็คเทียนล่ากับไป อย่าไปยุ่งกับคนที่ฝีมือ

มีประวัติศาสตร์หลายอย่าง ถ้าจะมีเรื่องเกร็ดอันนี้มาศึกษาภาคตอนที่นับถือศาสนาพุทธ บูเช็คเทียนถือศีลกินเจ ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เอาศีลข้อ 1 ขึ้นมาเป็นรัฐธรรมนูญฉบับบูเช็คเทียน ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ก็มีขุนนางคนหนึ่ง ตั้งนานแล้วไม่มีลูกชายได้ลูกชายมา ก็เกิดอยากจะสนุก ก็ได้ฆ่าแพะตัวหนึ่ง บางฉบับว่าฆ่าไก่เลี้ยงแขก แขกคนหนึ่งประเภทช่างฟ้อง เก็บหัวแพะห่ออย่างดีไปฟ้องบูเช็คเทียนโดยบอกว่าขุนนางคนนั้นจัดงานเลี้ยงเป็นการละเมิดพระบรมราชโองการ มีการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเอาเนื้อแพะมาเลี้ยง บูเช็คเทียนก็เรียกขุนนางผู้นั้นมาสอบสวน สอบสวนแล้วก็รับสารภาพโดยดี คนไหนไม่รับสารภาพต่อบูเช็คเทียนเจ็บตัวเปล่า บูเช็คเทียนว่าเป็นเรื่องจับจ้อง มันก็สมควร “แก่จนปานนี้ มาได้ลูกชายก็สมควรที่จะฉลองอยู่ แต่ข้าพเจ้าขอเตือนไว้อย่างจะจัดงานเลี้ยงต้องเลือกเชิญแขกหน่อย” นี่เกร็ดประวัติศาสตร์การปกครองของบูเช็คเทียน เพราะฉะนั้นคนที่หน้าแตกไม่ใช่ขุนนางนะครับ เห็นมั๊ยครับ หลังจากนั้นหมอนันท์ก็หายไปประวัติศาสตร์เฉยๆ คนอย่างนี้บูเช็คเทียนไม่เอาไว้นะครับ

ผู้ดำเนินรายการ :

ท่านผู้ฟังอยากจะถามอะไรบ้างไหมคะ เชิญเลยคะ

ผู้ฟัง :

สงสัยว่า เมื่อบูเช็คเทียนเป็นสตรี อยากทราบ ว่า บูเช็คเทียนสนับสนุนสตรีคนไหนขึ้นมาเป็นใหญ่บ้าง หรือว่าอาจไม่สนับสนุนเพราะว่าตนเองต่างเป็นสตรีคะ

คุณสุขสันต์ :

เชิญครับ เชิญสุภาพสตรีตอบครับ

ผู้ดำเนินรายการ :

เชิญอาจารย์รสสุคนธ์ ค่ะ

อ.รสสุคนธ์ :

ต้องให้อาจารย์ตอบมากกว่า เพราะลงไปรายละเอียดเรื่องของชีวประวัติ อาจารย์สุขสันต์รู้สึกซึ่งเหลือเกิน เท่าที่ดิฉันทราบไม่มีคะ แต่มีอยู่เกร็ดอยู่นิดหนึ่งว่าบูเช็คเทียน เสนอให้ผู้หญิงมีสิทธิสอบเข้ารับราชการเหมือนกัน แต่ว่าถูกคัดค้าน เพราะยังไม่ยอมรับผู้หญิงถึงขนาดนั้น แม้ที่ได้พูดไปแล้วว่าสังคมจีนที่เราเข้าใจว่าเป็น สังคมขงจื้อ ซึ่งกดผู้หญิงมาก ๆ นั้น ในสมัยของราชวงศ์ถัง สมัยของบูเช็คเทียนยังไม่มากถึงขนาดนั้น แต่ก็มีอยู่แล้วคะ

มีอีกอย่างหนึ่งที่นึกขึ้นมาได้ว่าจะพูดก็คือปรากฏการณ์อันหนึ่ง ซึ่งไม่ปรากฏที่อื่นในโลกคือ การที่ผู้หญิงจีนถูกมัดเท้าให้เล็ก ยังไม่เกิดขึ้นจนกระทั่งสมัยปลายราชวงศ์ถัง ดังนั้นผู้หญิงก็ยังเรียกว่าไม่ถูกบีบบังคับมากนักนะคะ อีกอันหนึ่งที่ไม่ได้เน้นในตอนแรกคือ เรื่องการแย่งชิงราชสมบัติ ในราชวงศ์จินมีมากมายเหลือเกิน อย่างที่อาจารย์ทั้งสองได้พูดแล้วคือว่าเลือดสาตกกันแทบทุกพระองค์ การฆ่ากันระหว่างพี่น้องมีมากมายเหลือเกิน แย่งชิงกันตลอดเวลาในราชสำนัก ผู้หญิงเองก็แย่งชิงกันขึ้นมาเป็นใหญ่ เพื่อที่จะได้เป็นที่โปรดปราน จะได้มีอำนาจราชศักดิ์ แล้วผลักดันให้โอรสของตัวเองขึ้นมาเป็นฮ่องเต้ หรือให้ญาติพี่น้องของตนเองขึ้นมาเป็นอำนาจ ขุนนางเองก็แย่งแย่งกันระหว่างกั๊กเงินกับต่งเงิน แต่ที่จะชี้ให้เห็นอีกอย่างหนึ่งคือ พยายามเปรียบเทียบให้เห็นกรณีพระนางซูสีไทเฮา คือ ในสมัยพระนางซูสีไทเฮา ภัยต่าง ๆ ของการแย่งชิงราชสมบัติถูกถอดออกไปทีละขั้น ๆ เพราะว่ามีพัฒนาการปรับเปลี่ยนกันมาเรื่อย ๆ ถ้าเทียบกับสมัยถึงแล้วกษัตริย์จะต้องแข็งจริง ๆ เก่งจริง ๆ ถึงจะขึ้นมาได้ไม่ทันถูก

แย่งชิงลงไปจนได้ ฉะนั้นบุเช็กเทียนก็มีความสามารถพิเศษแน่นอนที่สุด มิได้เพียงเลยว่าเก่งจริง ๆ แล้วก็ดำรงตำแหน่งนั้นได้จริง ๆ ซึ่งไม่ปรากฏต่อมาอีกเลย แต่สมัยพระนางซูสีนั้นเป็นไปได้ แม้จะเก่งอย่างไร แต่มีกฎระเบียบบังคับขึ้นมาอย่างมากมายแล้ว ถึงสมัยของชิง เรียกว่า รับเอาบทเรียนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนหน้านั้นเข้ามารวบหมดแล้วก็พยายามกำจัดเหตุอันที่จะทำให้มีการแย่งชิงราชสมบัติกัน ในทุกครั้งที่จะต้องเปลี่ยนฮ่องเต้ จนกระทั่งทำให้ก่อนสมัยของพระนางซูสีไทเฮา 3ฮ่องเต้สุดท้ายไม่ได้มีปรากฏการณ์ของการแย่งชิงราชสมบัติเลย ซึ่งอันนี้ก็นำมาซึ่งความอ่อนแอของกษัตริย์ที่ขึ้นมาปกครองด้วยเหมือนกัน พอถึงสมัยของพระนางซูสีไทเฮา ก็เลยทำให้ขึ้นมามีบทบาทได้ แต่ก็บทบาทของผู้นำสำเร็จราชการเท่านั้น หมายถึงว่าราชวงศ์อ่อนแอแล้ว พระนางซูสีไทเฮาจึงมีโอกาขณะที่สมัยของบุเช็กเทียนนั้นราชวงศ์ถึงกำลังก่อร่างสร้างตัวแล้วก็แข็งแกร่งขึ้นมา และพระนางบุเช็กเทียนก็มีบทบาททำให้ราชวงศ์ถึงแข็งแกร่งด้วยในฐานะผู้ปกครอง อย่างที่ได้พูดกันมาแล้วค่ะ

คุณสุขสันต์ :

มีผู้หญิงบางคนที่บุเช็กเทียนพยายามที่จะปั้นให้มาเป็นบุเช็กเทียนที่ 2 แต่ถามจริง ๆ เอะครับถามอย่างเปิดอกเปิดใจ มีผู้หญิงกี่คนที่จะสามารถทำได้อย่างบุเช็กเทียน มีคนสนิทของบุเช็กเทียนคนหนึ่งติดตามบุเช็กเทียนไปบวชชีด้วยชื่อ เสี่ยวลี่ คน ๆ นี้ที่บุเช็กเทียนพยายามที่จะสร้างขึ้นมาให้เป็นคนดีคนหนึ่ง แต่ถึงเถาเจงเป็นคนมักมากในกาม โทษนะครับ ไม่ใช่ถามคุณ ไม่รู้ว่าใครเป็นคนบัญญัติศัพท์ว่า กามคุณ ก็ไปเหล่เอาเสี่ยวลี่ อยากจะได้เสี่ยวลี่ขึ้นมาอีก บุเช็กเทียนก็เลยบอกว่า อย่างดีมันก็เป็นได้แค่คนรองจากเรา เขาก็รู้ว่าชะตาชีวิตของหญิงสาววังว่าจะเป็นอย่างไรร่องเต๋เป่เอ่แล้วก็ทิ้ง ก็สนับสนุนให้เสี่ยวลี่ไปได้กับใครครับไปได้กับยอดคน คนหนึ่งในยุคคือ ชียิ่นกั๋ว เสี่ยวลี่เป็นผู้หญิงที่บุเช็กเทียนสนับสนุนขึ้นมา เป็นหญิงสามัญธรรมดา ไปตกกระกำลำบากมาพร้อมกับบุเช็กเทียน ถ้า

ท่านอยากจะทราบรายละเอียดท่านต้องอ่านเรื่องเปิดอกบุเช็กเทียน แล้วยังมีผู้หญิงอีกคนหนึ่ง เงินชั่วเงินซึ่งเป็นชีรุ่นพี่ของบุเช็กเทียน การที่เงินชั่วเงินประกาศตนเองเป็นฮ่องเต้หญิงองค์แรกในประวัติศาสตร์จีนก่อนบุเช็กเทียน บุเช็กเทียนเป็นคนให้กำลังใจอย่างมากแต่ในที่สุด เงินชั่วเงินถูกปราบลงจนได้ในเวลาแค่ 32 วัน นำส่งสารมากที่ผู้ขายทำกับผู้หญิงได้อย่างนั้น จีบเงินชั่วเงินแก่ผ้ากลางตลาด แล้วตัดนมออกทั้ง 2 ข้าง เลวจริง ๆ ครับ นี่คือการอาชญากรรมที่ผู้ชายทำกับผู้หญิงบุเช็กเทียนกับเสี่ยวลี่ 2 คน แอบไปค่านับศพของเงินชั่วเงิน ผมเขียนไว้ในเล่ม “เปิดอกบุเช็กเทียน” ไม่อยากพูดเรื่องนี้มันเศร้าครับ บุเช็กเทียนปลดปล่อยให้หญิงสาววังทั้งหมดกลับบ้านไปให้การศึกษาหาความรู้

การจัดประชุมเลี้ยงเสนาบดีทั้งหลาย บุเช็กเทียนไม่เหมือนฮ่องเต้องค์อื่นนะครับ ที่ต้องเลี้ยงสุรา บุเช็กเทียนไม่เคยเลี้ยงเหล้า เพราะเหล้าทำให้คนมันเลวทั้งที่เหล้ามันมีดี มีดีกรี ผมเคยไปพูดในที่ประชุมข้าราชการบางจังหวัด ว่านักปกครองไม่ควรกินเหล้า ผมเคยเรียนรัฐศาสตร์ที่นี่ มีเนื้อร้องของคณะตอนหนึ่ง “มาแล้วต้องกินเหล้า ไม่เมาไม่ต้องกิน ให้มันตายลงกับดิน ไม่กินไม่ใช่ชาย” ผมก็อยากทราบว่ากินเหล้าแล้วเป็นชายตรงไหน นอกจากบางคนชากินเหล้าแล้วไปลงท้ายกับโสเภณี เดียวนี้ก็เหยิง ๆ เพราะมีเรื่องโรคเอดส์ ความจริงการกินเหล้ามันมีอยู่ 4 ดี ผมเคยเรียนให้ท่านผู้ว่าราชการบางจังหวัด เพื่อยัง ๆ คนในปกครองท่านเองเอาไว้บ้าง

1. ดีหู กินแล้วนอน ไม่อยากทำงาน ถึงเวลา 8.30 น. ไม่อยากไปรับราชการ ไม่ทันถึง 16.30 น. กลับแล้ว เพราะดีหู
2. ดีหมา กินแล้วชอบเห่าระรานชาวบ้าน
3. ดีหมา กินเหล้าแล้วระราน ทุบโต๊ะเปรี้ยงปร้าง ทุบโถอย่างนั้น อย่างนี้ นะโง่
4. ดีแมว ทุเรศมาก แมวชอบกินปลาอย่างแอบกินลูกสาวชาวบ้าน

นี่คือ ความเลวร้ายแต่บุเช็กเทียนไม่ เวลาที่ท่านประชุมขุนศึก Big ๆ ทั้งหลาย ท่านจะจัดเลี้ยงและ

ให้ประกวด แต่งโคลงกลอน ถ้าฝ่ายบู๊ให้ประลองกำลัง ถึงได้คนอย่างชียื่นก๊วยขึ้นมา ผมว่าท่านเป็นยอดสตรีคนหนึ่ง ถ้าเราศึกษาท่าน และไม่มองท่านในแง่เซ็กส์ คนมักจะพูดถึงบูเช็กเทียน เอาเรื่องเซ็กส์เป็นเรื่องซูโรงผมโกรธมาก ๆ จริง ๆ ที่เอาบูเช็กเทียนมาบู๊บูย่าในท่านองนั้น เป็นการดูถูกสตรีเพศอย่างร้ายแรง ไม่ใช่ว่าผมมาพูด ณ ที่นี้เพราะเห็นว่าสตรีมานานะ ผมไปพูดที่ไหนก็เป็นเช่นนั้น ผมนับถือครับ คนไหนที่เป็นยอดนักปกครอง ไม่ว่าจะเป็นสตรีหรือบุรุษผมยกย่องเสมอ

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ผมก็เขียนว่า ในอนาคตอาจจะมีผู้ว่าเป็นผู้หญิงก็ได้ ปรากฏว่าทางมหาตไทยก็ขานรับไปแล้ว ภายใน 4 เดือนนี้จะแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดหญิง เรามองดูสิครับในประเทศจีนประเทศคอมมิวนิสต์ที่เขาว่ากันว่ามีการกดขี่ จีนมีเขตการปกครองเพียงระดับจังหวัด มีอยู่ทั้งหมดประมาณ 450 จังหวัด เขาเรียกว่า เจิงซือ เป็นจังหวัด ในจำนวน 450 จังหวัด ผู้ปกครอง จังหวัดมีอยู่กัน 150 คน เป็นผู้หญิง 1 ใน 3 นี่ขนาดเป็นการปกครองระบบคอมมิวนิสต์ แล้วการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่ว่าเป็นหญิงหรือชาย เราจะมีผู้หญิงเป็นผู้ว่าได้หรือยัง ตอนนี้หน่อมแน้มมาหน่อยเป็นปลัดอำเภอ เมื่อวานออกมาแถลงแล้วเร็ว ๆ นี้คงจะมีปลัดเป็นหญิง ก็อยากจะให้ มีนะครับ แต่อยากจะฝากว่าเมื่อเป็นหญิงก็ทำตัวให้เป็นหญิง ออกไปปกครองคนในฐานะเป็นหญิงลำบากกว่า เพราะขนาดคนอย่างบูเช็กเทียนยังโดนใส่ร้ายป้ายสี มาเยอะแยะแล้ว ปลัดอำเภอหญิงออกไปปกครอง หัวหน้าส่วนราชการอื่น ๆ ที่เป็นผู้ชาย ผมว่าก็คงจะมีอะไรให้คิดกันมาก ก่อนจะลงท้าย ผมอยากจะฝากข้อคิดเกี่ยวกับการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นบูเช็กเทียนหรือไม่ว่าจะเป็นนักปกครองผู้หญิงหรือผู้ชายก็ดี เมื่อจะปกครองใครแล้ว ควรเสาะหาเรือดีมาขี่ข้าม อย่าเอาเรือร่วน้ำมาขี่ข้าม ขี่อยากจะได้งานการก้าวหน้าดี อย่ารับคนอับริ้ยมาทำงาน นี่ครับคือหลักของการปกครอง ผมไม่ได้แต่งขึ้นเอง แต่จับของเก่าของเล่ามา อย่างที่ผมกล่าวแล้วของกินไม่กินก็เมา ของเก่าไม่เล่าก็ลืม ผมคงจะรบกวนเวลาของท่านมาก ๆ ในวัน

นี้ ถ้ามีอะไรเป็นส่วนดีบ้างเล็ก ๆ น้อย ผมขอยกให้บูเช็กเทียนและยกให้สตรีทุกท่านที่อยากจะบูเช็กเทียนขอบพระคุณครับ

ผู้ดำเนินรายการ :

มีคำถามอะไรอีกมั๊ยคะ เชิญเลยคะ

ผู้ฟัง :

ช่วยอธิบายเกี่ยวกับกล่องรับข่าวที่บูเช็กเทียนให้ทำขึ้นด้วย

คุณสุสันต์ :

ความจริงผมมีภาพ เฝื่อนถ่ายภาพออกมาแล้วมันไม่ดี เฝื่อนวันนี้ผมไม่ได้เอานั่งส้อมเล่มนั้นมา ในแต่ละสี่ก็สี่แดง สี่เขียว สี่ขาว ผมจำไม่ได้ว่ารายละเอียดแต่ละสีหมายถึงอย่างไร แยกไม่ได้สี่ไหนเป็นอย่างไร บางสี่เป็นการกล่าวหาราชการ บางสี่เป็นการว่าถึงความประพฤติของบูเช็กเทียนโดยตรง นี่คือการแพร่ของผู้หญิงคนหนึ่ง ที่อยากให้คนไทยมองท่านเป็นคนอย่างไร ไม่ก็จะพูดตรง ๆ เขียนมาถึงใคร ไม่เอาผิด มีการให้รางวัลผู้ที่มาแจ้งข่าว ไม่มีการเอาโทษผู้นั้นทั่วกัน มีการจัดเลี้ยงรับรอง ตลอดทั้งทางการถือว่า เป็นราชอาคันตุกะ เป็นเกียรติยศสูงมาก สำหรับคนแจ้งข่าว เพราะฉะนั้นในยุคสมัยบูเช็กเทียนปกครองคนจึงกล้าพูดแสดงความคิดเห็น ค่อนข้างจะมาก แต่ถ้าคนไหนมาให้ร้ายป้ายสี ขอโทษครับบูเช็กเทียนก็เจียนตามระเบียบ ก็มีการตั้งกรมสอบสวน สมัยบูเช็กเทียนดุเดือดเช่นกัน ไม่ทราบว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ มีการจับคนตัดแขนตัดขาแข่ลงในไหเหล้าทั้งเป็น ไม่ทราบว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ หรือเป็นการให้ร้ายป้ายสีของนักประวัติศาสตร์ ไม่ทราบว่ามีทวิปมีอะไรให้รายละเอียดเพิ่มเติมหรือไม่ครับ

คุณทวิป :

ขอเสริมเรื่องหีบอย่างเรื่องภาชีอากรเข้าช่องนี้ งานราชการเข้าช่องนี้ มีช่องที่สำคัญที่สุดคือ ช่องลับ

เรื่องลับเฉพาะอันนี้แหละครับ คนที่จะเดือดร้อนหรือ ไม่เดือดร้อนก็อันนี้ หมายความว่า ถ้าจะเล่าร้ายกันก็ ทำกันได้ เพราะว่าสมัยโบราณระบบการสอบสวนก็ อย่างว่า คราวนี้ แปลว่าผู้ที่รายงานเรื่องลับเฉพาะ ถ้าแสดงตัวเปิดเผยมีสิทธิเข้าพบบูเช็กเทียน บูเช็กเทียน ก็ให้เกียรติอย่างดี เดินทางไปอย่างขุนนางผู้ใหญ่เลย เวลาไปเฝ้าบูเช็กเทียนและได้พบตัวบูเช็กเทียนเพราะว่า สันนิษฐานว่า คนแสดงตัวเป็นเรื่องจริงเชื่อถือได้ แต่ก็ ทำให้คนเดือดร้อนมากเหมือนกัน เพราะสมัยโบราณตั้ง 1,000 ปีมาแล้ว

คุณสุขสันต์ :

อย่างนี้ข้อนี้นี้เป็นข้อร้องทุกข์ คนไหนไม่ได้รับความ เป็นธรรม ก็จะมาสอบสวนให้ความเป็นธรรม

ผู้ดำเนินรายการ :

มีคำถามอีก ขอเชิญเลยละ

ผู้ฟัง :

เคยได้ยิน จำไม่ได้ว่า จากแผ่นดินใหญ่หรือว่า จากแผ่นดินเจียงไคเช็ค คือว่าเขาเชิญคนจีนมาพูดเรื่อง การปกครอง ก็มีแม่ค้าปลาคนหนึ่ง ก็ออกความคิด เห็นว่าการปกครองรัฐบาล ในกลุ่ม ในรัฐ ในแคว้น ของเขาไม่ใช่นั่นไม่ใช่นี่ เขาก็เลยเชิญให้มาทำ เกี่ยวกับการปกครอง มาเป็นไม่ทราบว่าจะตำแหน่งอะไร ผู้หญิงคนนั้นก็ทำมาจนหมดระยะของเขา ก็ทำได้ดี และ พอหมดภาระก็กลับไปขายปลาอีกอย่างเดิม รู้สึกว่าเขา ให้ความนับถือกับคนที่มีความคิดเห็น อย่างจีนชื้อฮ่งเต้ ก็เป็นผู้มีความสามารถสร้างกำแพงเมืองจีนและมีสมม มากมายทีเดียว แต่ว่ารู้สึกเหงา เพราะว่าไม่มีคนจะเป็น คู่คิดปรึกษารายไรได้แบบนั้น อย่างบูเช็กเทียนจากที่ได้ ฟังคุณสุขสันต์พูดว่า เก่งมาตั้งแต่เด็กอายุ 10 กว่า ซึ่ง ได้กับจักรพรรดิได้อะไรอย่างนั้น เรื่องมันที่ควรจะมา มาที่ใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้แบบนั้น แสดงว่าบูเช็กเทียนคง อยู่ในครอบครัวที่มีความสามารถ คืออยากทราบ ประวัติของบูเช็กเทียน ก่อนที่จะเข้ามาในวังและเมื่อเข้า

มาในวังแล้ว คือเป็นคนฉลาดช่างสังเกต คงมีการ ศึกษาดี สิ่งแวดล้อมผลักดันให้เป็นรูปแบบนี้ ขอเรียนถามประวัติของบูเช็กเทียนกับการศึกษาและครอบครัว เดิมของเขา ขอขอบคุณ

คุณสุขสันต์ :

มันก็มีอยู่ 2 กรณี อย่างที่ผมทราบเรียนมา ตั้งแต่แรกว่าประวัติศาสตร์บันทึกไว้ 2 ทาง ไม่ตรงกัน ว่า บูเช็กเทียนตอนแรกเกิดจากอาณานิคม อาณานิคมนคร หลวงของจีนของราชวงศ์ถัง ตอนนั้นท่านเกิดที่ฉางอาน ขณะนั้นพ่อของเขา หูชื่อฮ่วย มีตำแหน่งอธิบดีกรม โยธาธิการ แต่อีกตำราหนึ่งตอบว่า บูเช็กเทียนเกิดที่ เมืองสี้โจว ขณะนั้นพ่อถูกลดตำแหน่งไปเป็นผู้ว่าราชการ จังหวัดสี้โจว เพราะฉะนั้นความจริงบูเช็กเทียนถ้าจะว่า เป็นหญิงสามัญก็ไม่ใช่ อย่างน้อยก็เป็นลูกสาวเจ้าเมือง แต่เป็นเจ้าเมืองชั้นชายแดนกระจอกงก่งอย่างมาก สี้โจว อยู่ที่มีณฑลเสฉวน หรือ ชื่อชาน เป็นจังหวัด ในเขต ถิ่นทุรกันดาร และบูเช็กเทียนเองก็เป็นลูกเมียชาย น้อย ลูกของนาง หยางชื่อ ตระกูลหยางถ้าย้อนหลังไปสมัย ราชวงศ์สุย ก็เป็นตระกูลของพระเจ้าแผ่นดิน ก็ถือว่า เป็นราชวงศ์หรือเชื้อพระวงศ์ตกยาก บูเช็กเทียนความ จริงก็ไม่ใช่ว่าต่ำต้อยนัก มีภาษีมากพอสมควรและเป็น คนที่รักเรียนมาตั้งแต่เด็ก

มีเกร็ดประวัติตรงนี้อีกนิดหนึ่งถ้าถามขึ้นมาผม ก็อดไม่ได้ คือเรื่องของคนใหญ่คนโตมักจะมีเรื่องเกี่ยว ข้องกับเรื่องหมอดู ชินแสทั้งหลายความจริงก็เป็นหมอ เดาน้าง บางคนผมเคยเขียนในหนังสือบางเรื่องบอกว่า จะมาดูดวงให้ผม ผ่านมาที่บ้านผมมีหมาดู ยังไม่รู้เลย ถูกหมาไล่กัด ไม่รู้จักดูดวงตัวเองก่อนจะมาดูดวงให้ผม ผมเคยถามหมอๆ วันหลังจะไปดูดวงให้ใคร ขอให้ ดูดวงตัวเองก่อนนะครับ หยวนเทียนกั๋ง ถือว่าเป็นยอด หมอดูในสมัยราชวงศ์ถัง ก็ผ่านมา ตามภาษาหมอดู หมอดูแม่นๆ เขามาเห็นบูเช็กเทียนเข้า บูเช็กเทียนตอน นั้นแต่งตัวเป็นเด็กผู้ชาย ก็ทายว่าคนๆ นี้เป็นหญิงจะ เป็นยอดคนเหนือแผ่นดิน แต่ผมไม่เชื่อ นักประวัติศาสตร์ เขียนไว้อย่างนั้น จะว่าหมอดูแม่นๆที่สุด ตรงไหน

ครับ บุษิกเทียนเป็นผู้หญิงหรือ ผู้ชายยังดูไม่ออกเลย แล้วจะว่าหมอดูแม่น แแค่แต่งตัวเป็นชายเท่านั้นเองยังดูไม่ออกเลยว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย แล้วทายว่า คนนี้เป็นผู้หญิงจะเป็นยอดคนเหนือแผ่นดิน นี่แหละครับนักประวัติศาสตร์เขียนอะไรบ้า ๆ บวม ๆ ผมเป็นคนไม่ค่อยจะเชื่อเรื่องหมอดู เรื่องฮวงจุ้ยอย่างนี้แหละครับ ที่ผมไม่เชื่อเรื่องฮวงจุ้ยเพราะอะไรครับ ก็ราชวงศ์มาแล้ว พระเจ้าแผ่นดินเป็นคนเลือกสุสานตัวเอง แล้วเดี๋ยวนี้ไม่มีเหลือสักราชวงศ์เดียว เพราะฉะนั้นเรื่อง ฮวงจุ้ยก็น่าเชื่ออะจุดนี้ ต้องการอะไรต้องวิเคราะห์ เชื่ออย่างคนมีสติปัญญาบ้างดีกว่า ขอบขอบคุณครับ

คุณทวีป :

ขอเสริมคุณสุขสันต์นิดหน่อยนะครับที่คุณสุขสันต์เล่าว่า บุษิกเทียนอยู่ในวังครั้งแรก 8-10 ปีแล้ว ไม่มีลูกกับถึงไท่จงเลย หรือจะเป็นเพราะถึงไท่จงไม่เคยมายุ่งเกี่ยวกับอันนี้ ผมเคยอ่าน ดูเหมือนจะเป็นของหลินยู่ถิงหรือจะเป็นใครก็จำไม่ได้เสียแล้วเขาเขียนทำนองที่ว่า หรือสันนิษฐานเอาไว้ว่าบุษิกเทียนตั้งแต่ยังสาว ก็แสดงความกล้าหาญองอาจ พุดจาจะฉาน อย่างที่บุษิกเทียนเองเคยเล่าให้ลูกหลานฟังเมื่อตอนแก่ว่าตนเคยถูกล้างไท่จงถึงวิธีปราบม้า โดยใช้แฉ่เหล็ก ม้อนเหล็ก ในส่วนที่ว่า ถึงไท่จงเคยยุ่งเกี่ยวกับบุษิกเทียนหรือไม่นั้น เขาสันนิษฐานกันว่า ถึงไท่จงก็เป็นคนเจ้าชู้เหมือนกัน อย่างพี่ชายที่ตัวมาแล้วก็บุกวังของพี่ชาย พอพบเมียของพี่ชายที่หน้าตาสะสวยก็กวาดมาเป็นของตัวเองเรียบร้อย สันนิษฐานว่าถึงไท่จง เป็น strong man อยู่แล้ว เป็นทั้งนักการทหาร นักการเมืองและนักปกครอง เพราะฉะนั้นน่าจะชอบผู้หญิงที่อ่อนหวาน เป็นผู้หญิงแท้ ซึ่งน่าจะเป็นคนละแบบกับบุษิกเทียน ซึ่งถึงจะเป็นผู้หญิงที่สวยงาม มีเสน่ห์ก็จริง แต่ถ้าพูดกันตามสำนวนสมัยใหม่ก็ต้องว่าเป็นผู้หญิงที่กระด้าง พุดจาจะฉานแข็งกร้าว ซึ่งพอจะสันนิษฐานได้ว่า ถึงไท่จงอาจไม่ชอบก็เป็นได้ และถึงไท่จงนั้น ก็อย่างคุณสุขสันต์ว่า มีสนมเป็นพัน ๆ หรือสามพัน บุษิกเทียนอาจไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับถึงไท่จงเลยก็เป็นได้

คราวนี้อีกประการหนึ่ง คำพังเพยของคนจีนที่เป็นการวิจารณ์ ย่องแต่ของราชวงศ์สองราชวงศ์ที่ปกครองอาณาจักรจีนมา สรุปว่า “ถึงเต๋าต้า ช่งตะพานน้ำ” คือ ย่องแต่ราชวงศ์ช่งหรือที่เราเรียกกันว่าราชวงศ์ซ้องนั้น เมื่อต่างชาติตั้งข้อเรียกร้องอะไร หรือข่มขู่คุกคามอย่างไร ก็ยอมตามใจต่างชาติทุกอย่างเหมือนตะพานน้ำในไห แล้วแต่เขาจะหยิบเอาไปต้มแกงอย่างไรก็ได้โดยสะดวก ส่วนที่เรียกราชวงศ์ถึงว่า “ถึงเต๋าต้า” ก็โดยที่ย่องแต่ราชวงศ์ถึงนี้ ทางฝ่ายแม่มีเชื้อชาติเตอร์ก ไม่ใช่ชาวจีน และพวกแซ่หลี่เองแต่เดิมก็ไม่ใช่จีนแท้ สันนิษฐานกันว่า เป็นมองโกล ไม่ใคร่ถือสาเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ถึงไท่จงหรือหลี่ซือหมินเองนั้นกวาดมเหสีสนมเอกรອງของย่องแต่ราชวงศ์สุยมาเป็นของตนหมด แถมชายาของพี่ชายและน้องชายที่ตัวมาแล้วเสียอีก พวกราชวงศ์ถึงไม่ยอมยึดถือตามคำสอนของขงจื้อ แม้แต่ผู้หญิงในสมัยราชวงศ์ถึง ก็มีผัวหลายคนได้ ถือเป็นเรื่องธรรมดา ผิดกับสมัยหลัง ๆ ดูเหมือนจะตั้งแต่วราชวงศ์ช่งเป็นต้นมา เพราะฉะนั้น อย่างความสับสนในเรื่องเชื้อสืบทอดของบุษิกเทียน ก็คงจะเป็นจริง พระนางบุษิกเทียนก็คงจะเหมือนพวกเจ้าในราชวงศ์ถึง คือ ปล่อยกายปล่อยใจตามสบายในเรื่องเชื้อสืบทอด จนทำให้นักประวัติศาสตร์จีนที่ยึดถือคำสอนของขงจื้อประณามกันถึงมีคำว่า “ถึงเต๋าต้า” ก็สมัยนั้นเขาไม่ถือกันนี่ครับ

ผู้ดำเนินรายการ :

มีคำถามอีกไหมคะ เชิญคะ

ผู้ฟัง :

การที่บุษิกเทียนเคยบวชแล้วยังฆ่าคนมากมาย ถือว่าเป็นคนโหดร้ายหรือเปล่า

ผู้ดำเนินรายการ :

โหดร้ายไปหรือเปล่า เชิญคุณสุขสันต์ ตอบคะ

คุณสุขสันต์ :

ถ้าถามอย่างพุทธศาสนิกชนว่าโหดร้าย ปาณา-

ดิบาดเป็นศิลาข้อแรก แต่ผมถามถ้าอย่างนั้นมิย่องเต
องค์ โทษบ้างที่ไม่โหดร้าย ที่เป็นผู้ชายทั้งหมดองค์โท
ษบ้างที่ไม่โหดร้ายที่เปลี่ยนราชวงศ์เข้ามา ไม่มีใครที่ร.ส.ช.
มาได้ไม่ฆ่าคนในราชวงศ์ ก่อนฆ่าคนในราชวงศ์เดียว
กัน ก็ยังต้องทำเพื่อรักษาอำนาจ และเป็นความผิดของ
บุญเข็กเทียนหรือที่จะต้องทำอย่างที่คุณชายทั้งหมดทำกัน
อย่างนี้โหดร้ายหรือครับ ถ้าอย่างที่ตั้งใจจะทำโหดร้าย
ไหมครับ ฆ่าพี่ชาย น้องชาย บิดบังคับให้พ่อตัวเองตาย
สละราชบัลลังก์เพื่อตนเอง แล้วปลดลูกชายของตนเอง
ที่เป็นรัชทายาทออกทั้ง 2 คน บิดบังคับให้ตาย หลัง
จากยุคของบุญเข็กเทียน พวกถึงจงจง พวกถึงยู่จงเป็น
ทั้งนั้น ถึงหมิงหวง ถึงเลินจง เป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ทุก
ราชวงศ์เป็นมาอย่างนี้ทั้งนั้น ไม่ว่าในประวัติศาสตร์จีน
ประวัติศาสตร์ที่ไหน ๆ ก็มี บ้านเราก็มียุคไหนก็มี ที่ไหน
ไม่มีครับ แล้วอย่างนี้จะโหดร้าย เรื่องของการเอา
อำนาจคืนจำเป็นต้องลิดรอนฝ่ายตรงข้าม นี่คือการ
ของการชิงอำนาจ เพราะฉะนั้นมันก็ลำบากใจที่จะไม่
ฆ่าคน ถ้าผมเป็นนักประวัติศาสตร์ แยกแยะอย่างมีสติ
ปัญญา ผมก็ไม่บอกว่าบุญเข็กเทียนโหดร้าย ถ้ามองใน
สายตาของชาวพุทธก็อีกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าจะบอกว่า
โหดร้ายเกินไปอย่างตรงนี้น่าคิด มีคำกล่าวที่กล่าวไว้ว่า
ฟัง ไม่ใช่ผมกล่าว ผมเก็บมาเล่าต่อ “คนใดคนหนึ่งฆ่า
ใครคนใดอีกคนหนึ่ง เขาจะถูกประณามว่าเป็นฆาตกร
(murderer) แต่ถ้าฆ่าคนมากขึ้นเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตาย
เป็นร้อยเป็นพัน แต่คำคน ๆ เดียวกันนั้นจะครับเกิดไปข้าง
บ้านชิงเมืองคนอื่นได้สำเร็จเป็น King คน ๆ เดียวนี้
ละครับ ถ้าได้หลาย ๆ เมือง ปกครองคนหลายประเทศ
นี้เรียกว่า King เหนือ King เป็นมหาราช คน ๆ นี้
เป็นคนโหดร้าย ไหมครับ เผอิญได้เป็น King ก็จึงได้
เป็นมหาราช แต่ถ้าไม่ได้เป็น King ละครับเป็นฝ่ายแพ้
ก็ถูกประณามว่า เป็นมหาโจร เป็นไอ้กบฏ นี่ประวัติ
ศาสตร์ของทุกชาติเป็นเหมือนกันเพราะฉะนั้นจะไม่
เป็นธรรมครับ ถ้าเราไปมองว่าบุญเข็กเทียนเป็นคนโหดร้าย
ในเมื่อผู้ชายทั้งหลายก็เป็นอย่างนี้ เป็นอย่างนี้จริงหรือ
เปล่า มีจริงหรือเปล่า

ผู้ฟัง :

แล้วการฆ่าดาบส เฝิงเสี่ยวเป่า

คุณสุขสันต์ :

เฝิงเสี่ยวเป่าก็อย่างที่ทราบเรียนนะครับ เป็น
นักบวชเป็นพระหรืออะไรต่ออะไรมีพฤติกรรมไม่น่าจะ
เป็นพระ ซึ่งจะเรียกให้ทันสมัยหน่อย น่าจะเป็นดาบส
ก็สมควรฆ่าเพราะคนนั้นไม่ใช่พระ ทำเป็นชาส์ ยาแก้
โรคชาส์ของบุญเข็กเทียนง่ายมาก ตัดหัวชะหายชาส์ไป
เองง่าย ๆ มากเลย ผมว่า ไม่ว่าใครคน ๆ นี้ มาเกิดใน
สมัยนี้ให้ผมเป็นปลัดอำเภอเท่านั้นไม่ต้องเป็นบุญเข็กเทียน
ผมก็ต้องฆ่าถ้าผมมีอำนาจ คนอย่างนี้เอาไว้ได้หรือครับ
เสื่อมเสียเป็นมารศาสนา ผมไม่นิยมการฆ่าฟันแต่บาง
ทีจำเป็นต้องเด็ดบางคน เพื่อที่รักษาคนจำนวนมากเอา
ไว้ให้อยู่ในการปกครองที่ดี ให้เขาเห็นจริงว่ากฎแห่ง
กรรมนั้นมีจริง ถ้าคุณทำชั่วต้องถูกลงโทษ ถ้าคุณทำดี
ต้องสนับสนุน นะครับ

ผู้ฟัง :

ซิหวายยี่ มีจริงในประวัติศาสตร์หรือไม่

คุณสุขสันต์ :

นั่นซิครับ ผมยังสงสัยว่า ซิหวายยี่ มีจริงใน
ประวัติศาสตร์หรือถูก make ขึ้น เพื่อทำลายชื่อเสียง
ของบุญเข็กเทียน ผมว่าเราพิศคนนี้ไว้ดีกว่า คนอย่างนี้
ผมว่าคนเลวชั่วชาติ ไม่จำเป็นที่ควรจะถูกกล่าวถึงใน
ประวัติศาสตร์และในปัจจุบัน

ผู้ดำเนินรายการ :

เนื่องจากเวลาของเราเกินเลยไป ดิฉันขอปิด
การอภิปรายในช่วงเข้านี้ ภาคบ่ายเรายังมีการอภิปราย
เรื่องบุญเข็กเทียนต่อ ในแง่วรรณกรรมและศาสนาขอ
เชิญผู้สนใจเข้าร่วมฟังอีก และในภาคเข้านี้ในนามของ
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา โครงการจีนศึกษาขอ
ขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่กรุณาสละเวลาให้ความสนใจ
เข้ารับฟังการอภิปรายในครั้งนี้ และหวังในโอกาสหน้า
คงจะได้รับความสนใจโครงการจีนศึกษาต่อไป โดยเฉพาะ
ภาคบ่ายนะค่ะ ขอบพระคุณมากค่ะ